Protocoll,

hållna

hos

Höglofliga

Ridderskapet och Adeln,

vid

Lagtima Riksdagen i Stockholm,

År 1823.

Första Bandet.

STOCKHOLM,
tryckta hos OLOF GRAHN, 1823.

1823.

Sedan Kongl. Maj:t genom öppet Bref af den 28 sistlidne November i Nåder behagat påminna samteliga Sveriges Rikes Ständer, att, i kraft af 49 §. i RegeringsFormen, och 46 §. i 1818 års RiksdagsBeslut, till Lagtima Riksdag den 15 Januarii 1823 sig i Hufvudstaden infinna, blef Riksdagen å sistnämnde dag med vanliga Ceremonier utblåst, och täcktes Kongl. Maj:t i Nåder förordna till LandtMarskalk Öfverste-KammarJunkaren, Skattmästaren vid Kongl. Maj:ts Orden, Commendeuren af Kongl. NordstjerneOrden Herr *Grefve Carl De Geer*, hvilken, efter det han inför Kongl. Maj:t aflagt LandtMarskalks-Eden, och blifvit öfverlemnad till de tvänne äldste närvarande Grefvar Förste HofStallmästaren, GeneralAdjutanten, SecundChefen för Kongl. LifGardet till Häst, Commendeuren af Kongl. SvärdsOrden samt Riddaren af Kejserliga Ryska S:t AnnæOrdens Andra Class och af Kongl. Preusiska MeritOrden Herr *Grefve Magnus Brahe* samt Öfverste Kammarherren, CeremonieMästaren i Survivance vid Kongl. Maj:ts Orden, Commendeuren af Kongl. Nordstjerne- och Riddaren af Kongl. SvärdsOrden Herr *Grefve Gustaf Lewenhaupt* begaf sig till Riddarhuset och emottogs vid ingången derstädes af RiddarhusDirectionen, RiddarhusSecreteraren och öfrige till Ridderskapets och A-

delns Canzli hörande personer hvarefter *Herr Grefven och LandtMarskalken* enligt 14 §. i RiddarhusOrdningen utsatte tiden till första uppropet af Riddeskapets och Adelns första anteckning till den nästföljande dagen Thorsdagen den 16 Januarii klockan 10 förmiddagen. Å nämnde dag blef berörde anteckning, i närvaro af Trenne af *Herr Grefven och LandtMarskalken* utsedde Ledamöter af Höglofliga Ridderskapet och Adeln, jemte trenne af RiddarhusDirecteurerne, RiddarhusSecreteraren och RiddarhusFiscalen, under *Herr Grefven och LandtMarskalkens* Ordförande, verkställd, och andra Uppropet af första Anteckningen på enahanda sätt fortsatt vid samma tid den påföljande dagen; hvarefter *Herr Grefven och LandtMarskalken* tillkännagaf, att andra Anteckningen likaledes fördelad i tvenne upprop, komme, att enligt 15 §. i RiddarhusOrdningen för sig gå dagen förr, än Konungen i Nåder kallar Ständerne på RiksSalen.

Emedlertid sammanträdde Höglofliga Ridderskapet och Adeln första gången

Måndagen den 20 Januarii

in Pleno klockan 10 förmiddagen.

Sedan *Herr Grefven och LandtMarskalken* äskat ljud med klubban, öppnade han sammankomsten med följande tal:

Högvälborne och Välborne Herrar Grefvar, Friherrar samt Ridders- och Adelsmän.

Kallad genom min Konungs Nåd och dyrbara förtroende till det för hvarje enskilt man mäst hedrande rum i samhället, är det för mig en angenäm pligt, att för Höglofliga Riddenskapet och Adeln tolka de känslor af utmärkt högaktning och orubbelig tillgifvenhet hvaraf jag vid detta tillfälle känner mig lifvad.

Det är visserligen ej utan farhåga jag intager den plats, som af så många upplyste och af Fäderneslandet högst förtjente män för mig innehafts. Jag kan ej för mig dölja de svårigheter, som äro oskiljagtige från det kall mig blifvit anförtrott, och då troligen misstag af mig vid flere tillfällen komma att göras, är mitt enda hopp att Höglofliga Ridderskapet och Adeln med öfverseende godhet ursägtar dessa brister, då jag heligt vågar försäkra Eder Mine Herrar, att de aldrig skola härröra af uppsåt, utan endast af den oerfarenhet, som möjeligen hos mig kan äga rum. Syftemålet för alla mina gerningar skall vid hvarje tillfälle blifva, att genom mitt handlingssätt för Höglofliga Ridderskapet och Adeln ådagalägga redlighet i uppsåt, orubblig föresatts, att på hvad mig ankommer befrämja mitt Fäderneslands väl, ett oryggeligt beslut, att efter samvete och pligt följa de föreskrifter mig enligt Rikets Grundlagar åligger, att med sanningens och upprigtighetens språk alltid söka befrämja det Allmänna bästa och derigenom göra mig förtjent af Höglofliga Rid-

derskapets och Adelns dyrbara förtroende och välvilja.

Det är ej min lott mine Herrar att med vältalighetens vackra språk kunna för Höglofliige Ridderskapet och Adeln framställa mina tankar såsom jag vid detta tillfälle önskade, men jag vågar försäkra Eder mine Herrar, att uppfyllandet af det som heder och samvete fordrar, alltid skall blifva det rättesnöre som skall leda mitt uppförande, och den väg, som jag skall vandra, och hvarifrån intet i verlden skall kunna förmå mig att afvika. Måtte de beslut, som vid detta Riksmöte fattas, leda till vårt Fäderneslands sällhet, måtte alltid våra öfverläggningar bära stämpel af lugnet och enigheten, och derigenom ännu mera befästa det hopp vi göra oss, att så väl för närvarande som äfven för kommande tider, sällheten och välmågan skola blifva Medborgares lott och det af oss alla älskade Fosterland tilltaga i välstånd och anseende. Måtte den Högstes bistånd härtill oss förunnas, och må hvarje Riksdagsman aldrig glömma, att befordrandet af dess ändamål alltid bör vara enda föremålet för dess bemödanden.

Med dessa af mig yttrade tänkesätt lika orubbeliga som den önskan, att tillvinna mig Höglofliige Ridderskapets och Adelns förtroende och välvilja, utbeder jag mig att i Höglofliige Ridderskapets och Adelns fortfarande vänskap alltid få vara bibehållen.

Upplästes så väl RiddarhusOrdningen af den 16 Julii 1818 som Stadgan till ordnings vinnande vid Högloflige Ridderskapets och Adelns Allmänna Sammankomster af den 16 April 1810.

Upplästes RiddarhusDirectionens under den 15 dennes afgifne RiksdagsBerättelse.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: I anledning af sista §. uti RiddarhusDirectionens RiksdagsBerättelse anhåller jag att få göra en hemställan, angående tjenligaste sättet för tryckningen af så väl Ridderskapets och Adelns Protocoll, som Bihanget till samtelige RiksStåndens Protocoll vid innevarande Riksdag.

Herr *Cederschjöld*, uppläste derefter följande:

Den i 59 §. af RiksdagsOrdningen påbjudne tryckningen af RiksStåndens Protocoll skall naturligtvis ej allenast stifta desto mera nytta, ju mer dessa vigtiga handlingar kunna spridas, och ju begärligare deras läsning kan göras; utan äfven just genom den större afsättningen blifva desto mindre kostsam. Men för att göra dessa handlingar för Allmänheten begärliga är nödigt, att de till lägsta pris utgifvas så tidigt som möjligt, medan de ännu äga nyhetens behag och innehålla ärendernas fortgående utveckling, så att Allmänheten genast må erfara, hvilka frågor, som väckas innan de komma

under egentlig öfverläggning, och sedan kunna med sin uppmärksamhet följa och liksom deltaga i de påstående öfverläggningarne, samt slutligen med en, till sann Fosterlandskärlek väckande längtan se besluten i möte.

Jag får derföre vördsammast föreslå:

1:o Att hvarje Pleni Protocoll justeras vid början af följande Plenum, medan Ståndet samlas; eller ock att två eftermiddagar i veckan blifva Plenum endast för Protocollsjustering, på det hvarje PleniProtocoll må ofördröjeligen kunna till tryckning befordras.

2:o Emedan uti en nummerföljd ej kan tryckas mer än 6 eller högst 8 ark i veckan, och detta vore otillräckeligt för en hel veckas Protocoll; skulle tryckningen lämpligen kunna fördelas på 2 jemte hvarandra löpande nummerföljder, sålunda, att, uti den ena intogos endast den egentliga ProtocollsStommen och de mundtliga anföranden; men deremot i den andra, under titel af *Bilagor till Protocollet* alla motioner och skriftliga Anföranden, försedde med ordningsnummer för dagen: Som de skriftliga anföranden ej tarfva någon justering helst de, enligt RiddarhusOrdningens 35 §., skola genast efter uppläsandet afgifvas till Protocollet; kunna de straxt till trycket aflemnas; hvarigenom den stora fördel vunnes, att nästan alla motioner skulle kunna hinna tryckas innan de till Utskotten remitterades.

3:o Bihanget, redigeradt på samma sätt som vid sistlidne Riksdag, fördelas äfven, likasom då, uti flera samtidiga numerföljder och på flera tryckerier, så att alla Utskotts Betänkanden kunde vara tryckte innan de till afgörande hos Stånden förekomma.

4:o Tryckningen af Höglofliga Ridderskapets och Adelns Protocoll med Bilagorna torde böra ombesörjas under påstående Riksdag af RiddarhusUtskottet, men innan detta Utskott hinner blifva satt, samt hvad som af tryckningen kan återstå efter Riksdagens slut, af RiddarhusDirectionen.

5:o Både Protocollen med sina Bilagor, hvaraf 500 Exemplars upplaga torde vara tillräcklig, samt Bihanget, hvars upplaga borde vara dubbelt så stor, anmälas serskildt till prenumeration à 1 sk. Banco arket; börandes alla dessa handlingar, i mon som tryckningen fortgår, arkvis utlemnas.

Herr *Cederschjöld* tillade mundteligen, det han anhöll, att dess angående ofvanberörde tryckning väckte motion måtte få hvila på bordet, intill dess Ståndet, sedan andra anteckningen för sig gått, hunnit blifva fulltaligt.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, att då Ridderskapet och Adeln icke vore behörigen organiseradt förr, än efter det andra anteckningen blifvit verkställd, ansåg *Herr Grefven och LandtMarskalken* sig böra hemställa,

om icke alla motioner, hvilka dess förinnan väckas, kunde intill dess andra anteckningen blifvit fulländad få hvila på Bordet.

Bifölls.

Och skulle i följd häraf så väl Riddarhus-Directionens ofvannämnde RiksdagsBerättelse, som Herr Cederschjölds i sammanhang dermed väckte motion, hvila på bordet.

Friherre *Åkerhjelm*, *Gustaf Fredric*, anförde skrifteligen:

Uti öfvertygelse, att det ämne jag vill framställa för Ridderskapet och Adeln äger intresse, och i förhoppning att det derföre skall med välvilja emottagas af detta agtningsvärda och upplysta Stånd, har jag begärt ordet.

Tillåtelse för främmande personer, att, emot iagttagande af vissa reglementariska föreskrifter, få såsom åhörare bevista Ridderskapets och Adelns sammankomster på Ridderhuset, enär Ståndet för serskilta fall ej beslutit, att dessa sammankomster skola vara slutne, är den fråga jag går att väcka.

Det är ej i dag första gången, som detta ämne blifver föremål för Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet och upplysta skärskådande. En af dess medlemmar väckte detsamma

inom detta rum under sist förflutna Riksmöte. Denna Riksdags då nära nalkande slut, RiddarhusUtskottets Utlåtande, åt hvars första behandling frågan öfverlemnades och må hända tänkesättens, då för sakens nytta ännu ej vunna mognad, hindrade ämnets utveckling. Fem år äro sedan förflutna, och märkbarligen synas mig begreppen och sinnesstämningen vara stadgade och enige om förmånen af offentlighet i ett upplyst Samhälle, vid alla de tillfällen, der denna organ af den lagbundna friheten, kan åstadkomma en välgörande inflytelse på nationens tänkesätt och bildning. Må det derföre tillåtas mig att tro, det rätta tidpunkten nu är inne, för framställningen af den motion jag gjort.

Ingen lärer neka, att uti våra 13:åriga SamhällsLagars anda, igenfinnas i de flesta föreskrifter en tydlig rigtning för offentlighet och öppna åtgärder. Vi äga sedan denna tids början tryckfriheten, upplyste och redlige Medborgares säkraste medel, att bidraga till sanningens försvar, Styrelsens kraft och anseende, och nationens förädling. Vi se denna offentlighetens mäst utmärkta attribut, likt de flesta friheter, någon gång missbrukad. Oförstånd tillhör menskliga ofullkomligheterne; illvilja, hämdlystnad och enskilta afsigter, äro menskliga fel, och från något af dessa härflöt alltid hvarje missbruk af ägande friheter, men i en Stat, hunnen till det mått af upplysning, som vår, i ett Samhälle, der nationalcaracterens ursprungliga rättskänsla ofta framträder till rättvisans behjertande,

lika oförfalskad som fordom och mera mogen, genom en växande bildning; i ett land der den, som står i spetsen för Nationen, är en bland tidens mäst upplyste män, i ett sådant land, kan, någon gång förefallande missbruk af en välgörande Samhällsinrättning, ej väcka ovilja mot den; nej hvarje missbruk af väl betänkt frihet blir derföre den upplyste och redligt tänkande medborgaren en varning, att ej begå samma fel; likasom hvarje ädelt bruk af denna frihet blir för honom en uppmuntrande föresyn. Vi äga således rättighet, att lemna åt offentligheten våra tankar. Vi äga offentlighet i en del af vår Lagskipning, men vi sakna den helt och hållit vid öfverläggningarne om Lagstiftande ärender.

I samma mon interesset hos nationen för nationalRepresentationen ökas, i samma mon ökas dess nyttiga inflytelse på samhället. Om detta erkännes som en sanning, lärer deraf äfven följa, att åhörandet af nationalRepres. öfverläggningar om Statens och Folkets angelägenheter, skall väcka högre och lifligare interesse hos det, än blotta läsandet af Protocoll, som i synnerhet från detta Stånd, ej kunna synas offentligen förr, än flere veckor, ja månader, efter ämnets afgörande. Vi äga inom vårt land, ett både för moraliskt värde och förmögenhet utmärkt antal medborgare, som ej hörande till något Stånd, nu sakna allt tillfälle att gagna och upplysa, vid granskningen och afgörandet af ämnen, om hvilka de kunna äga mycken kännedom, och på hvilkas rätta behandling, de-

ras väl möjligen kan bero. Om dessa få afhöra Repres. öfverläggningar, komma de i tillfälle, att genom tryckfrihetens bruk kunna framlägga för det allmänna, frukten af de eftersinnanden detta afhörande hos dem uppväckt, jemte de upplysningar, som af deras kunskaper äro att hämta. Då detta kan ske innan ett ämne blir afgjordt, synes mig ingen tvifvel vara, att det icke bör äga en förmånlig inflytelse på Riksdagsärendernes behandling. Genom offentliga Plena inom detta Stånd erhålles dessutom ett correctif mot den förutnämnde ohjelpliga långsamhet med hvilka våra Protocoll blifva allmängjorda. Utdrag af de tal som här i ett Plenum äro hållne, kunna då, följande dagen, eller åtminstone kort derefter, blifva i allmänna Dagbladen synlige, hvilket efter min tanka bör, under det interesset genom detta skyndsamma meddelande bibehålles och lifvas hos de som ej äro Representanter, äfven äga en nyttig inflytelse på dem af Representanterne, som med Utlåtanden deltaga i öfverläggningarne. En möjlig origtighet, eller förvrängning i nämnde Dagblad, af en Representants Utlåtande, rättas och vederlägges lätteligen i samma Dagblad, genom ett extractum Protocolli af det sedermera justerade Protocollet; och denna åtgärd, möjligen påkallad för sanningens försvar bör väcka ökad uppmärksamhet och varsamhet hos dem, som meddelat Allmänheten en origtig uppgift.

Till bibehållande af ordning vid dessa nu af mig ifrågasatte offentliga Plena inom Ridder-

skapet och Adeln synes mig, att en reglementarisk föreskrift lätt kan uppgöras, sedan utrönt blifvit, huruvida Läktaren kan för åhörares placering blifva disponible.

Friherre *Åkerhjelm* tillade derefter munteligen:

Jag inskränker mig för närvarande vid den framställning af frågan, jag nu haft äran göra, samt får upplysa, att orsaken, hvarföre jag i första Plenum trodt det vara lämpligt, att anmäla detta ämne varit den, att detsamma mot slutet af sistlidne Riksdag inom detta rum blifvit väckt, men då uppskjutet, hvarigenom jag ansett frågan, så till sägande hvilande från förra Riksmötet till det nuvarande. Emellertid får jag på de skäl, så väl Herr Grefven och Landt-Marskalken, som en värd Ledamot Herr Cederschjöld, anfört, ödmjukligen anhålla, att frågan må hvila på bordet, intilldess andra anteckningen af Höglofliga Ridderskapet och Adeln för sig gått, hvarefter den torde kunna af Ridderskapet och Adeln upptagas, granskas och förmodligen till RiddarhusUtskottets handläggning remitteras.

Lades på Bordet.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*, uppläste följande:

Ridderskapet och Adeln täcktes tillåta att

jag fäster dess uppmärksamhet uppå några ställen uti den nya RiddarhusOrdningen, der jag tycker mig sakna full öfverensstämmelse med Grundlagens föreskrift och anda.

Olikheterna härröra sannolikt deraf, att man vid dess affattande icke bestämdt åtskildt sådant, som egentligen hörer till Adelns representation, och hvarigenom den enskilte Adelsmannen qvalificeras till Riksdagsman från sådant, som åligger Adelsmannen, sedan han blifvit godkänd såsom Riksdagsman, men åligger honom gemensamt med de öfrige Ståndens medlemmar.

Hvad som hörer till den förra frågan, torde icke kunna af Ridderskapet och Adeln afgöras och fastställas, innan det blifvit Kongl. Maj:ts godtfinnande underställdt, emedan det är Kongl. Maj:t som förlänar Adelig värdighet.

Hvad åter hörer till den Adelige Riksdagsmannens skyldigheter och rättigheter, så måste denna del af RiddarhusOrdningen såsom böranades, enligt RiksdagsOrdningens 12 §., ovilkorligen och lika med de andra Ståndens ordningar, vara författad i öfverensstämmelse med Grundlagarna, också nödvändigt anses gillbar och äfven sanctionerad, i och med detsamma som den *befunnits* vara författad i öfverensstämmelse med Grundlagarne. Brister kunna icke uppkomma, när på Grundlagarnes föreskrifter och anda nödig uppmärksamhet blifvit fästad. Finner man brister, så måste de rättas

efter Grundlagarnes föreskrifter och det så snart man finner dem. Uppstår tvekan om hvad som är rätt, så måste polisreglementet, som ett *enda* RiksStånd till efterföljd för sig fastställdt, vika för Grundlagarne, som Konung och Ständer gemensamt fastställt och besvurit. Lagligt stånde, olagligt återgånge. Och detta så mycket mera, som de öfriga Stånden icke kunna med liknöjdhet se, att *ett* RiksStånd, genom sin serskildta ordning, gör om intet, hvad Grundlagarne i afseende på Folkrepresentanternes skyldigheter och rättigheter i allmänhet stadgat, då Constitutionens garantie egentligen deri ligger, att de föreskrifna formerne blifva iakttagne.

Först får jag fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på skillnaden emellan den påskrift, hvarmed den förra Riddarhus-Ordningen varit försedd, och den som läses på den nya.

Den förra lyder sålunda: "Alltså vele vi uppå Ridderskapets och Adelns underdåniga anhållan hafva denna RiddarhusOrdning till obrottslig efterlefnad härmed antagit och kungjort." Högste Magtens åtgärd här bestod deruti, att den befallte promulgation af hvad Ridderskapet och Adeln fastställt.

Den sednare lyder sålunda: "Alltså *hafve* vi uppå Ridderskapets och Adelns underdåniga anhållan, denna RiddarhusOrdning *gillat och* stad-

stadfästat, samt till obrottslig efterlefnad härmed antagit och kungjort." Här synes Högsta Magten rättigheten förbehållen att gilla eller ogilla.

Än tydligare är denna tanka uttryckt i 52 §. hvilken, efter den förra Redactionen, lyder sålunda:

"Sedan Ridderskapet och Adeln tagit sitt beslut om någon ändring eller tillåggning, öfverlemnas den till Konungens stadfästelse, för att vid nästföljande Riksdag blifva gällande." I den nya Redactionen heter det: "Ridderskapets och Adelns beslut öfverlemnas till Konungens stadfästelse, och blifver, *derest en sådan vinnes*, vid nästföljande Riksdag gällande." Vidare innehåller denna §. i sin nya redaction, att, om, under varande Riksdag, någon sådan ändring uti Grundlagarne antages, som för uppfyllandet af föreskriften uti 12 §. af RiksdagsOrdningen, gör en derefter lämpad ändring i vissa delar af RiddarhusOrdningen nödvändig, bör en sådan ändring, af RiddarhusUtskottet föreslagen, samt af Ridderskapet och Adeln godkänd, till Konungens stadfästelse öfverlemnas."

RiksdagsOrdningen säger i 18 §. "Den, hvilken laga kraftvunnen Dom förklarat ovärdig medborgerligt förtroende, eller att föra andras talan, eller för något nesligt brott till straff skyldig, får ej till Riksdagsman godkännas."

Den nya RiddarhusOrdningen tillägger i 7 §. "Lag samma vare, om han för nesligt brott är under tilltal vid Domstol, men Utslag i saken ej ännu är fäldt."

Här åter står den Ridderliga vårdigheten i collision med Adelsmannens rätt och pligt, såsom medlem af ett RiksStånd. *Ett* af Rikets Stånder synes icke kunna anse sig berättigadt, att, inom sig, göra vilkoren för Riksdagsmannens godkännande, strängare än Lagstiftaren dem gjort, och hvad som tillfredsställer trenne RiksStånds och hela den öfriga Nationens begrepp om åra och känsla för åra, synes äfven böra göra det fjerde Ståndet tillfyllest.

Uti en despotisk Stat är det en lycka och en ersättning, ehuru ringa, när Adeln högt stegrar begreppet om sin Corps's åra. Uti en lagbunden Monarki bör ingen individ, och ej heller något Stånd, vilja eller få höja sin åra öfver Nationens åra och lagens. Jag respecterar den känsla, som föranledt Ridderskapet och Adeln att yttra sin ovilja mot blotta misstankan om neslighet; men i ett land, der lagar finnas, och der lagar råda, låta dessa ord förfärliga: "Lag samma vare, om någon blifvit af Domstol skyldig förklarad, eller om han blifvit inför Domstol ställd under tilltal." Der anklagelse skett, måste tilltal åga rum, om än anklagaren är känd såsom en skurk, och den anklagade såsom ädel man. Af aktning för lag och rätt, det vill säga, af aktning för national-åran, måste han ställa sig inför

Domstolen, och låta lågheten och illskan få tömma sitt gift; af aktning för lag och rätt, måste Domaren fördröja sitt förklarande af den ädla mannens oskuld, till dess att lågheten och illskan blifvit afhöljd.

Men Ridderskapet och Adeln skulle anse sitt Stånds vårdighet fordra, att icke vänta till dess att Dom blifvit fäld, utan dömma på förhand? Hvilken upprättelse kan bjudas den förolämpade, om sedan Domstolen förklarar honom oskyldig och anklagaren vanärad? Många brott som Historien kallar för Politiska, måste Domstolen benämna för nesliga.

RiksdagsOrdningens 41 §. säger: "Tjenstgörande StatsMinistrar, StatsRåd, JustitieRåd, HofCantzler, JustitiæCantzler, JustitiæOmbudsman och StatsSecreterare må ej säte och stämma i sitt Stånds plena förnekas, enär de hvad hvarje Stånds serskilta ordningar stadga, dertill berättigade äro; i Utskott och val till Utskotts Ledamöter, må icke någon af förenämnde personer deltaga".

Den nya RiddarhusOrdningen, liksom den förra, har icke ord som motsvarar denna §., då den likväl i 22 §. underrättar "Electorn att han ej får i Utskott välja annan person, än den som till säte och stämma antecknad är."

Riksdags-Ordningen känner endast trenne Riksdagsmannabefattningar; den första, att i egenskap af StåndsLedamot deltaga i Ståndets öfverläggningar och beslut in pleno. — Det är

denna Riksdagsmannabefattning, som icke får de i RiksdagsOrdningens 41 §. uppräknade personer *förnekas* — den andra befattningen är, att å Ståndets vågnar välja UtskottsLedamöter, det vill säga Electorsbefattningen; och den tredje är att sitta i Riksens Ständers Utskott. I dessa sednare befattningar få ofvannämnde personer icke taga del.

Men RiddarhusOrdningen har dessutom en titel och en befattning, som Grundlagen icke sagt något om — den valda Bånkmannen — till hvilken af ofvannämnde trenne befattningar skall han hänföras? på det att, vid Utskottens bildande, Grundlagens föreskrift i Riksdags-Ordningens 41 §. icke måtte trådas för nåra, en sak som interesserar de andra Stånden icke mindre än den bör interessera Ridderskapet och Adeln.

Jag tror mig redan hafva sagt nog för att göra nödvändigheten framlysande, att under denna Riksdag låta omarbeta RiddarhusOrdningen, då jag anser ämnena böra åtskiljas. Allt hvad som hörer till Representationsrättigheten och till introductionen, torde lämpeligen kunna kallas:" Ridderskapets och Adelns RepresentationsStadga. Den torde böra underställas Kgl. Majts pröfning och stadfästelse. Under titel af Riddarhusets Stånds ordning borde upptagas allt som rörer Riksdagsmannabefattningen, och när den befinnes i öfverensstämmelse med Grundlagarna vara författad, synes den, lika med de andra Ståndens ordningar, i denna öf-

verensstämmelse åga sin gillbarhet osh sin stadfästelse. Jag anhåller att nu specielt få yttra mig öfver den frågan: huruvida det kan vara de i RiksdagsOrdningens 41 §. nämnde högre och ansvarige Embetsmän tillåtit, att deltaga uti Utskottens bildande. Men innan jag förelägger Ridderskapet och Adeln min åsigt af hvad lagen härom stadgat, torde jag få nämna några ord om det Historiska i saken.

RegeringsFormen blef, som bekant är, antagen genom acclamation. Tiden tillåt ingen långsam granskning. Man lofvade att vid RiksdagsOrdningens affattande lemna afseende på de anmärkningar, som vid RegeringsFormen blifvit gjorde.

Den 12 Junii 1809, sex dagar efter Regerings-Formens sanctionerande, inlemnades till Ridderskapet och Adeln ett memorial undertecknadt af Utrikes StatsMinistern, samt af StatsRåderne Lagerbjelke, Rosenblad, von Platen, Adlerbeth och Adlersparre, så lydande:" "Undertecknade, som af Kongl. Maj:t Nådigst blifvit utsedde till Ledamöter af dess StatsRåd, hafva icke vågat anse denna deras egenskap och den ansvarighet, som RegeringsFormen fastat vid deras framdeles befattning, vara förenlige med deras hittills utöfvade Riksdagsmannarätt. De hafva trott densamma under deras tjenstgöring i StatsRådet kunna betragtas såsom *hvilande. I följe hvaraf* de *äfven* ansett såsom en skyldighet, att afsåga sig de rum uti Utskott, hvartill åtskillige bland undertecknade af Hög-

loflige Ridderskapets och Adelns förtroende blifvit kallade."

Lika lydande afsågelseskrifter blefvo insände af Herr Grefve Wachtmeister, befordrad till JustitiæCanceller, och af Herr Grefve Fredric Gyllenborg befordrad till JustitiæRåd.

Herr Landshöfdingen von Rosenstein, som följande dagen tillkännagaf, att han blifvit förordnad att tills vidare och utan lön förestå uppfostrings- och Ecclesiastique ärenderna, förklarade, att då dermed åtföljde ett med ansvarighet förknippadt deltagande i StatsRådets göromål, så torde han ej kunna vara Ledamot af Riksens Ståndets Utskott, i följd hvaraf han afsade sig sitt rum i ConstitutionsUtskottet."

Samma dag tillkännagaf Herr Friherre af Wetterstedt, förordnad att tills vidare förvalta HofCancellersEmbetet, att "han trodde, i öfverensstämmelse med den förklaring åtskillige af StatsRådets Ledamöter afgifvit, sig vara förbunden, att, *medan hans Riksdagsmanna rätt hvilar*, afsägna sig Ståndets förtroende att vara Ledamot af StatsUtskottet."

Under en samma dag på Riddarhuset uppkommen öfverläggning om StatsRådet Friherre von Platens väckta motion om nationalermering, yttrade sig RiddarhusSecreteraren Silfverstolpe sålunda: "Då nu Friherre von Platen, som väckt denna motion genom tillfälligheten af sin upphöjelse till StatsRåd, blifvit skiljd

från tillfället att nu mera *personligen* inför Ridderskapet och Adeln andraga sina skål för projectet, vågar jag understålla Höglofliga Ridderskapet och Adeln, om det icke må vara Friherre von Platen förbehållit, att, om han sjelf finner sig dertill befogad, framdeles få försvara sina skål i Ridderskapets och Adelns Protocoll."

Friherre Claes Fleming svarade häruppå: "Då Friherre von Platen säkerligen sjelf inser, att han såsom medlem af StatsRådet, ej mera kan på Riddarhuset uppträda att *tala*, torde Ridderskapet och Adeln deremot finna naturligt, att det är honom tillständigt genom skrift eller tryck öfver den nu afgjorda frågan utveckla sina tankar."

Så långt stråcktes grannlagenheten under det nya Constitutionella lifvets första menlösa dagar. Man ansåg det icke vara rätt att Styrelsens högsta organer, ansvarige inför Rikets Ständer, skulle åga Säte och Stämma ibland dem.

Få dagar härefter, den 19 Junii, uppstod samma fråga.

Herr Nordenstolpe hemställde till Ridderskapets och Adels pröfning, "om icke vissa af Statens högre Embetsmän såsom underkastade redovisning och ansvar, borde, så länge som de sina Embeten innehafva, låta sin Riksdagsmannarätt hvila."

Herr LandtMarskalken erindrade hårvid: "Att StatsRådets Ledamöter hade för några dagar sedan gjort tillkännagifvanden, som intyga, att de sjelfva så ansett saken."

RiddarhusSecreteraren Herr Silfverstolpe gaf såsom Ledamot af ConstitutionsUtskottet upplysningsvis tillkänna, "att denna fråga, såsom hörande till RiksdagsOrdningen vore i Utskottet under öfvervägande."

Herr David von Schultzenheim yttrade sig, "att ehuru han för sin del ansåg lämpeligt, att visse högre Embetsmän icke böra få sitta i Utskotten, trodde han likväl, att, genom deras uteslutande från plena, Ridderskapet och Adeln skulle betaga sig sjelf frugten af deras högre kännedom af Allmänna sakerna."

RiksdagsOrdningen kom i dagsljuset 9 Månader efter RegeringsFormen. Den stadgade uti 41 § att Säte och Stämma uti Ståndens *plena* icke skulle de högre och ansvarige Styrelsens Organer förnekas. Men att de i Utskott och val till UtskottsLedamöter icke skulle få deltaga. Och den tillade: "hörande i öfrigt och i allmänhet iagttagas, att i mål, som personligen röra en Ledamot af något RiksStånd, må han väl i plena eller Utskott öfverlåggningarne, men ej besluten, öfvervara.

Tillämpningen af detta stadgande skulle naturligtvis oftare komma i fråga inom Ridderskapet och Adeln, än innom de andra Stän-

den; och det är att beklaga, att detta stadgande icke blifvit upptagit i någon af de trenne RiddarhusOrdningarne, som Ridderskapet och Adeln sedan Constitutionens införande fastställt.

Om under de tvenne första Urtima Riksdagarne det icke kom i fråga, att göra sig redo för Lagstiftarens mening i RiksdagsOrdningens 41 §. samt att bestämma, huru långt den inskränkning i de ansvarige Embetsmännens Riksdagsmannarätt, som denna §. antyder, skulle sträckas, må sådant icke väcka vår förundran. Under den första var uppmärksamheten odelad fästad på Thronföljarevalet. Under den andra Örebro Riksdagen synes råttandet af de misstag som af 1809 års Stånder möjeligen kunde vara begångna, hafva utgjort hufvudföremålet.

Båda dessa Riksdagar dessutom höllos utom Rikets hufvudstad, och det lärer knapt behöfva sägas mera. En liten Stad öfverfylles snart af Hofvets glans och Administrationens talrika personal. Den som icke är mera än Medborgare, synes icke där. Denna talrika Class har gjort och gör Riddarhuset så vördnadsvärdt. — Statens fordna tjenare, inom hvilkas bröst blott för Fosterlandet finnes värme qvar, — dessa Statens och Riddarhusets veteraner, vid hvilkas åsyn man på samma gång känner sig lifvad och återhålles, saknas der, hindrade af sina år, af sina knappa vilkor, och kanske äfven af den försynthet, som den gamla tiden måste hysa för en ny tid, när denne senare ingen yttrar för den förre. Inflytelsen

af den, de mindre Ståderna egna, atmosphere torde sällan kunna motstås. Hvarje steg man går är sedt; hvarje ord man talar är hördt; det gissas till hvad man tänker och torde tänka. Där är icke stället att höja sin röst till reclamation af föreskrifne formers noga iakttagande. Allt sådant synes dem pedantiska hinder, hvilka ogerna lemnat Hufvudstaden och längta att komma dit tillbaka; motsägelsen blir der, såsom icke beräknad, dubbelt oangenäm.

Om, under de tvenne följande i Hufvudstaden hållna Urtima Riksdagarne, man äfven glömt, att vårda garantierna för Riksdagsmannens ValFrihet. — Om en del af Riddarhusets medlemmar, som det ålåg att befullmägtiga en af sina Bånkmån till val af de personer, hvilka i Ridderskapets och Adelns namn åga att bilda Utskotten, trott, att den Ministeriella person som de ägde den åran, att ha till Bånkkamerat, kunde göra så mycket större anspråk på bevis af enskildt förtroende, som Lagstiftaren i Allmänhet ansett honom jäfvig i frågor, der hans gagn eller skada, såsom redovisande och ansvarig, kunde komma i fråga. — Om denna ministeriella person, i den förmodan kanske att oppositionen, eller att personlig fienskap icke heller skulle vara inactiv, ansåg sig icke behöfva försaka en fördel, som slumpen bjöd honom, — så bevisar detta allt blott huru lätt man under vissa yttre förhållanden kan antaga vanor, som man har svårt att skilja sig vid, ehuru åter förflyttad inom en högre krets.

Inom en högre krets föreställer jag mig att hvarje Riksens Ständers medlem känner sig åter förflyttad, då han infunnit sig till denna Lagtima Riksdag, den första efter Constitutionens införande. Likasom då, lära ock nu Svenska Folkets representanter vilja hälsas för Landets Fäder och Vise, samt förtjena denna åra. Och jag föreställer mig att det är att handla i enlighet med den anda, som deraf ovillkorligen väckes, att göra sig redo för hvad Lagstiftaren förstått med RiksdagsOrdningens 41 §.

Denna §. säger: "I Ståndens *plena* må Såte och stämma icke *förnekas* de i denne §. nämnde högste ansvarige Embetsmän." Den slutsats synes kunna dragas af detta stadgande: att *utom Ståndens plena*, Såte och Stämma måste dem förnekas. — Men Ridderskapets och Adelns 50 Herrar Bänkmän, valde och delegerade ur *plenum*, utgörande kanske en tiondedel af Rikets till Allmän Riksdag församlade Ridderskap och Adel, är det detsamma, som Ridderskapets och Adelns plenum; och kunna Ministrarne anses berättigade, att bland dem intaga Såte derföre, att Såte i Ridderskapets och Adelns plenum icke må dem förnekas?

I Utskott få Ministrarne icke deltaga. Men deltaga de icke i Utskotts göromål, när de, befullmägtigade af Ståndet in pleno, bilda ett Ståndets Utskott och utöfva hela Ståndets rätt? Har kanske Lagstiftaren med ordet Utskott menat de Utskott allena, till hvilka alla fyra Riks-Stånden sända deputerade? Då hade han ofel-

bart sagt: "uti Riksens Ståndens Utskott få de icke deltaga. Han säger i allmänhet "i Utskott få de icke deltaga," genast efter att hafva sagt: "I Ståndens plena må det dem icke förnekas." Han har således ofelbart menat, att de icke skulle få deltaga i något Ståndens enskilta Utskott. Det har också aldrig händt, att någon ministeriel person tagit Säte i RiddarhusUtskottet. Herrar Bänkmän äro i sjelfva verket Ridhusets första ValUtskott, äfven som de af dem valda 25 Herrar Electorer äro Riddarhusets andra ValUtskott. Saken förändrar ej sin natur för det att den blifvit uttryckt med de kortare namnen af Bånkmån och Electorer. Och då det ofelbart bör förutsättas afsigt och conseqvence hos Lagstiftaren, så måste man väl taga för afgjordt, att då han ansett sig böra neka Ministrarne att taga Säte i Riksens Ständers Utskott, hvilka likväl blott *bereda* målen och *underställa Riksens Ständer* sina åsigter, det icke har kunnat vara hans afsigt, att de skulle få taga Säte i Ridderskapets och Adelns ValUtskott — eller Säte bland Bånkmännen och Electorne, som besluta med Ridderskapets och Adelns rätt.

I val till UtskottsLedamöter få de icke deltaga.

Om Ridderskapet och Adeln valde sina committerade i Riksens Ståndens Utskott, på samma sätt som Banco- och RiksgåldsContoirets fullmägtige samt Revisorerne väljas, utan instantierna af Bånkmån och Electorer, så skulle väl LandtMarskalken icke kunna tillåta de

ansvarige Embetsmännen, att afgifva Voterings-Sedlar, eller att deltaga i valet. Kan det sågas: *att icke deltaga i valet*, att välja genom fullmågtige? Och när Ministrarne sjelfve bli fullmågtige för de Bånkar, på hvilka de sitta, deltaga de icke i valet af Utskottens Ledamöter i högre proposition än deras Bånkkamerater, för hvilka intet förbud att få deltaga i val af UtskottsLedamöter existerar? Om alla i 41 §. citerade ansvarige Embetsmän, jemte alla, sedan sista Riksdag, Constituerade Föredragande Stats-Secreterare, hvilka tillsammans visserligen utgöra 26, eller mer än hålften af BånkmansUtskottet, skulle bli utsedde till Bånkmän, och sedan komma öfverens om 13 Electorer, ågande lika åsigt med dem om de personer som böra sitta i Riksens Ståndens Utskott eller icke sitta der, kan den sågas hafva orått, som påstår, att Ministrarne deltagit och ganska verksamt deltagit i valet af UtskottsLedamöter?

Huru än RiksdagsOrdningens sats i 41 §. våndes: "I Utskott eller val till UtskottsLedamöter må icke någon af förenämnde personer deltaga," så blir meningen den samma; *icke deltaga* måtte väl vara detsamma som *ingen del taga*, hvarken omedelbarligen eller medelbarligen, hvarken personligen eller genom Fullmågtig, ingen del taga i valet, måtte väl vara detsamma som att afhålla sig ifrån valet, hålst då det står i slutet af samma §. "böra ndes för öfrigt och i allmånhet iagttagas, att i mål som personligen röra en Ledamot af något Riks-Stånd, må han väl öfverlåggningen men ej be-

sluten öfvervara." Det är icke omöjligt, att icke det någon gång personligen skulle kunna röra en eller flere bland de i 41 §. nämnde personer, åt hvilka Electorer Bånkmännen uppdraga att välja Ledamöter uti Constitutions-Utskottet, och således åfven åt hvilka Bånkmån Ridderskapet och Adeln uppdrar att välja Electorer. Resultatet af en votering måtte väl också anses vara beslut. Så tycktes man allmånt tånka den 19 Junii 1809, och det synes hafva varit på Ridderskapets och Adelns gifna förklarande, att, genom de högste Embetsmånnens uteslutande från plena, Ridderskapet och Adeln skulle betaga sig sjelf frugten af deras högre kånnedom af allmånna sakerne, som Lagstiftaren stadgat, att i Ståndens plena såte och ståmma icke må dem förnekas.

Mot denna min åsigt af hvad Lagstiftaren stadgat om Ministrarnes deltagande i Utskottens bildande, kan visserligen fyra Urtima Riksdagars praxis åberopas. Men praxis torde icke få gälla mot tydlig lag, då Riksdags-Ordningens 1 §. såger: "Riksens Stånder, som åro Svenska Folkets Representanter, kunna i utöfningen af deras Riksdagsmannabefattning icke bindas af andra föreskrifter ån Rikets Grundlagar.

Jag torde få nåmna några ord om de motiver, som troligen föranledt Lagstiftaren att inskrånka Ministrarnes Riksdagsmannarått, allena till såte och ståmma uti Ståndens plena.

Den farhåga har ofelbart svåfvat för Lag-

stiftaren, att verkställande magten skulle kunna, i likhet med hvad som förr händt, stundom vilja för långt stråcka sin inflytelse på de mån, hvilka i Folkets namn ägde att bevilja eller afslå, hvad till Statens bestånd och trefnad fordrades.

Han skulle i sina försigtighetsmått deremot naturligtvis göra skillnad emellan Konungen såsom person, och de Ministrar, genom hvilka Konungen regerar. Åt Konungen lemnade han inflytelse genom tilldelad råttighet att nåmna LandtMarskalk och Talmån. LandtMarskalken åligger, att hos Ridderskapet och Adeln styrka all Konungsligan rätt, och likaså inför Konungen Ridderskapets och Adelns. Han är den utsedde medlaren, i händelse under den medgifna fria prôfningen af hvad som å ena sidan bör kunna billigt fordras, och å den andra sidan kan beviljas, sporr till passion skulle röjas.

I afseende på Konungens mån eller de Ministrar, genom hvilka Konungen styr, så skulle naturligtvis, sedan de blifvit förklarade ansvarige inför Rikets Stånder, också förebyggas möjligheten för dem att genom inflytelse på Representanterna göra denna ansvarighet om intet, åfvensom möjligheten att skåligen kunna misstänkas derföre. Det är derföre ofelbart, som han inskränkt deras Riksdagsmannarätt till såte och stämma i Ståndens plena.

För min del beklagar jag upprigtigt att

Lagstiftaren funnit sig böra förneka Ministrarne rum uti Rikets Stånders förberedande Utskott. Med en representation sådan som vår, der målen discuteras och afgöras på fyra särskilta rum, beror allt deraf, att de rigtigt förberedas. Ja! deraf beror Ståndernas anseende och Constitutionens bestånd. Ville man göra Nationen likanöjd först, och ledsen sedan vid representation och Riksdagar, så behöfdes icke mera än att man under 3 till 4 Riksdagar å rad illa organiserade Utskotten. Deltagande i Utskotten och tillfället att derstädes verka genom sin öfverlägsenhet i förstånd och insigter hade icke bordt Ministrarne förnekas.

Deremot blef det en absolut nödvändighet, att förebygga den ministeriella inflytelsen på Ståndernas val af de personer, genom hvilka målen skola förberedas. Hade än det varit Ministrarne tillåtit, att jemvål inom Utskotten göra sina insigter gällande, så hade vål ändå kunnat hända, att man sökt göra sig sitt arbete så litet mödosamt som möjligt, genom invotering af medarbetare, om hvilkas bifall man vore säker, eller genom uteslutande af sådane personer, af hvilkas opinion man fruktade att finna sig generad, eller befarade att genom dem idéer skulle kunna sprida sig till de Stånd, i hvilkas discussioner man icke fick deltaga.

Än vådligare blefve förhållandet om Ministrarne, sjelfve uteslutne från Utskotten, skulle kunna genom andra leda deras öfverläggningar

och

och verka på deras beslut. Som denna art af inflytelse, af aktning för Allmänna sedekänslan, måste hemlig hållas, blifva i följd deraf också Utskottsgöromålen behandlade med en hemligheetsfullhet som måste synas Nationen oangenäm och Ridderskapet och Adeln i synnerhet förolämpande, då af dess medlemmar endast $\frac{1}{10}$:del eller $\frac{1}{8}$:del kunna få rum uti Utskotten.

Det är denna art af inflytelse, hvilken om den i afseende på sakernas gång stundom kan genom nödvändigheten rättfärdigas, dock alltid comprometterar caractèrerne och demoraliserar, som Lagstiftaren velat tvårt afskära genom förbud för de ansvarige Embetsmännen, att uti valen deltaga. Generad genom ett representationssätt som hittills ännu åtminstone icke visat sig gynsam för öppenheten, har han icke annorlunda kunnat förekomma den, än genom anvåndande af prohibitiva medel.

Skulle verkställande magten finna, att dess inflytande på NationalRepresentanternes öfverlåggningar, och beslut, borde vara större, än det nu är medgifvit, så blir det dess sak att på constitutionel våg komma dertill. Oss åligger, att hindra det detta inflytande icke måtte ernås genom prohiberande medel eller på en våg som möjligen kunde leda derhän, att Ståndet förlorade känslan af sin vårdighet. Oss åligger förpligtelsen, att åt Representationen försvara den garantie mot all obehörig inflytelse

på vår frihet och sjelfständighet i valet af våra Fullmägtige som Lagstiftaren nedlagt i RiksdagsOrdningens 41 §.

Kunde Ministrarne få vara Bånkarnes Fullmågtige till val af Electorer, så är det ju gifvet, att de förr eller sednare skola bli Bånkarnas *sjelfskrifne* fullmågtige till val af Electorer. Sannolikt blir sedan, vid den mångd af medel som administrationen disponerar till befordrande af sina önskningar, att det andra Val-Utskottet eller Electorerna icke blifva annat än ett echo af de första Val-Utskottets önskningar. Mången ådel man undviker då att bli Elector, för att komma ifrån Bånkmännens anspråk och publikens dom. Eller också kommer man å en annan sida att förena sig och att aldrig mera till Bänk-Fullmägtig välja på någon, som på närmare eller fjärmare håll kan räknas höra till verkställande magtens organer. Men härigenom uppkommer ju, och till föga fromma för de personliga förhållanderna hvilka med åsigterna om Statens interessen ingen gemenskap åga, det tillstånd af offencivitet, som Lagstiftaren hoppades hafva förekommit, derigenom, att han sagt: de ansvarige Embetsmännen få icke deltaga uti valen.

Huru lider icke valfriheten genom de ansvarige Embetsmännens anspråk uppå BånkFullmågtigskap, och för hvilka vådor blottställes icke mången Riksdagsman, som finner tillfredsställelse uti att jemvål vid Bånkmans val få rösta efter sin öfvertygelse.

Lagstiftaren har ansett sig böra tillåta votering med slutna sedlar. Hvarföre har han gjort det? frågar man. Förmodeligen för det att han trott oss alla om att vara svaga. Men sedan han det gjort, och det icke är vårt enskilta utan Folkets och efterkommandes rätt som vi skola vårda, är det oss icke tillåtit att tro på större dygd än han trott. Men denna slutna voteringssedel, ämnad till ett värn åt den inre rättskänslan, blir vid Bankmansvalet en snara, när det icke är lagen, utan den väljandes rättskänsla, som från BankFullmägtigskapet utesluter den ansvarige, men dock på enskiltas val eller ve inflytelse ägande Embetsmannen. När antalet af de Bankvis voterande, uppställde inom skranket, inför mönstrande ögon, icke är större, än att något hvar, utan att just behöfva vara stark physiognomist kan räkna ut huru hvarje enskilt Bankman har voterat, hvar blir då den garantie som den slutne voteringssedeln skall lossas förläna?

Gerna tror jag det icke vara Svenska Chefers lynne att misstycka om några deras Bankkamrater, hvilka på andra ställen äro deras underhafvande, vid Bankmansvalen gå dem förbi, eller blifva dem föredragne; men mången ädel man som det aldrig skulle falla in att neka sin agtning åt den, hos hvilken han ser mod nog, att öppet yttra sin öfvertygelse, skulle kanske kunna finna sig frestad att inom sig låta en annan känsla uppstiga, när han ser öfvertygelsen framsmygas och modet uppträda under egiden af en hoprullad voteringssedel.

Alla dessa omständigheter som jag måste tro icke hafva kunnat undfalla Lagstiftarens blick, och som jag bör förmoda, att de bestämt hans åtgärd, hafva hos mig styrkt den öfvertygelse, att det varit Lagstiftarens afsigt att genom RiksdagsOrdningens 41 §. förebygga den Ministeriella inflytelsen på Utskottens bildande.

Alla, med hvilka jag talat öfver ämnet medgifva, att sådan icke allenast bordt vara Lagstiftarens afsigt, utan att sådan äfven ofelbart varit hans afsigt. Men att orsaken till ett handlingssätt, stridande mot denna Lagstiftarens afsigt, bör uppsökas uti en ren glömska af Lagens bud, har en och annan icke velat medgifva; utan hellre velat söka den deri, att lagens bokstafliga lydelse icke klart uttrycker Lagstiftarens afsigt. Orden, sådane de nu lyda: "i Utskott eller val till Utskotts Ledamöter må icke någon af förenämnde personer deltaga," måste enligt deras tanka tydas så: att Ministrarne icke få vara Electorer: deraf, mena de, följer ännu icke, att icke de få vara Bånkmän och välja Electorerne. Enligt denna tolkning, skulle ofelbart lagbudet hafva varit rigtigare uttryckt, om Lagstiftaren sagt: "i Utskott må ingen af förenämnde personer sitta, ej heller vara Electorer." Men om än lagbudets lydelse varit sådan, hade väl deraf den slutsatts kunnat dragas, att Ministrarne skulle kunna väljas till Bånkmån? Hvad åro Bånkmännen — en titel som Grundlagen icke kånner — hvad åro de annat än Electorer? — sådana som Riksdags-

Ordningens 28 §. dem betecknar, då den säger: "Ridderskapet och Adeln, Präste- och BorgareStånden välje genom Electorer och icke in pleno. Att desse 50 af Ridderskapet och Adeln in pleno befullmågtigade Electorer ytterligare välja eller eligera 25 andra Electorer, förändrar icke de förras egenskap af befullmågtigade Electorer. RiddarhusOrdningens nyttjade benämning af Bånkmän, då den, såsom det ofelbart måste medgifvas, icke förklarar sig sjelf, måste väl efter Grundlagen förklaras. Då nu en bokstaflig lydelse, hvilken än fullkomligare skulle motsvara det begrepp, som man skulle vilja fästa vid lagbudets nu ågande bokstafliga lydelse, icke heller blefve gynsam för Ministrarnes anspråk på BånkFullmågtigskap, så synes följa, att den tolkning man skulle vilja gifva åt lagbudet sådant det nu lyder, icke kan vara rigtigt. De Herrar, hvilka så samvetsgrannt vilja bindas af lagbudets bokstafliga lydelse, torde icke böra förbigå den annars visserligen obetydliga omståndighet att lagen säger: "i val *till* Utskotts Ledamöter" — den säger icke: i val af Utskotts Ledamöter — stode der: i valet af Utskotts Ledamöter, så skulle man möjligen hafva hafva kunnat tydt hans afsigt varit, att blott från Valförrättningens *sista instance* Ministrarne skulle uteslutas. Men här står i val *till* Utskotts Ledamöter, och efter Svenska språkets både lagar och ordningar, måste härmed vara menat, icke till sista valåtgärden till Utskotts-Ledamöter blott, utan alla val-åtgärder till Utskotts-Ledamöternes kallande.

Men är det då så påkostande att medgifva, att man misstagit sig i tolkningen af lagbudet eller att man rent af glömt, att det fanns? För min del måste jag göra denna bekännelse. Under 3 Riksdagar som jag bevistat har den varit mig obekant. Får det gålla såsom ursågt att man kan uppgifva den som förledt till glömskan, så får jag skylla på RiddarhusOrdningen, som icke med ett enda ord omnämt ett lagbud, hvars tillämpning nästan blott inom Riddarhuset kan komma i fråga.

Men sedan jag nu, såsom jag vågar tro, bättre än förr, känner både Grundlagarnas fordringar och RiddarhusOrdningens brister, har jag ansett för min pligt, att fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på ett förhållande, som fordrar rättelse, för min pligt, säger jag, då jag besvurit Grundlagarne och då den Fullmagt som beredt mig den äran, att få räknas bland Ridderskapets och Adelns Ledamöter, ovilkorligen ålagt mig, att ställa mig till efterrättelse RegeringsFormen, RiksdagsOrdningen och öfrige gällande Grundlagar, bland hvilka jag icke finner RiddarhusOrdningen vara upptagen.

Skulle Ridderskapet och Adeln icke gilla min åsigt, så måste jag väl tro den vara origtig. Det torde då räknas mig till förtjenst, att jag så tidigt före Bånkmansvalet meddelat den, att genom dess vederlåggning, också dess möjligen menliga intryck uppå de väljande bör kunna utplånas.

Om Ridderskapet och Adeln, såsom Riks-Stånd, hoppas jag i båda fall genom frågans utredning hafva gjort mig förtjent; ty har det lyckats mig att ådagalägga att det deltagande i Utskottens bildande, hvilket under Urtima Riksdagarne, blifvit de i Riksdags-Ordningens 41 §. uppräknade ansvarige Embetsmän beviljadt, icke varit Grundlagsenligt, utan föranledt af RiddarhusOrdningens ofullständighet, så torde väl ock nu, och genast, Grundlagen böra tråda i sin fulla kraft och ett nytt misstag undvikas; har jag åter orätt, vore det Ministeriella deltagandet i Utskottens bildande, sådant det hittills utöfvats, lag enligt, så torde väl också medgifvas tillvarelsen af ett ministerielt inflytande på ärendernas gång, större än förmodeligen Lagstiftaren och Ministrarne sjelfve den 12 Junii 1809, trott att dem borde medgifvas, sedan RegeringsFormen förklarat dem ansvarsskyldige inför Rikets Stånder.

Finner Ridderskapet och Adeln stadgandernе i RiksdagsOrdningens 41 §. att de ansvarige Embetsmännen icke må få deltaga i Utskott och val till UtskottsLedamöter, samt att i mål som personligen röra en Ledamot af något Riks-Stånd, han icke må få öfvervara beslutet, verka derhän, att de icke heller få deltaga i Bankmansvalet, så torde också böra tagas under öfvervägande, om icke samma stadganden böra gälla för de medlemmar af Ridderskapet och Adeln, hvilka, sedan sista Riksdag varit Constituerade Föredragande, samt jemväl för Föredraganderne i Commandomål, hvilka, ehuru icke i 41 §.

nämde, likväl i ansvarighetslagen hänföras till StatsRåden.

Propositionen som jag anhåller måtte framställas Ridderskapet och Adeln till besvarande år, om icke Ridderskapet och Adeln skulle finna vara rått, att jemte RiddarhusOrdningens 43, 44, 45 och 46 § §. hvilka vanligen blifva upplåste innan Bånkmansvalet företages, också RiksdagsOrdningens 41 §. måtte uppläsas, emedan detta lagbud förmenar de i densamma uppräknade ansvarige Embetsmän, att i val till UtskottsLedamöter deltaga.

Lades på Bordet.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade de Herrar Ledamöter af Höglofliga Ridderskapet och Adeln, hvilka åstundade, att deltaga så väl uti den stora Deputationen, bestående af 48 personer, hvilken komme, att i morgon förmiddag klockan half till 2 i underdånighet uppvakta Kongl. Maj:t och det Kongl. Huset, som ock i den vanliga hälsningsDeputationen, hvilken borde äfven i morgon förmiddag till de öfrige Stånden afgå, att anmåla sig till anteckning hos RiddarhusFiskalen; och tillkännagaf *Herr Grefven och LandtMarskalken*, det Herr GeneralLieutenanten m. m. *Grefve Jacob De la Gardie*, uppå *Herr Grefven och LandtMarskalkens* anmodan, benågit åtagit sig, att anföra sittnämnde hälsningsDeputation.

Upplåstes Wadstena Adeliga JungfruStifts Directions den 4 dennes afgifne RiksdagsBerättelse.

Lades på bordet.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 1 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Tisdagen den 21 Januarii.

Plenum klockan half till 11 Förmiddagen.

Justerades PleniProtocollet för den 20 dennes.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att Hennes Kongl. Höghet Prinsessan, uppå *Herr Grefvens och LandtMarskalkens*, derom gjorda underdåniga förfrågan, i Nåder förklarat, det Hennes Kongl. Höghet, i anseende till Dess ännu fortfarande opasslighet, icke vore i tillfälle, att emottaga Ridderskapets och Adeln underdåniga uppvaktningsDeputation.

Upplåstes Riksens Ständers Revisorers den 15 December 1820 till Riksens Ständer afgifne Berättelse om Revision af BancoVerkets Räkenskaper för åren 1817 och 1818, samt huru detta Verk sedan sista Riksdag blifvit styrdt och förvaltadt; Och skulle denna Berättelse med de öfrige RiksStånden communiceras.

Uppropades icke allenast de 48 Ledamöter, hvilka under Herr Grefven och LandtMarskalkens anförande skulle jemte Deputationer från de öfrige RiksStånden uppvackta Kongl. Majt samt Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, utan ock den Deputation, bestående af 12 personer, som under Herr GeneralLieutenanten Grefve Jacob De la Gardies anförande borde till de öfrige RiksStånder framföra Ridderskapets och Adelns hälsning; men hvilken Deputation dock ej skulle afgå förr än de öfrige RiksStåndens Deputationer till Ridderskapet och Adeln ankommit.

Började upplåsning af Riksens Ständers Revisorers den 14 December 1820 till Riksens Ständer afgifne Berättelse angående RiksgäldsContoirets tillstånd och förvaltning.

Läsningen afbröts af en Deputation från det Hedervärda BondeStåndet, anförd af Riks-

dagsmannen *Anders Danielsson* från Elfsborgs Lån, hvilken yttrade:

Högvålborne Herr Grefve och LandtMarskalk! Högvälborne och Vålborne Herrar Grefvar, Friherrar, Ridders- och Adelsmån!

BondeStåndet, som sist åtskiljdes med så stora förhoppningar, ser sig nu med helt andra kånslor åter samladt. Den allmånna nöden har stigit, och hotar att stiga. Hvem beråknar målet, der vi skola stanna.

Det år icke behagligt, att börja en Riksdag med ett sådant språk. Men det vore ånnu obehagligare, att sluta den, utan att dessa nödens klagorop haft någon verkan. Vi hafva lofvat, och måst lofva våra hemmavarande Hufvudmån, att åtminstone omtala deras betryck, ifall vi ej kunna utråtta något till lindrande af bördorna, hvarunder de digna. Och vi böra vål tala fritt, åtminstone då, når vi tala inför ett Riddarhus, der RondeStåndet år vant att mötas af en stor och ädel patriotisk anda, der det således alltid kan med tillförsigt nedlågga sina bekymmer, och vånta ett varmt och kraftigt deltagande.

Djup insigt i Financelärorna kan icke hos vårt Stånd förvåntas. Men så mycket veta vi, utan lårda forskningar, att all konst i financerna icke hjelper, når en omåttlig beskattning måste af Folket utpråssas och tömma kållorna till all förkofran. Mot detta onda rick-

ta vi derföre våra bemödanden. Att vår Stat kan bestå med Inrättningar, som kosta ojemföriigt mindre, än de nu varande, är icke ett ämne för tvifvel, ehuru kanske för tvist.

Dessa inråttningars reformerande, Embetsmannahärens minskande, Armeéns reducerande, afskaffande af granlåten å dess Beklädnad, ny frihet att drifva Näringar och begagna de hjelpkällor, vi kunna äga, beskattningens jemnare fördelning, — allt detta är ämnadt, att utgöra föremål för BondeStåndets yrkanden på denna Riksdag. Vi påräkna hos Höglofliige Ridderskapet och Adeln ett understöd af den stora vigt, som Höglofliige Ridderskapet och Adeln kan det åstadkomma. Huru högt måste vi icke önska, att vid Riksmötets slut kunna frambåra gladare tankar och njuta ljusare utsigter än dem, hvarmed vi det börjat! Det skulle då i sanning hafva varit ett märkvärdigt Riksmöte.

Hoppet, som alltid egnar Fosterlandets vän, har ännu icke vikit ifrån oss. Den stora Monarken, öfver hvars uppstigande på Thronen vår sista afskedshälsning var en lyckönskan åt Höglofliige Ridderskapet och Adeln och åt oss, regerar ännu. Han skall icke vågra sitt bifall åt anstallter, som afhjelpa landets trångmål. Om de råd, Han följt och ännu följer, äro goda; så skall han icke underlåta, att för Rikets Stånder framlägga förslag till hvad nyttigt och nödigt är. Men sker ej detta, så äro Rikets Stånder Hans måst behörige Rådgifvare; och Han skall icke vågra att tro dem.

Uti Höglofliga Ridderskapets och Adelns gunst och bevågenhet innesluter sig BondeStåndet med de lifligaste önskningar för välgång och lycka under de förestående Riksdagsgöromålen.

Herr Grefven och LandtMarskalken svarade sålunda: med den upprigtighet som utgör grunden för hvarje Svensk Riddersmans handlingar, med den vånskap, som Ridderskapet och Adeln alltid hyst för det Hedervårda BondeStåndet, emottager i dag Ridderskapet och Adeln det Hedervårda BondeStåndets första hälsning vid detta Riksmöte.

Vi äro samlade att öfverlägga om vårt Fäderneslands väl, vi äro ej endast ålagde att öfvervåga den närvarande tidens fordringar, vi äro äfven skyldige att för den tillkommande grunda de fasta förhållanden, som åt framtida slägter skola bereda en oafbruten sällhet, och hvarje Medborgares trefnad och lycka. Det Hedervårda BondeStåndet, som vid så många tillfällen ådagalagt deras kärlek för Fäderneslandet, deras på Svensk tro aldrig vacklande föresatts, att bidraga till Sveriges oafbrutna välgång, skall äfven vid detta Riksmöte fortfara uti utöfvandet af dessa orubbliga grundsatser. Denna öfvertygelse är hos Ridderskapet och Adeln lika fast som den tillgifvenhet, hvilken med så mycket skäl förenar Ridderskapet och Adeln med det Hedervärda BondeStåndet. Jag anhåller att Deputerade behagade för det Hedervårda Ståndet förklara Ridder-

skapets och Adelns orubbliga vånskap och fortfarande tillgifvenhet.

Sedan Deputationen blifvit på vanligt sätt utbeledsagad, fortsattes låsningen af Riksens Stånders Revisorers nyssnåmnde Beråttelse om RiksgäldsContoirets tillstånd intill slut; och beslöt Ridderskapet och Adeln, det skulle samma Beråttelse med de öfrige Riks-Stånden communiceras.

Anmåltes och emottogs en Deputation från det Vållofl. BorgareStåndet, anförd af RiksdagsFullmågtigen från Stockholms Stad, StadsMajoren, Rådmannen N. Limnelius, hvilken å sitt Stånds vågnar hålsade Ridderskapet och Adeln med följande tal:

Högvålborne Herr Grefve och LandtMarskalk, Kongl. Maj:ts Öfverste KammarJunkare, Skattmåstare vid Kongl. Maj:ts Orden, samt Commendeur af Kongl. NordstjerneOrden,

så ock

Högvålborne och Välborne Herrar Ledamöter af Höglofl. Ridderskapet och Adeln!

Då Svea Rikes Ståndet nu åro församlade till en Lagtima Riksdag, den första, sedan för nåra 14 år tillbaka Svenska Folket åter inträdde i dess naturliga Samfundsråttigheter un-

der en Lagbunden frihet, hastar BorgareStåndet att, genom oss, dess Deputerade, till Högvålborne Herr Grefven och LandtMarskalken samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln framföra Ståndets vördsamma hålsning, i förening med dess vålönskning för Herr Grefvens och LandtMarskalkens samt Höglofl. Ridderskapets och Adelns ostörda sållhet och vålgång.

Vigtiga åro tvifvelsutan de ärenden, som under detta Riksmöte blifva föremål för Riksens Stånders bemödande. Men då öfverlåggningarne och rådslagen ledas, dels med Ståndens inbördes enighet och förtroende, samt dels med en manlig ståndaktighet, uti hvilka dygders utöfning BorgareStåndet skall göra sig en åra, att taga efterdöme af Rikets första Stånd, hvars högre bildning, erfarenhet och kända Medborgerliga tånkesätt påkalla en sådan gärd af uppmårksamhet, föreser, med hopp om visshet, BorgareStåndet, att följderna af detta Riksmöte skola blifva för Konungens och Fädernes-landets förenade bästa lyckliga och vålgörande. Med dessa tånkesätt anhåller BorgareStåndet, att få vara uti Högvålborne Herr Grefvens och LandtMarskalkens samt Höglofl Ridderskapets och Adelns ynnest och vålvilja inneslutet.

Detta tal besvarades af *Herr Grefven och LandtMarskalken* på följande sätt:

Med uttrycken af den sannaste högaktning emottager Ridderskapet och Adeln det Vållofl. BorgareStåndets första hålsning vid detta Riks-

möte. Då det år en ostridig sanning, att handel och näringar väsendtligt bidraga till ett lands välstånd och tilltagande kraft, åger Ridderskapet och Adeln den säkra öfvertygelse, att bland medlemmarne af Vällofl. BorgareStåndet finna män, hvilka med sann upplysning, med kunskaper, hämtade af erfarenhetens osvikliga lärdomar, förena det nit, som hvarje Fäderneslandets vän är skyldig att ägna åt det yrke han valt. Ridderskapet och Adeln gör sig i anledning deraf förvissad, att sanningar skola framställas, föreskrifter och stadganden vidtagas, hvarigenom Rikets välstånd må förökas, och en tilltagande handel gifva Näringsidkarne säkerhet, att tillika med egen förkofran bidraga till allmän välmåga. Ridderskapet och Adeln, som för sina bemödanden ej känner högre syftemål än fäderneslandets bästa, skall under instundande rådplägningar troget och verksamt understödja hvarje förslag, som leder till detta stora ändamål.

Ridderskapet och Adeln ber det Vällofligе BorgareStåndet vara försäkradt om dess upprigtiga högaktning oah tillgifvenhet.

Deputationen utbeledsagades på vanligt vis; och upplästes derefter Riksens Ständers Revisorers den 14 December 1820 till Riksens Ständer aflåtne Berättelse angående Götha Canal-Bolags, Götheborgs samt Malmö för detta Discontinrättningar; och skulle äfven denna Berät-

rättelse med de öfrige RiksStånden communiceras.

Härefter ankom en Deputation från det Högvördige PresteStåndet, anförd af Biskoppen öfver Wexiö Stift, Commendeuren af Kongl. NordstjerneOrden och Theologiæ Doctorn Herr Friherre Ludvig Mörner, hvilken sålunda hälsade Ridderskapet och Adeln:

Deputerade från PresteStåndet, hafva vi oss uppdraget, att vid början af detta Riksmöte, framföra dess första vördnadsfulla hälsning till Höglofliga Ridderskapet och Adeln.

Som Fäderneslandets vigtigare angelägenheter vid denna, äfvensom vid föregående Riksdagar, utan tvifvel, till Riksens Ständers öfverläggningar förekomma; så väntar sig PresteStåndet från Höglofliga Ridderskapet och Adeln, icke blott en uppmuntrande eftersyn uti medborgerliga tänke- och handlingssätt, utan äfven råd och ledning.

Den synnerliga godhet och vänskap, som PresteStåndet hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln alltid, och serdeles vid dylika tillfällen, som detta, fått ärfara, och hvarom det äfven denna gången gör sig försäkradt, skola, på det mest behagliga sätt, mildra de mångfalldiga bekymmer, hvilka oskiljagtigt äro förenade med Rikets Ständers förefallande göromål.

PresteStåndet, som lika med sine Respective medStänder, taga den lifligaste del uti allt, som rörer Fosterlandets ära och sällhet, skall aldrig underlåta, att inom sin verkningskrets, med sannt nit dertill bidraga, samt under varmaste böner från höjden nedkalla den Allsmägtiges beskydd öfver Svea Konung och Folk.

PresteStåndet utbeder sig, att uti Höglofliga Ridderskapets och Adelns ynnest ocl vänskap städse få vara bibehållet.

Herr Grefven och LandtMarskalken svarede i följande ordalag:

Det är för Ridderskapet och Adeln en angenäm pligt, att, vid det Högvördiga PresteStåndets första hälsning under detta Riksmöte till det Högvördiga Ståndet aflämna sin högtidliga försäkran om upprigtig högagtning och tillgifvenhet. Då åt Eder mine Herrar det sköna kall blifvit uppdragit, att undervisa och upplysa Medborgare, det kärlek för Öfverhet, lydnad för Lagarne och samdrägt i gemensamma öfverläggningar alltid utgöra grundvalen för ett folks sällhet, så är det glädjande för Ridderskapet och Adeln, att i förenade bemödanden för allmänt väl se sig mötas och understödjas af de Högvördige PresteStåndets deruti alltid visade tänkesätt.

Ridderskapet och Adeln tror sig ock med säkerhet kunna förutse, att den upphöjning i tänkesätt, den omfattning i insigter, som till-

komma folkets Lärare, skola, använde vid förestående pröfningar af Allmänna ärender, för framtiden lemna de varagtigaste fördelar. Ridderskapet och Adeln vill äfven för befrämjandet af detta ändamål hafva all möda ospard. Herrar Deputerade, behagade till Högvördige Ståndet återföra Ridderskapets och Adelns försäkran om dess fortfarande tillgifvenhet, och anhåller Ridderskapet och Adeln, att i det Högvördige PresteStåndets fortfarande vänskap alltid få vara bibehållne.

Sedan Deputationen blifvit på vanligt vis utbeledsagad, afgick Ridderskapets och Adelns ofvannämnde hälsningsDeputation till de andra Stånden under Herr *Grefve Jacob De la Gardies* anförande.

Upplästes Riksens Ständers Revisorers den 14 December 1820 meddelde Berättelse, angående den samma år verkställde granskning af StatsVerkets tillstånd, Styrelse och Förvaltning; hvilken Berättelse skulle med de öfrige Riks-Stånden communiceras.

Sedan Herr *Grefve De la Gardie* kommit tillbaka med Ridderskapets och Adelns hälsningsDeputation, samt återfört PresteStåndets och BondeStåndets hälsningar till Ridderskapet och Adeln, under tillkännagifvande för öfrigt, att BorgareStåndet redan varit vid Deputatio-

nens ankomst åtskiljdt, anmältes, att de öfrige RiksStåndens uppvaktningsDeputationer infunnit sig i SecretaUtskotts Salen, i anledning hvaraf *Herr Grefven och LandtMarskalken* aflämnade klubban till *Grefve De la Gardie*, samt afgick med stora Deputationen.

Börjades uppläsning af Riksens Ständers Revisorers den 14 December 1820 afgifne Berättelse, angående den å Riksens Ständers vägnar verkställde granskning af Allmänna MagazinsInrättningens Räkenskaper för åren 1816, 1817 och 1818, samt Inrättningens förvaltning för åren 1818, 1819 och 1820.

Läsningen afbröts genom *Herr Grefvens och LandtMarskalkens* återkomst med stora Deputationen.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, det både Kongl. Maj:t och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen behagat i Nåder förklara Ridderskapet och Adeln Deras Nådiga och ynnestfulla tänkesätt, hvarefter Herr Grefven och LandtMarskalken återtog klubban.

Grefve *De la Gardie*, *Jacob*: Då alla de bland Ridderskapets och Adelns Ledamöter, hvilka icke deltagit i stora Deputationen, icke eller ägt tillfälle afhöra de Tal, hvilka *Herr Grefven och LandtMarskalken* i dag, å Ridderskapets och Adelns vägnar, i underdånighet

hållit inför Hans Kongl. Maj:t och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, och jag är fullkomligen öfvertygad, att hvad *Herr Grefven och Landt-Marskalken* vid detta tillfälle i underdånighet yttrat förtjenar både att af Ridderskapet och Adeln kännas, och att i Ståndets Protocoll förvaras, får jag hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade förena sig med mig uti den anhållan, att *Herr Grefven och LandtMarskalken* täcktes låta inför Ståndet uppläsa berörde Tal, för att sedan i dagens Protocoll intagas.

Ridderskapet och Adeln hördes häruti allmänt instämma, i anledning hvaraf *Herr Grefven och LandtMarskalken*, under förklarande, det han ansåg sig böra efterkomma Ridderskapets och Adelns önskan, uppläste dessa Tal, så lydande:

Till Hans Maj:t Konungen:

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Ridderskapet och Adeln, som, i stöd af Grundlagens stadgande, församlat sig till Lagtima Riksdag, aflägga nu inför Eders Kongl. Maj:t sin första underdåniga uppvaktning med de tacksamma känslor, den underdåniga vördnad, som upprigtige hjertan frivilligt ägna en älskad Konung. Eders Kongl. Maj:ts mogna vishet har bevarat vårt Fädernesland från de vådor och missöden, som träffat andra Länder. Med outtröttlig omvårdnad har Eders Kongl.

Maj:t vakat för bibehållandet af Sveriges lugn, trygghet och anseende, och genom lagarnes efterlefnad och frihetens försäkrande har Eders Kongl. Maj:t gifvit Rikets Inbyggare den säkraste riktning till framtida sällhet. Den välsignelse, som Försynen tilldelat vårt kära Fädernesland med lyckliga skördar hvilka belönat Landtmannens mödor och arbeten, den vänskap, som oafbrutit fortfarit med främmande magter, och som gifvit handel och näringar tillfälle, att med ökad förkofran bidraga till allmän välmåga, allt förenar sig att af oss till Allmagten hembära de känslor af tacksamhet, som åtnjutne välgerningar äga rätt att fordra. För Ridderskapet och Adeln, som lika med alla Rikets öfrige inbyggare lifvas af den största tacksamhet för Eders Kongl. Maj:ts hulda omtanka för allas väl, skall det under detta Riksmöte blifva en angenäm pligt, att med osvikelig trohet och undersåtlig vördnad svara emot sina stora förbindelser. Såmedelst skall ock för efterverlden bestyrkas, att den Konung hvars högsta glädje är att älska och vårda sina undersåtare, alltid finner i deras hjertan en gengärd af kärlek och tillgifvenhet. Ridderskapet och Adeln anhåller i djupaste underdånighet, att i Eders Kongl. Maj:ts fortfarande Nåd och ynnest alltid få vara inneslutne.

Till Hans Kongl. Höghet KronPrinsen:

Högborne Furste, Sveriges och Norriges KronPrins:

Då inför Eders Kongl. Höghet Ridderska-

pet och Adeln har den Nåden att aflägga sin första underdåniga uppvaktning under detta Riksmöte, är det med förenade känslor af vördnad och tacksamhet Ridderskapet och Adeln nalkas Eders Kongl. Höghet, för att med sann upprigtighet för Eders Kongl. Höghet nedlägga uttrycken af deras underdåniga tillgifvenhet. Trogna undersåtares varma önskningar och förböner hafva under senast förflutna året beledsagat Eders Kongl. Höghet under Dess resor i främmande Länder, der Monarker och Folken hafva förenat sig, att till Eders Kongl. Höghets utmärkta egenskaper lemna bevisen af deras vänskap och vördnad. Huru glade böra vi ej vara, som äga den lyckan att anse Eders Kongl. Höghet såsom oss tillhörig, då Eders Kongl. Höghet fortfar uti förökandet af de ostridiga anspråk Eders Kongl. Höghet redan äger på hvarje Medborgares vördnadsfulla tacksamhet och känslor.

De tacksägelser vi uppsänt för Eders Kongl. Höghets lyckliga återkomst till Fäderneslandet, hafva alla utgått från ett redligt och Eders Kongl. Höghet tillgifvet Folks upprigtiga hjertan. Emottag Nådigste Herre med välbehag Ridderskapets och Adelns underdåniga lyckönskningar, att åter hafva beträdt den jord, som sett Eders Kongl. Höghet uppväxa, och der Eders Kongl. Höghet alltid skall mötas af tillgifne och tacksamme Medborgares innerliga önskningar för fortfarandet af Eders Kongl. Höghets sällhet och lycka. Ridderskapet och Adeln utbedja sig i djupaste underdånighet, att

i Eders Kongl. Höghets fortfarande Nåd städse få vara inneslutne.

Grefve *von Platen*, *Baltzar Bogislaus:* Både å egne och flera Ledamöters vägnar, hvilka deltagit i Ridderskapets och Adelns hälsningsDeputation, får jag anhålla det Ridderskapet och Adeln behagade anmoda Grefve De la Gardie, Jacob, att uppläsa och till Protocollet aflemna de Tal, med hvilka Han, såsom Ordförande för samma Deputation, i dag hälsat Preste- och BondeStånden, och torde vid samma tillfälle jämväl det Tal, hvilket kommer att hållas inför BorgareStåndet, få inför Ridderskapet och Adeln uppläsas, samt uti Protocollet intagas.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade att, då han vore förvissad, det Ridderskapet och Adeln med nöje skulle afhöra Grefve De la Gardies ifrågavarande Tal, ansåg *Herr Grefven och LandtMarskalken* sig böra hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade den af Grefve von Platen gjorde framställning bifalla.

Ropades *Ja.*

Hvarefter, uppå *Herr Grefven och LandtMarskalkens* anmodan, Grefve De la Gardie uppläste berörde Tal, så lydande;

Till Högvördige PresteStåndet:

Högvördigste Herr Doctor och ÄrkeBiskop, samtelige Ledamöter af det Högvördige PresteStåndet!

Samlade till en Lagtima Riksdag, den första sedan vi äge närvarande Constitution, får Ridderskapet och Adeln genom Oss sine Deputerade besvara det Högvördige PresteStåndets hälsning och återbära Sin.

Med minnet, fästadt på det framfarna, och hoppet vid det kommande, är det alltid med upprigtig tillfredsställelse Ridderskapet och Adeln ser det Stånd som, med den odling i förståndet det utmärker, förenar den sälla lott, att till menskligheten tröst frambära Religionens heliga bud, att leda sinnena till känslan af sina dyraste pligter i tiden, till ernående af de förmåner, evigheten ensam kan skänka i fullkomlighet.

Försvunne äro de tider, då vantron och vidskepelsen stiftade lagar, och bibehållandet af mörker i begreppen ansågs som den säkraste, den mägtigaste driffjedern att verka på sinnena, bibehålla väldet och styra menigheten; det ljus Reformationen tände och tidigt lyste för Scandiens lyckligare innevånare blef den ledare Sveriges Presterskap använde, det medel de nyttjade att vinna en lika allmän som förtjent agtning, ett sannt förtroende af den hjord, som anförtroddes åt deras säkra vård; med lika tän-

kesätt har trons och fridens tolkar bibehållit det inflytande de äga, och som till sällhetens, lugnets och allmänna säkerhetens bibehållande de alltid böra äga; föregående med egna efterdömen skall den lära de predika, vinna (om det vore möjligt) ett ännu högre värde, ett ännu större förtroende, hvarje oundviklig börda med lätthet bäras, och den lyckliga endrägt emellan Konung och Folk som gör Statens första sällhet, Statens enda bestånd, med oupplösliga band för alla tider i Norden fästas. Lycklige af det lugn vi äga, den säkerhet vi njute under den Konung, som lika genom vapnens ära, Folkets kärlek och lagarnes helgd tryggat vårt anseende, vårt sjelfbestånd och vår sällhet, tillhör det oss att genom pligternas trogna uppfyllande, lugnet i öfverläggningarne, enigheten i medlen, klokheten i besluten göra oss värdige, af den Högstes fortfarande hägn, lätta Regeringens omsorger, och i lydnadens och tacksamhetens skänkta offer, gälda Konungens outtröttliga bemödanden för Fosterlandets väl.

Det är af desse tänkesätt Ridderskapet och Adeln lifvas, det är dem de vänta lika af sina MedStänder, och med hvilka de innesluta sig i det Högvördige PresteStåndets beständiga vänskap och förtroende.

Till Vällofligе BorgareStåndet:

Högädle Herr Taleman, samtelige Ledamöter af det Vällofl. BorgareStåndet!

Det är alltid med sann fägnad Ridderskapet och Adeln emottager BorgareStåndets hälsning och vänskap, samt till detsamma återbär uttrycken af den aktning, det förtroende Ridderskapet och Adeln för detsamma hyser, och hvarom oss, dess Deputerade, nu är uppdraget att det Vällofl. Ståndet försäkra.

Nära fem år äro lyckligen tillryggalagde, sedan på detta samma rum Ridderskapet och Adeln efter fulländadt arbete genom en lyckligare talare frambar till det Vällofl. BorgareStåndet, uttrycken af sin vänskap, sin afskedshälsning och sine välönskningar. — Länkar i samma kedja — Samfundet — fästade med ett gemensamt band — Fosterlandskänslan — ägande för våra bemödanden samma föremål — allmänt väl — samlas vi nu åter, att af en älskad Konung emottaga nya bevis af dess outtröttliga omsorger för vårt bästa, af klokheten och rättvisan af dess Styrelse; vi göre det med känslan af den djupaste vördnad och tacksamhet för den Allmagt, som under de allmänna stormarne med en skyddande hand bevarat Fosterjordens lugn, med den sannaste erkänsla för den Konung, som i Folkets kärlek ser sin ljufvaste belöning, — med den lifligaste glädje öfver den Furste, vid hvars fasthet och dygder Försynen tillåtit oss fästa en tryggad säkerhet för fortfarandet af en lika sällhet äfven för den mäst aflägsnade framtid, — med den fastaste föresatts, att, åsidosättande all enskild förmån, endast hafva afseende på det Allmännas.

Om mången gång förut hotande faror för Fosterlandets väl och säkerhet, brydsamma omständigheter i Rikets penningeverk tvungit så till sägandes Regeringarne, att, oagtadt den stora kostnad hvarje Riksmöte oundvikligen medförer, sammankalla Rikets Ständer, för att inhämta deras underdåniga framställningar, deras upplysta råd, deras verksamma biträden, för att afvända eller öfvervinna vådan, om vi sedt som en följd deraf, Urtima Riksdagar tätt följa på hvarandra och Konungens och Folkets gemensamma önskningar endast genom dem kunna uppfyllas, olägenheterne afhjelpas och refvorne botas, är vår sammankomst nu åter blott en följd af den rättighet Grundlagarne försäkra Konung och Folk, att på bestämda tider ömsesidigt öfverlägga om medlen till en ökad styrka, en ökad trefnad, ett (om det vore möjligt) ännu mera ökadt förtroende, och ett närmare sammanbindande af Regentens och Nationens gemensamma bemödanden för allmänt väl.

Det är af dessa tänkesätt Ridderskapet och Adeln lifvade, samlats vid detta Riksmöte, det är med en öfvertygelse, grundad lika i våra häfders vittnesbörd och i dess egen erfarenhet de vänta dem af sine Medständer, och äro försäkrade, att det Vällofl. BorgareStåndet, hvars enskilta väl så hufvudsakligen beror af den allmänna välmågan, likasom hitintills med sitt upplysta nit, sitt verksamma biträde, skola medarbeta till det gemensamma föremålet Fosterlandets ära, lugn, anseende och välgång, och söka sin belöning, ej allenast i ögonblickets förmåner, i

mängdens bifall; de förra sakna oftast varaktighet, det sednare kan missledas, förvillas och förändras, men af samvetets än aldrig jäfvade röst, detta helgade vittnesbörd som högt talar för dem, hvilka enligt pligt och öfvertygelse handla.

Det är under tillönskan af den Högstes välsignelse öfver de stora och vigtiga ärender, hvilka under detta Riksmöte kunna blifva föremål för Riksens Ständers öfverläggningar, Ridderskapet och Adeln får genom oss sine Deputerade innesluta sig i det Vällofl. BorgareStåndets vänskap, och försäkra om den de för detsamma oupphörligen bära.

Till Hedervärda Bonde-Ståndet:

Hedervärde Taleman och samtelige Ledamöter af det Hedervärda BondeStåndet!

Ridderskapet och Adeln, som vid öppnandet denna Lagtima Riksdag emottagit försäkran af BondeStåndets tänkesätt och dess första hälsning, få nu genom oss, sine Deputerade till det Hedervärda Ståndet återbära sin, jemte uttrycken af den vänskap, det förtroende Ridderskapet och Adeln för det samma bär, och hvarom vi alltid önska äga tillfälle, att Eder Redelige Dannemän försäkra.

Gemensamma deltagare i Fosterjordens odling, i personliga försvaret af Fosterlandets ära, frihet och sjelfständighet äro våra pligter, våra

rättigheter och vårt interesse på det närmaste förenade; öppnom tideböckerne, våra häfder skola lika visa oss de menlige följder för bägges väl, uraktlåtenheten af denne samdrägt medfört, och fördelarne vidmagthållandet af dessa heliga band skänkt båda. Det var denna lyckliga förening, som i alla tider afvände Utländskt ok från Nordens fria Innebyggares skuldror _ som i sekler försäkrat friheten och sjelfständigheten åt Sveriges lycklige söner __ som höjde Vasars odödlige Stamfar på Sveriges Thron, och genom ett lika lyckligt val, för närvarande och kommande tidehvarf, tryggat äran, sällheten, rättvisan och friden åt våra bygder. Kastom en blick på andra Staters öden, seen dessa af luftstreck och natur vida mera gynnade länder, tryckte ömsom af väldets ok, eller mångväldets lika förkrossande gissel __ seen ömsesidiga strider om förmenta rättigheters försvar eller tillkräktade omintetgöra odlarens nedlagde mödor __ härja lofvande skördar, seen deras jord färgas ömsom af våldsverkarens brottsliga och den stilla medborgarens oskyldiga blod __ och de heligaste band sönderslitne för tillfredsställandet af de oheligaste begär, ingifne af villade begrepp, sjelfskapade missnöjen, enskildta afsigter, ilskan och hämden, med ett ord frihetens helgade namn tjena till täckemantel för våldet och de tygellösaste begärs tillfredsställande. Vårt tidehvarf rikt på händelser af denna art, har lemnat oss lärorika exempel af de ytterligheters följder, dem Försynen i sin godhet ännu afvändt ifrån oss, begagnom de läror de oss gifva, glömmom ej att vid åsyn af

den sällhet vi njuta, knäböjande för den Alsmägtige, helga den Allgode Guden våra tacksamhets offer, och genom vårt uppförande, vår erkänsla och våra gerningar göra värdige af dess fortfarande nåd.

Redlige Dannemän, värdige afkomlingar af Thronens, Frihetens och Fosterlandets försvarare, minnens hvad Edre Fäder voro för Eder, de dyra pligter de Eder i arf lemnat, det förnyade åligg J Eder påtagit, det ökade ansvar till hvilket J Eder förbundit, hvad J ären i Eder sjelfve, Edra hemmavarande bröder, Eder Efterkommande skyldige, erkännen värdet af de förmåner J ägen framför Edre likar i Europas alla öfriga Länder, — att sedan Secler se Edra rättigheter som frie Medborgare grundade och stadgade — att deltaga i Fosterlandets lagstiftning — i fördelningen af dess bördor — i frivilliga åliggandet af dess försvar, — i äran af dess sällhet och dess anseende. Glömmom ej att rättigheter ännu aldrig gåfvos utan motsvarande pligter, att säkraste bibehållandet af de förre endast grundas i noggrant uppfyllande af de senare. — Må hädanefter som hittintills vördnad för Religionens heliga sanningar — tillgifvenhet för Regeringen — lydnad för lagarne — omsorg för Medborgarens ömsesidiga rättigheter — kärlek för den lagbundna friheten — känsla för sjelfständighetens försvar, blifva föremålen för det Hedervärda BondeStåndets bemödanden, stämpla alla dess förehafvanden. Den Högstes välsignelse skall då kröna alla våra företag, lugnet och sällheten bo i våra hyddor,

trefnad och välgång spridas till vår omvårdnad — erkänsla lemnas oss af framtiden — en efterverlds tacksamhet hvila öfver vårt kallnade stoft — och samvetsfriden öfver redeligen uppfyllda pligter, denna, den störste af alla belöningar, följa oss i tiden, och redan här gifva oss en försmak af den oss väntar i evighetens ljusare rymder.

Må den Allmagt, som styrer millioner verldars öden, i godhet se på våra företag, — skänka lugn, enighet och vishet åt våra öfverläggningar, och till Konungens, Fosterlandets och Medborgares gemensamma välgång styrka besluten. Det är med hjertats hela upprighet för sig och sine MedStänder Ridderskapet och Adeln göra desse önskningar — det är med lika upprighet de försäkra det Hedervärda BondeStåndet om sine tänkesätt.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf: att som han hade sig bekant, det Kongl. Maj:t ämnade nästkommande Thorsdag den 23 dennes i Nåder kalla Riksens Ständer på Rikssalen, Andra anteckningen med 2:ne upprop i anledning deraf komme, att enligt 15 § i RiddarhusOrdningen klockan half till 10 i morgon förmiddag verkställas.

Höglofliga

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan tre qvart till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Onsdagen den 22 Januarii.

Plenum klockan 12 på dagen.

Uppå *Herr Grefvens och LandtMarskalkens* anmodan afgick *Grefve De la Gardie, Jacob,* med Ridderskapets och Adelns hälsningsDeputation till det Vålloflige BorgareStånd det.

Justerades PleniProtocollet för den 21 dennes.

Fortsattes den sistlidne gårdag började upplåsning af Riksens Ständers Revisorers den 14 December 1820 afgifne Berättelse angående den, å Riksens Ständers vägnar, verkställde gransk-

ning af Allmänna MagazinsInrättningens Räkenskaper för åren 1816, 1817 och 1818 samt Inrättningens Förvaltning för åren 1818, 1819 och 1820; hvarunder *Herr Grefve De la Gardie, Jacob*, kom tillbaka med Ridderskapets och Adelns hälsningsDeputation, samt återförde Vålloflige BorgareStåndets hälsning till Ridderskapet och Adeln.

Anmältes och infördes på vanligt sätt tvånne Kongl. Maj:ts Öfverste KammarJunkare *Herr Friherre Eric Reinhold Adelsvärd* och *Herr Grefve Carl Gyldenstolpe*, af hvilka den förre, å Kongl. Maj:ts Höga vågnar, inviterade Ridderskapet och Adeln, att i morgon Thorsdag den 23 dennes klockan 11 förmiddagen till RiksdagsPredikans afhörande infinna sig i Storkyrkan, och derifrån till Kongl. Maj:ts rum å Kongl. Slottet upptråda, för att sedan vara Kongl. Maj:t följaktige till RiksSalen; hvarjemte Kongl. Maj:t i Nåder behagade bjuda 50 af Ridderskapets och Adelns Ledamöter, RiddarhusSecreteraren uti nämnde antal inberåknad, att samma dag spisa middag på Kongl. Slottet.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Herrar Öfverste KammarJunkare, att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad, jemte försåkran om efterkommande af Kongl. Maj:ts Högstberörde Nådiga befallningar.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, det ett visst antal Billeter till inträde så vål uti Storkyrkan som RiksSalen å morgondagen blifvit till Herr LandtMarskalken, för Ridderskapets och Adelns råkning, öfverlemnade, samt anmodade de af Ridderskapets och Adelns Ledamöter, hvilka önskade erhålla sådane Billeter åfvensom dem, hvilka åstundade begagna Kongl. Maj:ts ofvannåmde Nådiga bjudning till middagsmåltid å morgondagen, att derom anmåla sig till anteckning hos Riddarhus-Fiscalen.

Fortsattes till slut läsningen af Riksens Ståndens Revisorers ofvanberörde Berättelse, angående Allmånna MagazinsInrättningens Råkenskaper och förvaltning; och beslöt Ridderskapet och Adeln, det skulle samma Berättelse med de öfrige RiksStånden communiceras.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Thors-

Thorsdagen den 23 Januarii.

Plenum klockan half till 10 förmiddagen.

Justerades PleniProtocollet för den 22 dennes.

RiddarhusSecreteraren anmälte, att sedan Ridderskapets och Adelns Andra anteckning sistlidne gårdags eftermiddag blifvit verkställd, hade RiddarhusSecreteraren genast derefter, enligt 21 §. i RiddarhusOrdningen fördelat det närvarande antalet af Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter uppå 50 Bånkmansafdelningar, och som de nu antecknades antal utgjorde 491 personer, hade de första 9 Bånkmansafdelningarne erhållit Nio, och de sednare 41 bekommit 10 personer. Till upplysning för Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter hade i frågavarande Bänkmansfördelning sedan i dag bittida varit i RiddarhusCancelliet att tillgå, och vore åfven anstalt fogad, att tryckta exemplar af berörde Bånkmansfördelning antingen klockan 8 i eftermiddag eller åtminstone med all såkerhet klockan 7 i morgon bittida kunde i RiddarhusCancelliet erhållas.

Uppropades de 49 Ledamöter af Ridderskapet och Adeln, hvilka hos RiddarhusFisca-

len låtit anteckna sig, att i dag spisa middag på Kongl. Slottet; och tillkånnagaf *Herr Grefven och LandtMarskalken* att enligt från konungens ÖfversteKammarherre erhållen underråttelse, Ridderskapets och Adelns Taffel Komme i CourSalen 2:ne trappor upp i Kongl. Slottet på Konungens sida att åga rum.

Upplåstes Riksens Ståndens Revisorers den 14 December 1820 afgifne Beråttelse om de under Kongl. CommerceCollegii förvaltning stående fonder och medel; och skulle denna Beråttelse med de öfrige RiksStånden communiceras.

Började upplåsning af Riksens Ståndens Revisorers den 16 December sistlidit år afgifne Beråttelse angående Revisionen af Banco-Verkets Råkenskaper för åren 1819 och 1820, samt huru samma Verk, efter senaste Revision blifvit styrdt och förvaltadt, med hvilken upplåsning fortfors till klockan tre qvart till 11 då, efter ankomsten af de tvånne Hårolder, hvilka borde gå framför Ridderskapet och Adeln samt sedan Ridderskapet och Adeln uppå *Herr Grefven och LandtMarskalkens* proposition beslutit, att vid nedgången från Riks-Salen åtskiljas, Herr Grefven och LandtMarskalken med Ridderskapet och Adeln afgick till Storkyrkan, hvarest RiksdagsPredikan, som förråttades af Biskoppen öfver Linköpings Stift,

och Ledamoten af Kongl. NordstjerneOrden Herr Doctor M. Wallenberg, afhördes. Härefter begaf sig Ridderskapet och Adeln till Kongl. Slottet, samt åtföljde Kongl. Maj:t till RiksSalen, hvarest Hans Kongl. Höghet KronPrinsen upplåste det Tal, hvarmed Kongl. Maj:t i Nåder hälsade Riksens Ständer, hvarefter *Hans Excellence HofCancelleren m. m. Herr Grefve af Wetterstedt* upplåste Kongl. Maj:ts Nådiga Berättelse af denna dag om hvad sig i Rikets Styrelse tilldragit sedan sista Riksdag af hvilken Berättelse jemvål ett exemplar till hvarje Riks-Stånd öfverlemnades.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes vid utgången från RiksSalen, klockan 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Freda-

Fredagen den 24 Januarii.

Plenum klockan half till 10 förmiddagen.

Justerades PleniProtocollet för den 23 dennes.

Företogs till öfverläggning *Grefve von Schwerins, Fredric Bogislaus*, den 20 dennes på bordet lagde, Memorial, innefattande åtskillige anmärkningar mot RiddarhusOrdningen samt yrkande att 41 §. i RiksdagsOrdningen måtte, innan Bånkmansvalet företages, upplåsas, emedan detta Lagbud skulle förmena de i det samma uppräknade ansvarige Embetsmån, att i val till UtskottsLedamöter deltaga.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, huruvida Ridderskapet och Adeln ansåg nödigt, att Grefve von Schwerins Memorial å nyo upplåstes.

Friherre *Boije, Ludvig:* Då många med mig icke kånna Grefve von Schwerins motion annorledes, ån genom berättelse i allmånheten, torde jag få anhålla att den för oss må upplåsas.

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus:* Enligt RiddarhusOrdningen bör, så vida jag

rätt förstår den, hvarje motion som deruti föreslår någon förändring, remitteras till RiddarhusUtskottet. Som detta Utskott ännu icke är satt, får jag hemställa huruvida någon discussion öfver den af Herr Grefve von Schwerin väckte fråga kan äga rum, och tror att den bör hvila intill dess RiddarhusUtskottet hinner blifva organiseradt.

Friherre *Boije*: Då Grefve von Platen grundar sin invändning emot upplåsandet, på sjelfva motionens innehåll, så är det också klart, att innan vi kunna afgöra om Herr Grefven har rätt i sin invändning, eller ej, måste vi väl höra motionen, för att fatta innehållet. Af hvad tanka man också är i saken, synes upplåsningen dock vara något som ej kan bestridas. Motionen ingafs och låstes här innan andra anteckningen, och för oss alla, som först då erhållit inträdes-Polletter, är den alltså ny. Man kan väl icke begära att vi skola förkasta en motion, som vi ej hört, och Ledamöterne af andra anteckningen måste väl vara lika berättigade att höra hvad vi skola afgöra, som Ledamöter af Första anteckningen.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, att då en Ledamot begärt, att Grefve von Schwerins Memorial måtte upplåsas, Ridderskapet och Adeln torde tillåta, att upplåsning deraf finge verkställas.

Bifölls.

Sedan i anledning häraf berörde Memorial blifvit upplåst yttrade sig

Grefve *von Platen:* Då jag för en stund sedan tog mig den friheten begära ordet, var det blott i anledning af det tvifvelsmål jag äger, huruvida nu rätta tiden är inne att discutera detta ämne. Då emedlertid en vård Ledamot yttrat, det min mening vore, (om jag ej missminner mig) att den gjorde motionen borde förkastas, får jag förklara, det jag antingen måtte orätt hafva uttryckt min tanke, eller den vårda Ledamoten orätt fattat den samma. Jag önskade blott vinna upplysning, huruvida tiden nu var inne att taga målet under öfverläggning. Jag anhåller att Ridderskapet och Adeln täcktes tillåta mig upplåsa 52 §. i RiddarhusOrdningen, hvilken är grunden för mitt tvifvelsmål och lyder som följer: *Skulle RiddarhusUtskottet finna någon ändring uti eller tillåggning till denna RiddarhusOrdning nödig eller väckes fråga derom in pleno, hvilken då alltid till Utskottet remitteras bör, åge Utskottet att derom öfverlägga, och med sitt Betänkande till Ridderskapet och Adeln inkomma. Fattar Ridderskapet och Adeln med anledning deraf, sitt beslut till någon ändring eller tillåggning, öfverlemnas samma beslut till Konungens stadfästelse, och blifver, derest en sådan vinnes, vid nästföljande Riksdag gällande.* Det är möjligt att jag icke rätt förstår denna §, och jag framställer min öfvertygelse således blott som ett tvifvelsmål, hvilket hos mig uppstått, utan att yttra mig öfver sjelf-

va hufvudsaken hvarken med tillstyrkande eller afstyrkande, ån mindre med bifall eller förkastande.

Grefve *Hård, Carl Gustaf*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplåstes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 1)

Friherre *Sparre, Sixten:* Jag bekänner att jag icke fullkomligt kunnat fatta hela innehållet af Herr Grefve von Schwerins tal, och om rättta innehållet verkeligen är så vidlyftigt som det vackra talet, fordras visserligen långre tid att uti ett sammanhang kunna omfatta detsamma, ån tillfället nu kan medgifva. Men hvad blott den enkla saken beträffar rörande Bånkmansvalet, så: I fall det år fråga om någon förändring i Grundlagen, kan frågan icke hår upptagas utan bör på sått, RiksdagsOrdningen föreskrifver uti ConstitutionsUtskottet våckas. — Om åter blott år fråga om någon föråndring i RiddarhusOrdningen, bör remiss ske till det blifvande RiddarhusUtskottet. Jag förenar mig nu endast med Grefve Hård uti dess anhållan att Bånkmansval i vanlig ordning måtte företagas.

Friherre *Björnstjerna, Magnus*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 2.)

Friherre *Ankarsvärd*, *Carl Hinric*: Då Grefve von Schwerin fästade uppmärksamheten vid det missbruk, som vid Bånkmansvalen under förra Riksdagar ågt rum, förestållde jag mig icke annat, än att man med tacksamhet skulle mottaga hänvisningen till det råtta, som i denna fråga helt enkelt innefattas i den obestrideliga ordalydelsen af RiksdagsOrdningens 41 §.

Utaf de anföranden jag åhördt, synes mig icke något hafva varit rigtadt emot den åberopade §:s klara och tydliga ordförstånd; den föregångna usurpationen synes mig blott vara försvarad under helgden af en usurpation. Man har skiljt sig vid frågan, och ingått på afhandlingen om principer och det är detta jag bestrider; jag anser således efter min tanka att föredragande i Commandomål, åfvensom de hvilka sedan sednaste Riksdag innehaft sådane Embeten eller uppdrag, hvilka uti 41 §. RiksdagsOrdningen betecknas, icke böra ifrån råttighet till Bånkmäns väljande uteslutas, då de icke i §:n beståmdt åro nåmnde.

Nu frågar jag blott, om det öfverensståmmer med våra i Grundlagarne beståmde pligter, att afvika ifrån Grundlagarnes föreskrifter: Jag frågar hvad intryck det kan komma att göra på våra MedStånder, att se oss så litet vårda deras råttigheter, och råttigheter som åt vårt Stånd ensamt åro anförtrodde att vårda, då alla de uti 41 §. RiksdagsOrdningen omnämnde personer, hvilka icke få deltaga i val till

UtskottsLedamöter befinna sig ensamt inom Ridderskapet och Adeln. Jag förestållde mig att Grundlagarne af ingen vore båttre kände och till ordalydelse förstådde, än af de Herrar och män, åt hvilkas dagliga vård de blifvit anförtrodde genom Kongl. Maj:ts förtroende; och det blifver således en billig anledning till förundran, att dessa ifrågavarande personer så länge begagnat en bristande uppmärksamhet, att vid förflutne Riksdagar inom Ridderskapet och Adeln, utestånga Styrelseorganerne ifrån den directa inflytelse å Riksdagsårendernas gång, som Lagstiftaren genom 41 §. RiksdagsOrdningen tydligen velat förebygga. Jag emotser, ej utan frugtan, den söndring uti sinnen som möjligen kunde blifva en verkan af en ovarsam behandling utaf denna sak. Jag emotser följderna af en åskad, och möjligen vågrad proposition: och jag hemställer till Herr Grefven och LandtMarskalken samt Ridderskapet och Adeln, om det icke skulle vara lämpligt att först och främst till de inom Ridderskapet och Adeln befintelige personer, som uti 41 §. RiksdagsOrdningen ifrån val till UtskottsLedamöter äro uteslutne, framställa den enkla frågan, huruvida de sjelfva anse sig efter RiksdagsOrdningens ordalydelse berättigade, att uti Bankmannavalen deltaga. Jag tviflar ingalunda, att icke rättvisan och Grundlagarnes helgd på detta sätt lättast böra blifva tillfredsställde; jag tror det alltid vara en fördel att undvika tvister, der lagens tydligt uttryckta ordförstånd icke lemnar den minsta anledning till tvetydighet, emedan striden under sådane för-

hållanden alltid bildar obehagliga intryck, hvars verkningar icke alltid äro så låtta att beräkna.

Grefve *Löwenhjelm*, *Carl Axel*: Uti en fråga som personligen rörer en StatsRådsLedamot hade jag icke ämnat yttra mig. Flere andra hafva förut så tillräckeligen talat i detta ämne, att det nu synes vara tämligen upplyst. Af debatterne synes dock blott en sak vara fullkomligen bestämd, den nemligen, att meningarne äro olika. Vid ett sådant förhållande tror jag rätta sättet vara att saken hänvisas till ett Utskott, ty Ståndet äger ej rätt att tyda bokstafven. För öfrigt uti en fråga sådan som denna, hvilken rörer ordningen inom Ståndet, tror jag att RiddarhusOrdningen icke kan jäfvas.

Friherre *Sparre*: Efter min tanka är enklaste sättet till undvikande af inflytande på någons öfvertygelse, att lemna hvar och ens rätt öppen att välja utan tvång, utan uteslutande af de ansvarsskyldige Embetsmännen; jag känner dem icke under ordet *Ministrar*. Om de icke sjelfve anse sig kunna eller böra emottaga det ifrågavarande förtroendet, förmodar jag dem äga rätt att afsäga sig detsamma, och jag inser icke något hinder för dem att nu välja — på sådant sätt finnes för dem icke något tvång och icke något hinder för oss att *icke* välja på dem. — Då mig således synes, att all vidare discussion härröfver, blott är tjenande till tidsutdrägt, får jag anhålla det Herr Grefven och LandtMarskalken täcktes gö-

ra proposition till företagande af Bänkmannaval.

Grefve *Posse*, *Claes Fredrick:* Då jag genom Ridderskapets och Adelns förtroende hade den åran att vid sista Riksdag vara Ordförande uti RiddarhusUtskottet, och således åger någon kännedom huru denna fråga då blef behandlad, anhåller jag att rörande detta ämne få uppgifva några historiska facta. Ridderskapet och Adeln var vid förra Riksdagen ingalunda okunnig om innehållet af 41 §. Riksdags-Ordningen, då fråga var om RiddarhusOrdningens förändrande i öfverensstämmelse med RiksdagsOrdningen. Redan före Bänkmansvalet vid sista Riksdag uppstod mycken fråga om rätta förståndet af ofvannämnde §., ehuru ej här på Riddarhuset, utan blott enskilt, men vid sjelfva Bänkmansvalet upplåstes 21 §. Riddarhus-Ordningen, då man på sätt Herr Grefve Hård nu ganska rigtigt framställt, ansåg lagen vara tydlig, att alla borde i valet deltaga. Sedermera blef frågan om förändringarne i RiddarhusOrdningen, för att sätta den i öfverensstämmelse med RiksdagsOrdningen, remitterad till Utskottet, och då dess Betänkande inkommit, höllos ganska långa discussioner öfver hvarje §., dels hos LandtMarskalken på Operahuset, dels här inom Ståndet, hvilket de af Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter som bevistade förra Riksdagen nogsamt torde påminna sig. Den 21 §. blef då af Ridderskapets och Adelns pluralitet antagen; der står tydeligen: *Sedan Riksdagen af Konungen blif-*

vit å RiksSalen öppnad, böra nästa söknedag derefter, så vida PlenumPlenorum icke å samma dag är anbefaldt, Bankmans och ElectorsValen verkställas. Med desse val förhålles sålunda, att, enligt anteckningslistan, samtelige Ridderskapets och Adelns närvarande hela antal delas uti femtio serskilda, men till beloppet lika delar, hvarvid, om något mindre antal skulle öfverblifva, detsamma på sista afdelningen med en person på hvardera fördelas bör. Sedan detta blifvit verkställdt, uppropas hvarje afdelning för sig, som begifver sig inom skranket, att förrätta Bankmansval, hvarvid hvar och en inlemnar en sluten sedel, tecknad med en af de personers namn, som i afdelningen finnes, då den, som de fleste rösterne erhållit, är behörigen vald Bankman. Hafva tvenne eller flere undfått lika antal röster, då skall dem emellan lottas, ehvad de äro närvarande eller ej. Är någon borta, då hans afdelning uppropas, hafve han sin rätt till deltagande i valet för den gången förverkat.

De sålunda valde Bankmän sammanträde samma dag och välje, innan de åtskiljas med slutna sedlar, Tjugufem till säte och stämma antecknade, att vara Ridderskapets och Adelns Electorer.

Afgår Bankman under Riksdagen, välje den afdelning, till hvilken han hört, en annan i hans ställe, på sätt stadgadt är, hvilket nya val, efter derom dagen förut gjordt

serskildt anslag alltid in pleno ske bör; blifver rum bland Electorerne ledigt, återbesättes det genom val af Bånkmännen, af hvilka vid sådant tillfälle minst Tjugusex böra vara tillstådes och i valet deltaga. Alla andra Electorer och Nämnder som till serskilde befattningar enligt RegeringsFormen och RiksdagsOrdningen erfordras, väljas, efter derom dagen förut skedt anslag, af Ståndet samfält in Pleno.

Jag kan således icke inse huru Friherre Ankarsvård kan säga, att han i RiddarhusOrdningen ej finner något som berättigar de uti 41 § RiksdagsOrdningen omnämnde ansvarige personer att i Bånkmansvalet deltaga. Jag anser lagen uti 21 §. RiddarhusOrdningen ganska tydlig, då deremot 41 § RiksdagsOrdningen icke är det, utan endast på sått Grefve von Schwerin anfört, eller genom en dragen slutsats, kan komma i fråga att förhindra oftanämnde personer från deltagande i valet. Då 52 §. RiddarhusOrdningen stadgar huru förhållas bör, när fråga uppstår om förändring i RiddarhusOrdningen, tror jag att förevarande motion bör till RiddarhusUtskottet remitteras, på det RiddarhusOrdningen må kunna förändras, i fall Ridderskapets och Adelns pluralitet skulle vid denna Riksdag vara af annan tanke än vid den förra. Anses åter frågan höra till Constitutions-Utskottet kan den ingalunda från Ståndets plenum dit remitteras utan bör enligt Riksdags-

Ordningen

Ordningen af enskilt man hos samma Utskott våckas.

För öfrigt kan jag icke instämma med Grefve von Schwerin, som ansett oss alla så svaga, att Ministrarnes inflytande skulle vara skadligt, ifall de fingo deltaga i valet.

Grefve *von Schwerin:* Det har jag icke sagt.

Grefve *Posse:* Herr Grefven har sagt att Lagstiftarne ansett oss alla för *svaga.* Så trod; de likväl ej Ridderskapets och Adelns pluralitet vid förlidne Riksdag; och ehuru de ganska väl då äfven kände 41 §. RiksdagsOrdningen, ansågo de att Ministrarne utan olägenhet kunde uti valet deltaga. Jag anhåller således hos Herr Grefven och LandtMarskalken om proposition till förråttande af Bånkmansval enligt 21 §. RiddarhusOrdningen.

Herr *Schönström, Pehr,* förenade sig till alla delar med Friherre Ankarsvård.

Friherre *Boije:* Mitt hälsotillstånd tillåter mig icke, att vidlyftigt utveckla min mening i ämnet: och lyckligtvis behöfs här ingen vidlyftighet. Jag skall anse mig lycklig om jag förmår återföra Höglofliga Ridderskapet och Adeln till motionens rätta beskaffenhet, hvarifrån de fläste Talare synas mig hafva afvikit.

Stridens orsak ligger deri, att Riddarhus-Ordningen som borde gifva en trogen tillämpning af RiksdagsOrdningen, brister i denna bestämmelse och lemnar en lucka; deraf åter, för att följa den vackra loijautét, som Friherre Björnstjerna nyss visat, jag vill medgifva, någon anledning uppstått till den mening; att Ministèrens Ledamöter kunde undgå efterlefnaden af 41 §. RiksdagsOrdningen; en mening, som också är understödd af flere Riksdagars praxis. Likväl, och då man uppehåller sig vid Lagbudets orsak och ändamål, *ratio Legis*, så har man svårt att jäfva dess kraft. Då omsorgen för Svenska Folkets frihet fordrade, att en ansvarighet inför Ståndernе fästades vid Ministeriella platserne; så var det väl också en både naturlig och skyldig omtanka, att hindra, det ändamålet tillintetgjordes, genom ett öfverlägset inflytande af Ministèren, på Ståndernes Utskott, i sjelfva de frågor, der ansvarigheten kunde äga rum eller på valet till Utskotten. Då nu Grundlagsbudet icke blifvit, genom något Konungens och Ståndernes gemensamma beslut ändradt, så måste det väl, också äga qvar sin fulla kraft; men jag besvär Höglofliga Ridderskapet och Adeln att, ifrån striden om Lagbudets förstånd, återgå till det mycket simplare af sjelfva motionen. Jag har med uppmärksamhet åhördt Grefve von Schwerins anförande, och finner icke att han begärt, hvarken någon ny lag, eller förklaring på den som existerar, eller ens något yttrande om dess förstånd: Han har blott begärt att 41 §. af RiksdagsOrdningen må upplåsas. Nå, väl! är det för mycket

begårt? — Det öfriga af Motionen utgör en utveckling af hans begrepp om Lagbudets fordran, till ledning för dem som skulle åhöra dess upplåsande; och var han icke berättigad till denna framställning, då han lemnade verkan deraf till hvar och ens eget samvete och egna vilja? Eller detta förfarande, innebår det väl något nytt? För min del tror jag icke, att hvarken remiss till Utskott, eller proposition till bifall behöfs. Jag förstår icke hvarifrån vårman i denna öfverläggning hårrör: och begår blott, att Lagbudet må blifva upplåst hvarefter hvar och en afgör inom sig sjelf huru han vill välja. Må hända uppfattade jag Friherre Sparres yttrande icke rätt; men som mig syntes närmade sig slutet deraf till Grefve von Schwerins mening.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*: De flåste af de Herrar som yttrat sig i detta ämne hafva bestridt afgörandet af Grefve von Schwerins motion, emedan de trott att den åsyftade en ändring uti RiddarhusOrdningen. Om jag delade deras öfvertygelse, skulle jag ej vara den siste att yrka frågans remitterande och bestrida Ståndet all rättighet att egenmägtigt ändra en bestämd lag. Men jag bekänner att för mig står det klart, att de uti 41 §. Riksdags-Ordningen nämnde, ansvarige personer måste vara från Bankmansvalet uteslutne. Innan ja likväl går vidare att bevisa hvad jag säl yttrat, kan jag icke underlåta att fä uppmärksamhet vid ett uttryck som hördt. En vård Ledamot har ne

det han trodde att de förre Riksens Råd deltoga uti Bånkmansvalen. Jag tror desto håldre att detta måste vara ett misstag, som Riksens Råd, om jag icke bedrager mig, voro från Säte och Stämma på Riddarhuset uteslutne, och blott tillkallades för att lemna nödige upplysningar. Uti 28 §. RiksdagsOrdningen föreskrifves att Ridderskapet och Adeln, Präste- och BorgareStånden välja UtskottsLedamöter genom Electorer. Mårken väl mine Herrar! att det är *Stånden* som välja genom Electorer. När nu *Ståndet* säges välja, så måste ju hvarje serskilt Ledamot sägas deltaga uti valet till Utskott; men hos Ridderskapet och Adeln, är det blott genom aflämnandet af voteringssedeln till Bånkmannens utväljande som hvarje Ledamot af Ståndet i massa deltager uti valet till UtskottsLedamöter, följaktligen böra de som ej få deltaga i val till Utskott, ej heller få aflemna sedlar till väljande af Bånkmän. Vidare är anmärkt att 21 §. RiddarhusOrdningen strider emot den tankan att någon Ståndets Ledamot kunde ifrån Bånkmansvalen uteslutas. Men då hvarje specielt stadgande måste vara ett undantag från Allmän lag; så måste äfven genom undantagen uti 41 §. RiksdagsOrdningen, ett undantag vara föreskrifvit från det Allmänna stadgandet uti 21 §. RiddarhusOrdningen. Oagtadt det således stadgas i RiksdagsOrdningen, att valen till Riksdagsmanna Electorer hos BondeStåndet skola ske i *Socknestämmor*, lår väl ingen böra få i en dylik Socknestämma deltaga, som ej är till val berättigad. För öfrigt i anledning af hvad som blifvit sagt att en Grund-

lag ej får i ett RiksStånd tydas, utan endast efter bokstafven tillåmpas, vill jag blott påminna, att man likvål ej må tro Grundlagarne kunna tillåmpas utan allt slags eftertanka. I 107 §. af RegeringsFormen stadgas t. ex. att om ConstitutionsUtskottet skulle anmårka, det någon Ledamot af StatsRådet i sina rådslag icke iagttagit Rikets sannskyldiga nytta, skall det anmåla fårhållandet hos Riksens Stånder, hvilka, om de finna Rikets vål det fordra kunna hos Kongl. Maj:t anmåla honom till endtledigande. Men helt visst lår likvål ingen vilja påstå, att Justitiæ StatsMinistern, oagtadt Ledamot af StatsRådet, skulle hårunder kunna vara inbegripen: ty jag ser ingen möjlighet för Kongl. Maj:t att ens kunna efterkomma en slik önskan af Riksens Stånder, helst denne Embetsman ej finnes i RegeringsFormens 35 §. uppråknad bland dem, som kunna utan ransakning och dom ifrån Embetet skiljas. — Med vida mindre eftertanka, ja af sjelfva ordalydelsen i 41 §. af RiksdagsOrdningen, finner man således, att de deruti uppråknade Embetsmån, ej böra få deltaga i Bånkmansvalen, såsom varande egentligen första steget af val till UtskottsLedamöter.

Herr *Hammarskjöld*, *Lorenzo*: Jag hyser likasom Friherre Boije den öfvertygelse, att denna fråga år ganska enkel. 41 §. RiksdagsOrdningen år klar. Den beståmmer att de ansvarige Embetsmånnen icke kunde deltaga i Utskott eller val till Utskott. Grundlagarne känna inga andra våljare ån Electorer, hvilka hos de tre Stånden våljas omedelbart; endast

hos det talrikare Ståndet Ridderskapet och Adeln väljas först Bånkmån. Då hvarje StåndsOrdning måste med Grundlagarne vara öfverensstämmande, hvad åro då väl Bånkmännen annat än Första afdelningen af Electorerne. Åro nu Bånkmännen Electorer, så måste väl RiksdagsOrdningen gålla för dem i första afdelningen så väl som i den sista. Åro de åter ej Electorer, så åro de något inconstitutionelt, som ej får vara till. Endast i denna mening kan denna fråga betragtas; allt annat hör ej hit.

Grefve *von Schwerin*: En vård Ledamot Herr Friherre Boije har beståmdt antydt både min afsigt och min åtgård. Mitt Memorial är ej af den beskaffenhet, att det hvarken kan eller behöfver remitteras till handläggning af något Utskott. Jag har blott begårt promulgation att ett lagrum, hvilket hittills, som jag förmodar, varit mången obekant. Och denna promulgation anser jag hvarken låra eller kunna vågras. Hvad jag vidare anfört har jag ansett nödvåndigt för att inför Ridderskapet och Adeln råttfårdiga min begåran. Visserligen är det min enskilta tanke, att i följd af denna 41 §. deltagande i valförråttningarne icke bör kunna de i den samme uppråknade ansvarige Embetsmån medgifvas. Men jag begår ej att denna min tanka skall såsom proposition för Ridderskapet och Adeln framstållas. Skulle andra dela denna min tanka så torde kanske de begåra den promulgerade lagens tillåmpning. Min afsigt har blott varit att bereda en så klar åsigt af förhållandet, att Lagstiftarens mening skulle kun-

na bli rigtigt uppfattad, då en hvar sedan må handla såsom hans samvete det kräfver.

Jag har således ingen motion gjort, syftande på RiddarhusOrdningens omarbetning. Men jag tror mig hafva visat, att den nyligen omarbetade RiddarhusOrdningen är i behof att å nyo omarbetas, för att bli enlig med Grundlagarnes föreskrift och anda. För mitt ändamål behöfde jag blott på några af dess afvikelser fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet, men der finnes många flere.

Jag beundrar den konst med hvilken RiddarhusOrdningens 21 §. och de följande blifvit affattade. Men Lagstiftarespråket har icke eller blifvit nyttjadt. Den beskrifver blott huru tillgå skall för att komma till sitt mål. RiddarhusOrdningen förhåller sig till RiksdagsOrdningen, såsom ett ExcercitiæReglemente till en lärobok i taktiken. Den visar, huru en väl soutenerad plutonseld skall exeqveras, då afsigten är att bibehålla Statens ansvarige Embetsmän vid en post, från hvilken de delegerat Folksrepresentanten. Hårtill hörde, att RiddarhusOrdningens 26 §. skulle förmena till första Electorsval vald Bånkman, att sig detta förtroende afsåga, och deraf blir en följd att den ansvarige Embetsmannen måste constituera sin fullmägtig till val af ConstitutionsUtskottets Ledamöter, antingen han det vill eller icke vill; antingen det är motbjudande för hans känsla att deltaga i en åtgärd, som sårar den allmänna känslan, eller han känner sig stark nog att

sätta sig öfver hvad som plär verka uppå andra. Så bindande äro dessa RiddarhusOrdningens §. § constituerade, att man lika ovilkorligen kan genom dem förpligtas att skrifteligen tala, som man någon gång blifvit hindrad ifrån att munteligen tala; ehuru blott mot desse senare hotet af tjenliga medel kan användas.

Då jag i dag inför Höglofliga Ridderskapet och Adeln uppträdde såsom de Urtima Riksdagarnes Historiograph, i en fråga så väsendtlig, inom en Constitutionell stat, den frågan nemligen hvar gränsen ligger för verkställande magtens inflytande på den fria och sjelfständiga Folkrepresentanten; då jag i Ridderskapets och Adelns minne återkallade, det sköna monument af patriotisme och ägta constitutionel anda, som organerna för den nya tingens ordning den 12 Junii 1809 i Ridderskapets och Adelns Protocoller åt sig upprest, väntade jag — jag bekänner det, att de hvilka då så skönt yttrat sig, också nu skulle yttra något vid hugkomsten af de fordna dagarna. Jag väntade ett fritt och ädelt erkännande af en distraction, hitintills af föga betydenhet, lätt ursäktelig i anseende till yttre omständigheter.

Jag vågade hysa det hopp att Ridderskapets och Adelns första sammanträde till denna första Lagtima Riksdag, skulle synas Nationen och kommande slägter en skön försoningsdag; att allt hvad som händt, oroande någon gång, för de constitutionelle förhållandernes vänner

skulle glömmas — på det att allas hjertan skulle förena sig, att hjelpa folket utur det betryck, i hvilket myntförvillelse, och andra allmänt värkande orsaker, försänkt det. Skulle detta hopp vara försvunnit, så får jag vidkännas det öde att om mig torde sägas, hvad som för några år sedan sades i ett annat land: Hvad är det han vill; han är en fantast som tror på något som icke finns.

Herr *Rosenblad*, *Bernhard*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 3.)

Grefve *von Platen*: Sedan förevarande ämne nu verkeligen kommit under discussion, tager jag mig friheten anhålla, att få upplysa en och annan omständighet, ehuru jag finner, att det blir svårt, att kunna tillägga något af värde; och får derföre utbedja mig Ridderskapets och Adelns öfverseende och tålamod för den tidspillan jag åstadkommer; jag skall icke vara mångordig. Jag måste säga, att då ibland andra äfven jag blifvit åberopad att framställa den mening som rådde i 1809 års ConstitutionsUtskott, hvaraf äfven jag hade det förtroende att vara Ledamot, så kan jag ej göra någon hemlighet af att den anda, som då lifvade mig och andra Ledamöter af detta Utskott, var öfvertygelsen att Sverige var ett urgammalt constitutionelt Rike, och ej ett liksom på nytt födt, att det hade sina urgamla former, som om de ock voro bristande, dock borde högaktas. Vi

sågo den svindel som en lång tid rasat öfver Europa, vi sågo faran för Sverige, att i en sådan period derutaf blifva angripet, och vi insågo vigten af de impulsioner, som ifrån grannländer kunde gifvas oss, vi insågo vigten af de efterdömen man af åldre och nyare tiders historia kunde hämta. Vi sågo ett Rike, som efter de revolutioner det hade undergått, hade blifvit en föresyn i afseende på medborgerliga förhållanden, och vi föresatte oss att ej servilt efterfölja det, men derifrån hemta upplysningar och efterdömen. Vi sågo att, med iagttagande af vissa local-förhållanden hvilket alltid blir nödvändigt, grunderne för den grad af frihet som för en Europeisk Stat blifver möjlig, der kunde hämtas, och att under sådane förhållanden som våra, den enda utväg till fullkomlig frihet bestod uti den jämna proportionen emellan de olika principerne inom Staten; att således hvarken den democratiska, aristocratiska eller monarkiska tendencen borde öfvervåga; utan borde bestå med lika jemnvigt emot hvarandra. Under sådane omständigheter uppstod 1809 års Constitution. Den gillades då och gillas ännu; och jag har haft den tillfredsställelsen att i samma constitutionella land emottaga lyckönskningar öfver den moderation, som i en så svår tid iagttogs af Svenska Nationen, hvilken krönte sig med åra, fast den ej krossade allt för det det var gammalt, eller antog allt som var nytt. Under sådane förhållanden kan jag ej finna, att det blir af serdeles vigt om den eller den Ledamoten sitter bredvid oss. Tvärtom känner jag en tillfredsställelse då jag uppstiger i denna försam-

ling, att finna den till största delen sammansatt af personer som blifva oberoende, antingen den eller den sitter bredvid dem. Jag går vidare att besvara hvad här blifvit yttradt, och jag tror ej att om vi dela oss i 50 delar, dessa 50 delar kunna anses såsom Utskott, då Lagen bestämdt sagt, hvad som är Utskott, och då Utskotten i Lagen nämnas vid namn. Ej eller kan jag finna den satsen grundad, att för det jag ej får deltaga uti en eller annan del af en sak, jag ej heller skulle få taga någon del uti de yttersta ramificationerne deraf. 18 §. uti RiksdagsOrdningen innehåller just ett exempel af denna beskaffenhet, då den stadgar, att personer af någon annan främmande lära, än den Reformerta, ej kunna vara Riksdagsmän; men deremot valrätt andra christne trosförvanter icke förvägras. Således får en Catholik t. ex. icke vara Riksdagsman, men väl välja Riksdagsmän. Således kan jag ej annat förstå än att de i 41 § nämnde personer ej få vara Electorer, men väl deltaga i val af Electorer. Det är möjligt att jag misstager mig, men jag styrkes i denna tanka så mycket mer, som det i den nämnde §. just står i val till *Utskotts-Ledamöter* ock icke blott i val till Utskott. Så åtminstone förefaller det mig efter min känsla.

Friherre *Boije*: Sedan Herr Grefve von Schwerin nu gjort rätt åt min uppfattning af hans motion, drar jag icke i betänkande att föreslå det sätt att komma ifrån discussionen, som ligger i rak slutföljd af sjelfva motionen, och som tillika synes mig så lätt. Herr Gref-

ven och LandtMarskalken bedömmer rättare än jag, den åtgärd som dess kall tillhör att lemna; men om Grefve von Schwerin gjordt ett öfverflödigt steg, då han begårt proposition i ett ämne, der den icke behöfs; så står det lyckligtvis i Herr Grefvens och LandtMarskalkens skön, att, utan proposition, tillfredsställa den ena sidan, utan att såra den andra. Jag bekånner att min känsla svider vid denna föreställning, att allmånheten en dag skall låsa i våra Protocoller, att en Ledamot blott begårt upplåsande af en §. i Grundlagen, men dock rönt ett sådant motstånd, att proposition varit af nöden. Må Herr Grefven och LandtMarskalken tillåta, att §. upplåses, och dermed år också discursen, å denna sidan slutad.

Grefve *Lövenhjelm*: Efter det upplysande och vackra tal, som Herr Grefve von Platen i ämnet hållit; vet jag ej något som redigare och båttre skulle utveckla den förevarande frågan. Mitt syftemål kan derföre endast vara att fåsta Ridderskapets och Adelns uppmårksamhet på Grefve von Schwerins och Friherre Boijes senare yttranden, i afseende på den förstnåmndes motion. Enligt dessa yttranden skulle Grefve von Schwerins afsigt med motionen egentligen vara blott att få 41 §. uti Riksdags-Ordningen upplåst. Efter min tanka borde det anses öfverflödigt att påminna Ridderskapets och Adelns Ledamöter om Grundlagarnes innehåll. Något hvar lårer väl kånna dem. En begåran om §:s upplåsning år dock visserligen ingalunda lagstridig, och denna upplåsning bör

eller kan således icke vågras. Men jag måste för min del reservera mig deremot, att upplåsningen skulle afgöra sjelfva Lagfrågan; ty derom strides nu. Vore jag uppmanad att framställa min enskilda tanka i ämnet; så skulle jag förklara, att jag med fullkomlig likgilltighet motser utgången.

Hvad theorin beträffar, vill jag ej derom yttra mig med annat än den anmärkningen, att i andra constitutionella länder, såsom England, der man visserligen är lika ömtålig om friheten, Ministrarne innehafva en ganska vigtig plats ibland Nationens Representanter. Ministrarne, som i sistnämnde land äga säte i Underhuset, utöfva der enligt praxis den rättighet, att välja hälften af Utskottens Ledamöter. Det är ej min afsigt, att argumentera från England till Sverige, jag känner skilnaden och de många olikheterne emellan desse båda Rikens förhållanden. Men om den theoretiska delen af frågan således kan betragtas ur två synpuncter, kan deremot den practiska det blott utur en, och denna tillåter ej att i någon mon afvika från ordalydelsen af Grundlagen. Må man anse såsom pedantisme denna föresats att aldrig gå ett steg ifrån bokstafven, — min öfvertygelse skall det alltid vara, att allas vår säkerhet ligger deri bevarad. Herr Grefve von Schwerin har uppläst en caracteristik äfven en del af våra Grundlagar, som man lika rättvist skulle kunna kalla en critik eller, för att nytttja en Academisk benämning, en critisk afhandling. Den torde dock ej böra hafva någon verkan på en

skrifven Grundlag. Jag gör rätt åt Författarens snille och djupa insigter — men, jag upprepar det en gång, den nu väckte frågan sönderfaller i två delar; — den ena är af den beskaffenhet, att ett yttrande derom icke nu i förvåg är af nöden, och den andra synes mig så föga vigtig, att tiden ej bör med en discussion derom uppehållas. Jag vill blott tillägga, att om hvarje §. som till detta ämne kan hänföras, skulle här upplåsas, blef vår tid nu ganska mycket medtagen. Nyttan af en sådan läsning kan jag aldrig inse. Men att sjelfva hufvudsaken ej är så alldeles klar, som man velat påstå, bevisas bäst af den stridighet i åsigter, som inom huset framstållt sig och hvilken här ej kan afgöras.

Herr *von Hartmansdorff*, *Angust*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 4.)

Hvarefter *Herr von Hartmansdorff* munteligen tillade: Denna händelse kan ej af de nu gällande lagarne hindras, ty hvad som ej är förbudit, måste anses tillåtit. Men då 41 §. RiksdagsOrdningen ej befaller att man skall välja de förut omnämnde personer, så står det hvar och en fritt att göra eller underlåta det, och följaktligen att handla som hans öfvertygelse bjuder. Discussionen synes således kunna slutas till allas tillfredsställelse. Det är visserligen en förlust för Ridderskapet och Adeln att ej kunna i Utskotten begagna de ifrågavarande Embetsmännen; men det synes mig otro-

ligt, och skulle vara beklagligt om ibland Sveriges Ridderskap och Adel, hvaraf nåra 500 medlemmar åro här församlade, icke skulle finnas män med en nog urskillning och upphöjda tånkesått, för att väl granska och oväldigt bedömma hvad de 33 Embetsmånnen sedan sista Riksdag föreslagit och verkståldt.

Friherre *Wirsén*, *Gustaf Fredric*: Må det icke allt för mycket pröfva Höglofl. Ridderskapets och Adelns tålamod, att åfven jag, uti det nu under discussion varande åmnet, vågar yttra några ord. Med en uppmårksamhet som jag så gerna ågnar åt den vårda Ledamotens upplysande anföranden, hvilken först väckte erindringarne vid den gällande RiddarhusOrdningen, och inståmmande till en del i hvad han framställt, kan jag likväl icke fatta, att frågan om en del högre Embetsmåns uteslutande från val till Bånkmån, och från råttigheten att till Bånkmän väljas, år i Grundlagen så tydligen uttryckt, som det vill anses.

Ingen inträder såsom Ledamot af detta hus, i kraft af ett Embete. Alla — både den som kallas Rikets herre, — och den som är sin egen — utöfvar här medborgarens kall, — icke några Embetsmannafunctioner. Fastållda lagar utstaka både skyldigheter och råttigheter för en sådan utöfning; öfvertygelsen om deras innehåll och lydelse, måste deremot i tillåmpningen, hos hvar individ, beståmma handlingssättet; och jag vet icke här af några ministeriella bänkar.

Hittills hafva de ifrågavarande Embetsmånnen deltagit i val till Bånkmän. Detta an-

ses nu orätt: några finna det stridande mot tydliga innehållet af Grundlagen — andra vilja åter leda det till en följd af de deruti gällande grundsatser och af dessa Embetsmåns ansvarighet.

Att ordalydelsen icke måtte vara så alldeles tydlig, bevises af de nu under discussionen framstållde olika tankar. Vore åter tillfället nu för handen att upptaga sjelfva principen, kunde mycket anföras: den borde då åtminstone utsträckas vida långre för att blifva consequent. — Många flera Ledamöter bland Höglofl. Ridderskapet och Adeln, och äfven jag såsom ansvarig för ett Embete, hvars åtgärder granskas af Riksens Stånder och deras Stats-Utskott, borde ej få välja Bånkman, eller kunna dertill väljas.

Jag har hört den förvåntan här uttryckas, att de ifrågavarande Embetsmännen sjeltmant begåfvo sig till den nu yrkade, hittills icke iagttagne, tillämpningen af Grundlagens innehåll i denna del. De kunna, efter min tanka, icke göra det: det är ej deras rättighet; ty den bland dem som valdes till Bånkman, kunde icke afsåga sig functionen, enligt nu gällande tydlig lag.

Efter mitt begrepp, innefattar förslaget en inskränkning uti Ridderskapets och Adelns nu gällande fria rättighet att, vid Bånkmansval, lämna sitt förtroende till hvem som hälst bland Ledamöterne inom Bänkafdelningen: vare sig åt med-

bor-

borgaren StatsRåd, eller icke StatsRåd. Är det då verkeligen så vigtigt att detta band läg ges på den fria öfvertygelsen? Jag kan ingalunda medgifva det, och aldraminst att det skulle vara vigtigare, än formen för en lagförklarings-tillvägabringande. Då nu emedlertid Herr Grefve von Schwerin inskränkt resultatet af sin motion till yrkandet af den anförde §:s uppläsning, så tillstyrker jag för min del vördsamt, att sådant måtte ske, och proposition af Herr Grefven och LandtMarskalken derefter göras, att Bänkmansval företages på sätt som hittills; hvaremot de Ledamöter, som anse en annan tolkning af Riksdags- och RiddarhusOrdningarne än som, sedan desse lagar tillkommit, är i denna del vorden iagttagen, hädanefter rättare böra äga rum, eller att en dertill syftande lagförändring bringas i verket, lära dervid iagttaga de former, som i afseende derå äro föreskrifne.

Friherre *Björnstjerna*: Jag förenar mig med Friherre Boije, uti den anhållan, att 41 §. i RiksdagsOrdningen må varda uppläst, så att discussionen derigenom må kunna bringas till slut.

Friherre *Boije*: Jag hade trott, att i en öfverläggning, der en viss värma redan visat sig i sinnena, vore det nyttigt, att söka undanrödja den, och påskynda slutet. Jag lemnade mig åt detta bemödande, som också var lätt, då jag dertill blott behöfde följa den grund och den rigtning motionen innebar. Men om jag dervid haft den lyckan, att rätt uppfatta andras menin-

gar; så har jag deremot träffats af det missöde, att af en Ledamot icke rätt förstås. Må jag då lyckas uti att återföra denne Ledamot ifrån den mening, hvari han tagit mina ord! Herr Grefve Lövenhjelm har under förklarande att han icke bestridde §:s uppläsning, ingått i en bevisning att derigenom afgjordes icke frågan om §:s rätta förstånd, likasom hade jag väckt en sådan fråga. Må det likväl tillåtas mig att påminna den värda Ledamoten att det gifves två sätt att afgöra. Det ena officielt, genom proposition och, om det fordras, votering; och det andra enskilt, inom hvarje Riksdagsmans bröst, då blott samvete och öfvertygelse rådfrågas. Någon tanka på begäran om officielt afgörande har Grefve Schwerin icke framställt, och jag icke understödt. Till det enskilta afgörandet har han trott, att upplysningen om lagens bud också hörde, och derföre har han begärt uppläsandet; hvarefter hvar och en kunde sjelf finna hvad hans pligt af honom fordrade. För min del förklarar jag, att jag fullkomligen åtnöjes med att hvarje Ledamot förstår §. huru han kan, och tillämpar den huru han vill, blott att den blir uppläst; på det sjelfva valet må kunna företagas, hvartill vi, som varit af denna mening, då också äro villiga att genast begifva oss.

Friherre *Ankarsvärd:* Jag har aldrig kunnat omfatta denna fråga ifrån någon annan synpunct, än ordalydelsen af 41 § RiksdagsOrdningen. Jag får icke anse mig, såsom en isolerad del utaf representationen, och det är således de öfrige Ståndens i RiksdagsOrdningens 41 §. tyd-

ligt uttryckta förbehåll, som jag vid detta tillfälle påstått böra iagttagas. Grefve Lövenhjelm har trott uppläsandet af 41 §. RiksdagsOrdningen icke kunna medföra någon verkan till ett positivt iagttagande af dess innehåll, som af mig aldrig kan frångås vara de deruti uppräknade personers uteslutande från deltagande i Bänkmansvalen. Jag stödjer min tanke derå, att å RiksdagsOrdningen förbjuder, att dessa personer få i val till UtskottsLedamöter deltaga, så bör derutaf helt naturligt följa, att de äro uteslutne ifrån de medel att välja Utskotts Ledamöter, som hvarje Stånd för sig kunnat finna för godt att för valen stadga. Jag frågar härvid, om RiddarhusOrdningen i hvad den förgätit att bestämdt uttrycka, är mera grundlag, än RiksdagsOrdningen i hvad den positivt befaller?

Herr Grefve Löwenhjelms mening, då han yrkar Grundlagarnes bokstafliga tolkning, visar sig vid detta tillfälle icke sträcka sig längre än blott till en oinskränkt utöfning af allt hvad RiddarhusOrdningen icke positivt förbjuder, utan afseende å hvad som RiksdagsOrdningen obestridligt befaller. Herr Grefve Lövenhjelm anser det vara öfvreflödigt att påminna Ridderskapet och Adeln om Grundlagarnes lydelse, hvilket för mig vid detta tillfälle synes vara detsamma, som att påstå Herr Grefve von Schwerins motion hafva varit öfverflödig, då den likväl så fullkomligt och väl försvaras af det länge öfvade missbruket. — Misstaget synes mig vid denna Riksdag, likasom de föregående vara utgånget ifrån samma punkt, nemligen ifrån sjelf-

va fördelningen till Bänkmansvalet, hvarå de i 41 § RiksdagsOrdningen omnämnde personer aldrig bordt kunna uppföras. Jag har hört England och constitutionella Nationers exempel åberopas emot farhågan för den ministeriella inflytelsen; jag vill icke ingå i någon discussion härom, emedan det vore att alldeles afvika ifrån hela föremålet för denna debatt, som tyvärr aflägsnat sig ifrån grundämnet, hvilket är lagens ordförstånd, för att på principernas område gifva en gränslös utsträckning åt ämnet. Jag har hört nämnas, att inga ministeriella bänkar finnas ibland oss, och jag har icke eller hört af någon påstås, att de som sådane äro ansedde; men jag vet, att der Ministrar och högre embetsmän finnas, finnes alltid ett naturligt embetsmanna-inflytande, och det är detta jag velat motverka, så långt som Grundlagen icke allenast lemnar rättighet dertill, utan äfven bestämdt befaller, att det bör ske. Jag har i afseende å Ministrars och högre Embetsmäns förhållande till Representationen, likväl aldrig velat gå så långt som Herr Grefve von Platen, då han uppställer, det inbördes förhållandet emellan Ministrarne och Nationens Representanter kan jemföras med hvad Grundlagen stadgar för Svenska undersåtare af aldeles olika Religioner.

Herr Grefve Lövenhjelm har anfört, att olika tankar öfver detta ämne skulle vara bevis på otydlighet i Grundlagens stadgande derutinnan, men jag anmärker häremot, att RiksdagsOrdningens ordalydelse, till förmon för

hvad jag yttrat, af ingen med någon framgång blifvit bestridd; jag anser mig likväl icke böra gå vidare, då Ridderskapet och Adeln synes genom en så bestämd pluralitet förklara sig emot det gjorde påståendet, att det uppdagade missbruket nu genast borde till hvad rätt är återföras. Jag anhåller således endast att dessa mina yttranden måtte få anses innebära min reservation emot Bänkmansvalens förrättande å något annat sätt, än det som till alla delar öfverensstämmer med klara ordalydelsen af 41 §. RiksdagsOrdningen.

Grefve *Horn*, *Claes Fredric*, förenade sig med Friherre Ankarsvärd.

Grefve *Posse:* Jag vill ej uppehålla Ridderskapet och Adeln, men får blott påminna att Bänkmansvalet i dag ovilkorligen skall hållas. 21 §. i RiddarhusOrdningen stadgar: *Sedan Riksdagen af Konungen blifvit å Riks-Salen öppnad, böra nästa söknedag derefter, så vida Plenum Plenorum icke å samma dag är anbefaldt, Bånkmans och Electorsvalen verkställas.* Till följe häraf äro vi nu sammankallade till val af Bänkmän; verkställigheten häraf har genom Herr Grefve von Schwerins motion blifvit uppehållen. Friherre Boije har emedlertid förklarat, att Grefve von Schwerins mening med motionen icke varit annan än att 41 §. RiksdagsOrdningen måtte för Höglofl. Ridderskapet och Adeln blifva uppläst, hvaruti Grefve von Schwerin äfven sjelf instämt Jag anhåller således att få för Ridderskapet

och Adeln samma §. uppläsa; den lyder som följer: *Tjenstgörande StatsMinistrar, StatsRåd, JustitiæRåd, HofCanceller, JustitiæCanceller, Justitiæ Ombudsman, samt StatsSecreterare kunna ej säte och stämma i sitt Stånds plena förnekas, enär de, enligt hvad hvarje Stånds serskildta ordningar stadga, härtill berättigade äro; dock för StatsRådets Ledamöter de serskildta fall undantagne, då dem enligt RegeringsFormen, uppdragit är, att med Konungslig magt och rätt styra. I Utskott eller val till UtskottsLedamöter, må icke någon af förenämnde personer deltaga. Ej må någon, af hvilken Riksens Stånder kunna fordra redo och ansvar, inväljas i Utskott, der redovisning för hans egna göromål och Embetsåtgärder kan förekomma; börande för öfrigt och i allmänhet iagttagas, att i mål, som personligen röra en Ledamot af något RiksStånd, må han val i Plena eller Utskott öfverläggningarne, men ej besluten, öfvervara.*

Sedan nu 41 §. af RiksdagsOrdningen blifvit uppläst, hemställer jag till Grefve von Schwerin, om icke hvad han åsyftat, må anses hafva blifvit verkställdt, och något hinder således nu mera ej möta för Bänkmansvalets förrättande.

Herr *Cederschjöld*: Till hvad jag förut yttrat, vill jag blott bifoga några ord, i anledning af den jemförelse en värd Ledamot gjort

emellan *val till Utskotts Ledamöter* och *val till Riksdagsmän.* Denna jemförelse är så träffande att jag hoppas, att genom dess vidare utförande, kunna sprida ett nytt ljus öfver ämnet. — Både valen till UtskottsLedamöter och valen till Riksdagsmän hos hela BondeStåndet samt hos BorgareStåndet åtminstone i Stockholm, äro nämligen fördelade uti serskilta instantier och skola förrättas genom Electorer. Vid båda dessa slags val stadgas vissa förbehåll: nemligen för valen till UtskottsLedamöter, att vissa ansvariga Embetsmän deruti ej få deltaga; och för valen till Riksdagsmän, att ingen obehörig får valen bevista, att ingen embetsman får med sin embetsmannamyndighet, ej eller någon medelst lockande, tubbande eller hotelse störa valfriheten. Om nu dessa villkor skulle i ena fallet, nemligen vid valet till UtskottsLedamöter, endast gälla för sista instancen, nemligen Electorernes åtgärd och de ansvarige Embetsmännen således fritt få deltaga i Bänkmansvalen; så skulle ju samma villkor äfven i andra fallet, nemligen Riksdagsmannavalen, endast gälla för sista instancen, nemligen Electorernas förrättning; och det således stå hvarje Embetsman fritt att vid folkmassans val, till RiksdagsmannaElectorer sin Embetsmannamyndighet efter behag missbruka, och hvar och en obehörig att dessa val bevista, samt hvar och en att genom lockande, tubbande eller hotelser störa valfriheten. Men då ännu ingen Advocat bjudit till att genom en slik distinction illudera lagens bud, förmodar jag att ej från Riddarhuset exemplet skall gifvas på en slik

lagtolkning, genom de ansvariga Embetsmännens deltagande i Bänkmansvalen.

Grefve *Löwenhjelm*: Jag kan ej fullkomligt dela den här yttrade tanka om Ministrarnes farlighet för valfriheten. Lika litet vill jag anklaga förflutna Riksdagar. Jag vördar dem och deras beslut, och hoppas att efterkommande skola handla på samma sätt emot oss. Men en värd Ledamot har anfört, att jag icke förstått meningen af Grefve von Schwerins motion, och i anledning häraf får jag förklara, att jag ingalunda kunde tro, att yrkandet om §:s uppläsning kunde hafva annan afsigt, än den, att söka bereda mera styrka åt den sats man ville drifva. Det vore i mina ögon att anse frågan bestämd af samma § enligt den tydning man gifvit densamma, och detta anser jag för en *petition de principe.*

Man har hänvist oss till vårt samvete; det är åtminstone ej att missleda oss. Men vi böra icke eller förgäta, att lag och ordning, der de finnas, måste i allt vara dess ledare. Grefve Posse har redan uppläst den omtvistade §:n, och jag tror således någon vidare åtgärd i frågan derom nu icke behöfvas. Jag har mer än en gång gifvit tillkänna, att jag för min del skulle gerna begifva mig att instämma i hvad man i afseende på den theoretiska delen af ämnet yttrat.

En talare, som äfven hörer till ett annat Stånd, har fört oss till sinnes *försoningen*; —

jag delar hans önskan i denna del; men tror, att stället, der vi alla böra mötas, är *lagen*. Jag anhåller om proposition till företagande af Bänkmansvalet.

Grefve *von Schwerin*: Jag har redan antydt och är för upprigtig, för att icke nu säga rent ut, att fråga om §:s tillämpning kan komma att yrkas, så snart promulgationen ägt rum. Gången blir då denna: om Ridderskapet och Adeln skulle finna min åsigt rigtig, torde proposition på §:s tillämpning göras. Om Herr Grefven och LandtMarskalken icke skulle dela deras öfvertygelse, som begära proposition, men Ridderskapet och Adeln, sedan Herr LandtMarskalken framställt skälen för sin öfvertygelse, ändock yrka proposition, samt Herr Grefven och LandtMarskalken finna sig icke kunna göra den, så anser jag val böra företagas på sätt som med Herr Grefvens och LandtMarskalkens öfvertygelse öfverenstämmer. Pluralitetens tanka går sedan, så som Ståndets protest till ConstitutionsUtskottet, hvilket, icke i egenskap af Domare, utan i egenskap af Compromissarius afgör saken. Frågan vore härigenom utredd och afgjord för framtiden.

Grefve *Posse*: I anledning af Grefve von Schwerins framställning, får jag erhindra, att om vid målets afhandling skulle följas den marche, Grefve von Schverin föreslagit, så kunde i alla fall någon remiss i ämnet ej äga rum förr, än ConstitutionsUtskottet blifvit satt, och detta åter kan ej komma i verksamhet förr

än Electorer blifvit valde; emedan RiksdagsOrdningen förskrifver, att Ordföranden i hvarje Utskott skall vara den enligt Matrickeln äldsta af Ridderskapet och Adeln, och då Utskottet ej kan anses formeradt utan ordförande, följer äfven, att för att komma till resultat, att få detta Utskott formeradt, måste nödvändigt de val, hvarom 21 §. i RiddarhusOrdningen talar, förut verkställas. Då nu 41 §. i RiksdagsOrdninningen blifvit, enligt Grefve von Schwerins önskan, uppläst, till den följd han synes åsyftat, nemligen det moraliska inflytandet, så vågar jag tro och anhålla, att fråga ej nu kan uppstå om annan åtgärd, än att Herr Grefven och LandtMarskalken täckes proponera det Bänkmansvalet må taga sin början.

Många ropade på proposition.

Herr Grefven och LandtMarskalken frågade om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad?

Ropades *Ja.*

Hvarefter *Herr Grefven och LandtMarskalken* förklarade, att då Grefve Posse redan förekommit Herr LandtMarskalken uti upplässningen af 41 §. RiksdagsOrdningen, förmodade Herr Grefven och LandtMarskalken efter den närmare utveckling Herr Grefve von Schwerin sjelf gjort af sin motion, det Ridderskapet och Adeln med Herr LandtMarskalken delade ett särdeles nöje deröfver, att en så långvarig dis-

cussion kunnat genom ett så enkelt medel afslutas; och då någon vidare åtgärd nu mera icke erfordrades; ansåg Herr Grefven och LandtMarskalken sig böra hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade tillåta, att Bänkmansval finge på vanligt sätt genast företagas.

Bifölls.

Grefve *von Schwerin:* Jag får å nyo yttra den önskan, att frågan, på sätt som jag föreslagit, måtte komma till ConstitutionsUtskottet.

Grefve *Löwenhjelm:* Den proposition Grefve von Schwerin synes åsyfta, anser jag för min del nu mera alldeles öfverflödig, och således ej heller behöfva af Herr Grefven och LandtMarskalken framställas.

Friherre *Boije:* Sedan Herr Grefven och LandtMarskalken i laglig ordning gjort proposition, och densamma blifvit med ett enhälligt ja besvarad, torde Herr Grefven och LandtMarskalken tillåta, att Bänkmansvalet genast får taga sin början.

Herr *Schönström*, *Pehr*, anmälte till Protocollet sin reservation emot Ridderskapets och Adelns beslut.

Grefve *von Schwerin:* Jag anhåller på förhand, att i Protocollet måtte blifva antecknad min reservation, i händelse någon af de i 41 §,

RiksdagsOrdningen nämnde personer skulle väljas till Bänkmän.

Grefve *Horn*, *Claes Fredric*, förenade sig med Grefve von Schwerin.

Friherre *Ankarsvärd*, *Carl Hindric*: Jag instämmer äfven för min del fullkomligen uti den af Grefve von Schwerin anmälte Reservation.

Herr Grefven och Landtarskalken yttrade, att då Ridderskapet och Adeln redan fattat sitt beslut i frågan, den af Grefve von Schwerin föreslagne åtgärd således ej eller nu mera kunde äga rum.

Grefve *von Schwerin*: Det är af discretion, som jag på förhand reserverat mig, men rättast hade varit, om på sätt jag ofvanföre föreslagit, frågan hade kunnat komma till ConstitutionsUtskottet, så att framtida tvister varit förekomne.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att då Ridderskapet och Adeln med bifall till den af Herr LandtMarskalken nyss framställde proposition, redan beslutat, att Bänkmansval borde på vanligt sätt företagas, vore ock deraf en följd, att Ridderskapet och Adeln icke instämde uti den af Herr Grefve von Schwerin af 41 §. uti RiksdagsOrdningen meddeldte tolkning, äfven som, att allt tillkännagifvande af Herr Grefvens och LandtMarskalkens enskildta öfvertygelse i denna fråga voro enligt 55 §.

i RiksdagsOrdningen, öfverflödig, i följd hvaraf Herr Grefven och LandtMarskalken ansåg någon annan åtgärd nu mera icke återstå, än att genast skrida till Bänkmansvalets företagande.

Ropades starka *Ja.*

Sedan 43, 44, 45 och 46 § § i RiddarhusOrdningen härefter blifvit uppläste, företog Ridderskapet och Adeln klockan Ett eftermiddagen Bänkmansval, och befunnos, efter valförrättningens slut, följande Herrar hafva blifvit till Bänkmänn utsedde:

För Bänkmans

1:sta Afdeln.	N:o	25.	Grefve *Wachtmeister*, *Hans*, vice Landhöfdinge.
2:dra —	—	54.	Grefve *Spens*, *Carl Gustaf*, Lieutenant.
3:dje —	—	84.	Grefve *Löwen*, Fullmägtig Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*, Prost, L. N. O.
4:de —	—	105.	Grefve *af Ugglas*, *Gustaf*, Öfverste, C. V. O. R. S. O.
5:te —	—	119.	Grefve *Ridderstolpe*, *Carl*, GeneralMajor, C. S. O.
6:te —	—	1.	Friherre *Oxenstjerna af Eka*, *Saven*, HofMarskalk.
7:de —	—	36.	Friherre *Mörner af Tuna*, Fullmägtig Grefve *Posse*, *Claes Fredric*, HofMarskalk, R. S. O.

Bänkmans
8:de — — 53. Friherre *Leijonskjöld*, Fullmägtig Herr *Tham*, *Wolrath*, BruksPatron.
9:de — — 142. Friherre *Leijonhjelm*, Fullmägtig Friherre *Ridderstolpe*, *Gustaf*, Hof-Marskalk.
10:de — — 199. Friherre *Wrangel af Adinal*, *Henning Gustaf*, Capitain, R. S. O.
11:te — — 288. Friherre *Ridderstolpe*, *Fredric*, Öfverste, R. S. O.
12:te — — 250. Friherre *Hjerta*, *Fredric*, Major, R. S. O
13:de — — 290. Friherre *von Rosen*, Fullmägtig Herr *Bergenstråle*, *Johan*, GeneralMajor, R. S. O.
14:de — — 317. Friherre *von Raijalin*, *Salomon*, Amiral, C. m. St K. S. O. genom lottning med N:o 311, Friherre *af Ugglas*, Fullmägtig Grefve *von Rosen*, *Carl Axel*, Major, R. S. O. och N:o 313, Friherre *von Platen*, Fullmägtig Friherre *Rålamb*, *Claes*, Kammarherre.
15:de — — 319. Friherre *af Nordin*, *Carl Johan*, ÖfverstеLieutenant, R. S. O. genom lottning med N:o 329 Fri-

herre *Adlerbeth, Jacob*, ExpeditionsSecreterare.

Bänkmans
16:de Afdeln. N:o 347. Friherre *Wirsén, Gustaf Fredric*, President, C. N. O.
17:de — — 362. Friherre *Haij*, Fullmägtig Herr *Hjerta, Johan Gustaf*, ÖfverstеLieutenant, R. S. O.
18:de — — 17. Herr *Hård af Segerstad, Carl*, GeneralMajor, C. S. O.
19:de — — 66. Herr *Liljehök till Gållared, David Wilhelm*, ÖfverstеLieutenant, C. W. O. R. S. O.
20:de — — 167. Herr *Gethe, Adolph*, Öfverste, R. S. O.
21:sta — — 206. Herr *Håstesko af Fortuna, Gustaf Hindric*, Ryttmästare.
22:dra — — 408. Herr *Danchwardt Liljeström, Jacob Malcolm*, Capitaine, R. S. O.
23:dje — — 506. Herr *von Qvanten, Carl*, Kammarherre, R. S. O.
24:de — — 689. Herr *Brunow, Charles Emil*, Major.
25:te — — 792. Herr *Lagerheim, Pehr*, Asessor.
26:te — — 862. Herr *Gyllenkrok, Göran*, Major, R. S. O.
27:de — — 922. Herr *Berghman, Ambrosius Magnus*, Öfverste, R. S. O.

Bänkmans

28:de Afdeln. N:o 1033. Herr *Hammarhjelm, Carl Fredric*, Kammarherre.

29:de — — 1109. Herr *Ehrenborg, Casper*, vice Landshöfdinge, R. N. O

30:de — — 1149. Herr *Hjårne, Carl Jacob*, Öfverste, R S. O.

31:sta — — 1304. Herr *Kuylenstjerna, Johan Carl*, Major, R.S O. genom lottning med 1417 Herr *Ehrenhoff, Carl*, Capitaine och 1476 Herr *Riben, Adolph Wilhelm*, Ryttmästare.

32:dra — — 1519 Herr *von Dóbeln, Johan Wilhelm*, Professor, R. W. O.

33:dje — — 1594. Herr *von Heijne, Georg*, ÖfversteLieutenant, R. S. O.

34:de — — 1662. Herr *Nordenfelt, Olof*, Kammarherre.

35:te — — 1702. Herr *Törneblad, Carl Petter*, HofRättsRåd.

36:te — — 1794. Herr *von Hofstén, Bengt August*, BancoCommissarie, genom lottning med N:o 1786 Herr *Blomstedt, Jacob Chr.*, Capitaine, R. S. O. och 1798 Herr *Bruncrona, Gustaf Adolf*, CanzliRåd, R. N. O.

37:de

Bänkmans

37:de Afdeln. N:o 1870. Herr *von Rappolt*, Fullmägtig Herr *Uggla, Göran Gustaf*, KammarRättsRåd.

38:de — — 1912. B. Herr *Nordenskjöld, Otto Gustaf*, ContreAmiral, R. S. O.

39:de — — 1979. Herr *Brakel, Gustaf Anton*, BancoCommissarie.

40:de — — 2004. Herr *von Schultzenheim, David*, President, C. af W. O. St. K.

41:sta — — 2013. B. Herr *Rosenblad, Bernhard*, KammarJunkare, genom lottning med 2021 Herr *Hertzenhjelm, Adrian*, ÖfverstelLieutnant, R. S. O.

42:dra — — 2043. Herr *Ihre, Albrecht*, CanzliRåd.

43:dje — — 2134. Herr *Printzskjöld*, Fullmägtig Herr *Lagerheim, Gustaf Adolph*, Major, R. W. O.

44:de — — 2152. Herr *af Uhr, Carl David*, Directeur.

45:te — — 2183. Herr *Gripensvård, Fredric, Adolph*, Capitaine.

46:te — — 2204. Herr *Gahn af Colquhoun, Carl Pontus*, GeneralMajor, C. S. O.

Bänkmans

47:de Afdeln. N:o 2218. Herr *v. Weigel, Christian Erenfried*, Förste Archiator, C. af W. O. St. K. genom lottning med 2211 Herr *Bôrtzel, Joh. Abraham*, StatsSecretelrare, R. N. O.

48:de — — 2255. Herr *af Pontin, Magnus Martin*, LifMedicus, R. W. O.

49:de — — 2263. Herr *von Lindecreutz, Justus Christoffer*, UnderStåthållare, R. N. O. genom lottning med N:o 2264 Herr *von Schinkel, Johan Fredric*, Bruks-Patron.

50:de — — 2279. Herr *af Tannström, Nils Magnus*, CanzliRåd. R. N. O.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade *Grefve Wachtmeister, Hans*, att såsom Ordförande bland Bänkmännen, låta genom anslag sammankalla dem till klockan 5 i eftermiddag, för att, enligt 21 §. af Riddarhus Ordningen Electorsval förrätta.

Höglofligc Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan half till 4 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Lördagen den 25 Januarii.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Öppnades Herrar Bänkmäns lista till val af Electorer, och befunnos följande Herrar hafva blifvit utsedde:

N:o 42. Grefve *Gyllenborg*, *Johan Henning*, Lagman.
46. — *Piper*, *Carl Claes*, General-Major.
84. — *Löwen*, Fullmägtig Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*, Prost.
105. — *af Ugglas*, *Gustaf*, Öfverste.
69. Friherre *Uggla*, Fullmägtig Herr *Heijkenskjöld*, *Dettlof*, Major.
142. — *Leijonhjelm*, Fullmägtig Friherre *Ridderstolpe*, *Gustaf*, HofMarskalk.
199. — *Wrangel af Adinal*, *Henning*, Capitaine.
205. — *Åkerhjelm af Margretelund*, *Gustaf Fredric*, Öfverste.
275. — *Sprengtporten*, *Jacob Wilhelm*, Ryttmästare.
313. — *von Platen*, Fullmägtig Friherre *Rålamb*, *Claes*, Kammarherre.

N:o 329. Friherre *Adlerbeth, Jacob*, ExpeditionsSecreterare.
66. Herr *Lilljehök till Gållared, David Ludvig*, ÖfversteLieutenant.
87. — *Stråle af Öknaholm, Nils Wilhelm*, RevisionsSecreterare.
91. — *Mörner, Stellan*, Öfverste.
192. — *Lagerhjelm, Pehr*, Assessor.
862. — *Gyllenkrok, Göran*, Major.
1109. — *Ehrenborg, Casper*, vice Landshöfding.
1117. — *Cederschjöld, Pehr Gustaf*, Professor.
1594. — *von Heijne, Georg*, ÖfverstelLieutenant.
1636. — *Reuterskjöld, Axel*, Major.
1702. — *Törneblad, Carl Petter*, HofRättsRåd.
1861. — *von Hartmansdorff, August*, CanzliRåd.
1870. — *von Rappolt*, Fullmägtig Herr *Uggla, Göran Gustaf*, KammarRättsRåd.
2152. — *af Uhr, Carl David*, Directeur.
2156. — *Burenstam, Frderic*, General-Adjutant.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Grefve *Gyllenborg, Johan Henning*, att såsom den äldste bland Herrar Electorer, låta genom anslag sammankalla dem, för att

inom den tid 28 §. i RikdagsOrdningen föreskrifver, utvålja Ledamöter, så vål uti de i Grundlagarne beståmde Riksens Ståndens Utskott, som uti RiddarhusUtskottet.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, att Kongl. Maj:ts Tal till Riksens Stånder på Riksalen, vid Riksdagens öppnande den 23 dennes, måtte inför Ridderskapet och Adeln upplåsas, för att i dagens Protocoll intagas.

Bifölls.

I anledning håraf upplåstes Kongl. Maj:ts högstberörde Nådiga Tal, så lydande:

Vålborne, Ådle och Vålbördige, Ärevördige, Vördige, Vållärde, Åreborne, Förståndige, Vålaktade, Hedervärde och Redelige,

Gode Herrar och Svenske Mån!

Sedan Sverige, för fjorton år tillbaka stadgade sin nya Samhållsordning, äro Nationens Ombud, i dag, för första gången samlade till Lagtima Riksdag. Fyra och ett halft år hafva förflutit sedan Edert sista sammanträde. En så lång tiderymd, under ett fortfarande inre lugn och under en ny Regeringsform, som blifvit lämpad till gamla Lagar och till ännu äldre

Författningar, är ett sällsynt exempel i verldens håfder. Vår tids händelser lemna talande bevis på de olyckor, för hvilka Riken, genom statshvälfningar, blottställas. Få Nationer hafva dervid förmått att undvika, vare sig anarkiens rysligheter, folkyrans vilda utbrott eller förtrycket af envåldsmakten. Genom Försynens måktiga bistånd hafva de från Sveriges jord blifvit aflägsnade, och Eder Grundlag, ehuru stiftad under politiska stormar, har i sin ursprungliga helgd blifvit bibehållen. Hvarje redlig Medborgare skall erkänna, att de oskattbara förmonerna af inre lugn och yttre oberoende äro frukter af Regeringens stadgade handlingssätt och jemna gång. Det tillhör Eder, Gode Herrar och Svenske Män, som här föreställen ett af de ädlaste Folk, att, i förening med Mig, söka bibehålla detsamma vid de fördelar det hittills åtnjutit, och vid hvilka det är fästadt med alla band af sjelfbestånd och af innerlig tillgifvenhet. J skolen äfven erkänna, att en Stat som styres efter constitutionella former, ej kan åtnjuta den säkerhet som dessa former gifva, om hvarje enskild man icke stadnar inom det område de utstakat.

Den berättelse om hvad sig i Rikets styrelse tilldragit, som nu för Eder kommer att upplåsas, skall gifva Eder ett rigtigt begrepp om de omsorger och bemödanden Regeringen användt, för att tillvägabringa förbättringar hvilkas vårde Nationen redan inser. Till det hemliga Utskott, som jag är sinnad att sammankalla, skall Jag meddela en öfversigt af de hinder som

mött Mig, och af de svårigheter, Jag haft den lyckan att öfvervinna.

Gode Herrar af Ridderskapet och Adeln!

Edert Stånd har blifvit instiktadt till Statens försvar; det leder sitt ursprung från de tjenster Edra förfäder gjordt sina Medborgare. Med arfvet af deras frejdade namn och minnet af deras dygder, hafva de åfven till Eder öfverlemnat sina pligter. Må Edert valspråk hädanefter som hittills, vara: Åran, Fåderneslandet och Konungen.

Gode Mån af PråsteStåndet!

Om det blifvit Adelns lott att emot fiendens anfall försvara vår heliga Religions tempel, den rikes palats och den fattiges hydda; om lifvets uppoffring är den minsta af dess skyldigheter, så är Edert kall att vårda och kringsprida Jesu Christi lära. Tolkare af en fridälskande Guds vilja, ägen J att predika sämja och endrägt, och att leda allas sinnen till ett gemensamt mål: vördnad för Lagarne och deras Handhafvare.

Gode Mån af BorgareStåndet!

Arbeten för handelns och slöjdernas förkofran, och bemöden Eder att gifva ett ökadt vårde åt våra inhemska producter. De hedrande näringar, hvarmed J sysselsätten Eder, äro, i ett fritt land, jemngoda med de fördelar, som hämtas af vapenbragder och af åran som följer i dessas spår.

Och J redlige Dannemän!

Varen alltid stolte deröfver, att J ären det samtida slågtets och de tillkommandes nårande fåder. Skåden aldrig med fårakt på denna plog, som bevittnar Edra mödor och som beråttigar Eder, att med ädel tillfredsstållelse såga: Statens styrka hvilar i mångden af dess Jordbrukare. Det land vi odla, lemnar våra Medborgare deras oumbårligaste behof, och samma arm, som plöjer denna jord, år också alltid beredd att fårsvara henne mot fiendtliga hårar.

Gode Herrar och Svenske Mån!

Allmänna såkerheten kråfver att Nationen erhåller lagar, låmpade efter den nya Statsfårfattningens grunder. Styrelseverken likasom de styrde, åga lika råttmätiga anspråk på vår oafbrutna omsorg. Folket vill tydligt och beståmdt kånna sina skyldigheter och sina råttigheter; det vill, att dess Ombud och dess Regering lemna hvarandra ett ömsesidigt bitråde; af deras fårenade styrka, vilja och fosterlandskånsla hoppas det sin lycka och sitt anseende, ty naturen har, lika kraftigt hos Nationerne som hos individerne, inplantat sjelfbeståndets låra.

Genom en lång prårfning har Jag åfvertygat Mig, att Konungamagten bår vara alldeles skild från den lagskipande, med undantag endast af benådningsråtten. Enligt vår Grundlag åger Konungen att fåra ordet i Hågsta Domstolen. Denna råttighet bår upphåra, och La-

gens Tolkare sålunda befrias från det inflytande, som Monarken möjligen kan utöfva på Rikets förnämsta Domaremagt. Ett förslag härom skall, i föreskrifven ordning, till Eder öfverlemnas.

Landets mynt som föreställer fastigheters och varors värde, är derigenom måttstocken på hvarje Medborgares förmögenhet. Att upprätthålla det måste således vara ett af Lagstiftningens hufvudändamål; men undviken, Gode Herrar och Svenske Män, de vådor som brådstörtade förändringar medföra, och blottställen Eder icke för möjligheten att förlora allt, då J viljen för mycket förbättra. Erfarenheten, denna menniskornas säkraste ledare, bör bestämma Edra beslut. Som Grundlagen ej ålägger Mig någon omedelbar befattning med Rikets Financeväsende, så inskränker Jag mig till den önskan, att Edra åtgärder må blifva sådane, att de kunna freda oss för de tryckande omständigheter, under hvilka så många andra Stater hafva suckat.

Med beständigt afseende på landets bästa, skall mitt hjerta alltid känna behofvet att minska de allmänna bördorna. Men känslan för bibehållandet af eder sjelfständighet är mig en borgen, att J skolen urskilja, hvad närvarande ställning påkallar, och hvad som vid första åsigten kunde synas öfverflödigt.

J ymnighetens sköte och under den djupaste fred, har Försynen velat påminna oss,

att i detta lif ej finnes någon orubblig lycka. Tvenne stora eldsvådor hafva på samma dag hotat Hufvudstaden och förstört två tredjedelar af Norrköpings stad. För icke en månad sedan har nästan hela staden Borås blifvit lagd i aska. Jag har skyndat mig att lemna understöd åt de brandskadade. Penningeförluster kunna lätt botas, och Jag räknar med tillförsigt på Edert bitråde till återuppbyggandet af dessa städer, hvilka åga ett så våsendtligt inflytande på välmågan i de trakter, som omgifva dem. Monarkers pligter äro så mångfalldiga, att den tröstande ersättningen att kunna lindra Folkets och den lidande menskligheten nöd icke bör dem bestridas.

Södertelje Canal, ämnad att sammanbinda Mälaren med Östersjön, har blifvit öppnad mot slutet af år 1819. Genom denna nya communication skall handelsrörelsen i Upland, Vestmanland, Södermanland och Nerike vinna en betydlig tillväxt.

Föreningen emellan sjöarne Venern och Vettern, så efterlångtad af inbyggarne i Rikets inre Landskap, har under loppet af sistlidet år blifvit fullbordad. Segelfarten är öppen från Östergöthlands och Smålands stränder till Vesterhafvet, och arbetet fortsättes mellan Vettern och Östersjön. Detta stora företag, hvartill grunden lades på en tid då Sverige stod i fara att försvinna bland Staters antal, skall inför efterverlden bära vittnesbörd om de måns dju-

pa och dristiga beräkningar som först omfattade möjligheten af hafvens förening.

Jag tackar Eder, Gode Herrar och Svenske Män, för de medel J beviljat till verkställandet af mer än hälften af dessa arbeten, och Jag väntar af Eder ett kraftigt bitråde till deras fortsättande. De följder, som deraf skola uppkomma, stå i det närmaste samband med Nationens värdighet och hennes kända ihärdiga lynne.

Brödrabandet som blifvit knutit mellan Sverige och Norrige, har vunnit fasthet och styrka. Den ömsesidiga redlighet, hvarmed bägge Folkslagen erkänna och vörda hvarandras rättigheter, är en borgen för halföns lugn och för dess tilltagande välstånd.

Våra förhållanden till utländska Magter fortfara att vara förtroliga och vänskapsfulla. Mitt Regeringssystem, hvars enda syftemål är bibehållandet af fred och af de fördelar vi nu äga, skall allt framgent underhålla det goda förstånd, som råder emellan Skandinavien och andra Stater.

Min Son har, med Mitt tillstånd, begärt Prinsessan JOSEPHINAS af Leuchtenberg och Eichstedt, Konungens af Båyern DotterDotters hand. Denne Monark har gifvit sitt samtycke till deras förbindelse. Jag har ej kunnat neka mig det nöjet att gifva Eder kunskap härom, ehuru ratificationerne ännu icke kunnat hitkom.

ma. Denna lyckliga håndelse uppfyller Edra och Mina samfålda önskningar, och ger åt den Skandinaviska Halföns framtida öden en stadga, som dess inbyggare borde anse sig beråttigade att förvånta af deras kårlek för Mig och Min Son, och af de motsvarande tånkesätt Vi för dem hyse.

Jag förblifver Eder, Gode Herrar och Svenske Mån, alle samteligen och hvar och en isynnerhet, med all Kongl. nåd och ynnest stådse välbevågne.

Lades till Handlingarne.

Börjades upplåsning af Kongl. Maj:ts Nådiga Beråttelse om hvad sig i Rikets Styrelse tilldragit sedan sista Riksdag, gifven Stockholms Slott å RiksSalen den 23 Januarii 1823.

Låsningen afbröts af en Deputation från det Hedervårda BondeStåndet, anförd af RiksdagsFullmågtigen från Blekinge Lån, vice Talemannen Jon Jonsson, hvilken under aflemnande af BondeStåndets ProtocollsUtdrag för denna dag, tillkånnagaf, att efter låsning af Kongl. Maj:ts till Riksens Ståndet aflåtne Beråttelse om hvad sig i Rikets Styrelse tilldragit sedan sista Riksdag, BondeStåndet, lifvadt af underdånig tacksamhet för de välgörande omsorger, Kongl. Maj:t i alla Styrelsens grenar haft osparde till folkets sållhet och Fåderneslandets uppråtthål-

lande, beslutat, det borde Ståndet hos Kongl. Maj:t underdånigst anhålla, att genom en stor Deputation få uppvagta Kongl. Maj:t till betygande af Ståndets innerliga erkånsla, samt att inbjuda de öfrige RiksStånden, att i denna underdåniga tacksamhetsbetygelse deltaga, åfvensom att uppdraga åt det blifvande Expeditions-Utskottet, att den underdåniga adressen föreslå.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Deputationen, att till BondeStåndet återföra Ridderskapets och Adelns hålsning, och förmodade *Herr LandtMarskalken*, det Ridderskapet och Adeln skulle med lifligaste glådje instämma i BondeStåndets beslut.

Sedan det af Deputationen medförde ofvannåmnde ProtocollsUtdrag blifvit inför Ridderskapet och Adeln upplåst, hemställde *Herr Grefven och LandtMarskalken*, om Ridderskapet och Adeln behagade i BondeStåndets ifrågavarande beslut instämma, hvarvid Grefve *von Schwerin* begårde, att BondeStåndets Protocolls-Utdrag måtte få hvila på bordet till nåsta plenum.

Fortsattes låsningen af Kongl. Maj:ts ofvannåmnde nådiga RiksdagsBeråttelse intill slut, och skulle densamma i sammanhang med BondeStåndets berörde Protocolls-Utdrag, åfven förblifva hvilande till nåsta plenum.

Företogs till pröfning Herr *Cederschjölds*;

Pehr Gustaf, den 20 dennes på bordet lagde motion, angående tjenligaste sättet för tryckningen af Ridderskapets och Adelns Protocoll, samt Bihanget till RiksStåndens Protocoll vid innevarande Riksdag.

I sammanhang härmed upplästes Borgare-Ståndets ProtocollsUtdrag af den 22 dennes, hvaraf inhämtades, att Borgare-Ståndet beslutat:

1) Att af Bihanget till samtelige RiksStåndens Protocoll böra, genom det blifvande ExpeditionsUtskottets försorg, skyndsamligen tryckas 500 exemplar, med iagttagande af den redaction, som, enligt ExpeditionsUtskottets, i Memorial den 5 Jan. 1818 (se Bihanget 10 Saml. sid 26) gjorde, och af RiksStånden gillade förslag, vid nämnde Riksdag blifvit följd.

2) Att, till beredande af enahanda ordning med Bihangets tryckning vid denna, som vid den sistförflutne Riksdagen, Riksens Stånders samtelige Utskott böra nu, likasom då, hvart för sig aflemna sina Memorial, Betänkanden och Förklaringar i en nummerföljd och med korta men bestämda rubriker öfver de ämnen hvarom de handla.

3) Att, så länge det utan uppehåll i göromålens gång lämpligen kan ske, skola Utskottens Memorial, Betänkanden och Förklaringar ingifvas till RiksStånden i tryckta exemplar, på lika sätt och med enahanda iagttagelser, som

ExpeditionsUtskottet uti Memorial den 2 Febr. 1818 (Bihanget, 10 Saml. sid. 46) föreslagit och Riksens Ständer då bifallet.

4) Att, med utskrifning och justering af ExpeditionsUtskottets förslag till Riksens Ständers underdåniga skrifvelser vid denna Riksdag må förfaras likasom år 1818, och på sätt ExpeditionsUtskottets då den 10 Februarii (Bihanget, 10 Saml. sid. 53) afgifna, och sedermera af RiksStånden bifallna Memorial utvisar; samt

5) Att, hvad tryckningskonstnaden för så väl Ståndets Protocoll som Bihanget angår, åt det blifvande StatsUtskottet uppdragas, att ofördröjligen inkomma med förslag till densammas bestridande utaf de medel, hvilka till Riksdagsutgifterne i allmänhet anslås; i sammanhang hvarmed Utskottet äfven borde yttra sig, om icke försäljningspriset å både det ena och det andra må kunna nedsättas, till likhet med priset å Bihanget vid sistförflutne Riksdag eller en skilling Banco för hvarje tryckt ark, uti hvilket beslut de öfrige RiksStånden blifvit inbjudne, att sig med BorgareStåndet förena; och hade BondeStåndet, enligt ankommet Protocolls-Utdrag af den 24 dennes, som nu äfven upplästes, uti BorgareStåndets förenämnde beslut till alla delar instämt.

Friherre *Boije, Ludvig*: Jag igenkänner visserligen i Herr Cederschjölds Memorial samma vackra nit, som han förut vid så många till-

fällen visat, och hvarigenom jag anser honom nu hafva förvärfvat en ökad rätt till vår agtning.

Jag skulle också ej gjordt någon anmärkning emot den väckta motionen, om jag ej förmodat att remiss deraf kommer att ske till det blifvande RiddarhusUtskottet, som derigenom kan erhålla en vägledning för sitt bedömande af saken. Om Herr Cederschjölds förslag i andra punkten antogs, tror jag att den, som läste Ridderskapets och Adelns Protocoll och i en del endast fann den egentliga ProtocollStommen samt egenteliga anföranden, skulle blifva ganska missnöjd att nödgas i en annan bok söka motionerna och hvad som skriftetigen andragits. Jag tror derföre lämpligast vara att bibehålla samma redactionssätt af Protocollen som förut, nemligen, i ett sammanhang, så att man på ett ställe måtte igenfinna munteliga och skrifteliga anföranden; och jag anhåller att denna anmärkning måtte få åtföljа remissen till RiddarhusUtskottet af Herr Cederschjölds motion.

Jag begagnar detta tillfälle att göra en motion, utan annan afsigt, än att få inför Allmänheten ådagalagdt, att Ridderskapet och Adeln gerna af egen drift uppfyller allmänhetens billiga fordringar, äfven i afseende på skyndsamt meddelande af sina öfverläggningar. Jag föreslår derföre, att efter hvarje slutad Session måtte till Redactionerne af de här i Staden utkommande Allmänna Tidningar, då de sig der-

om

om anmåla; aflemnas en officiel Bulletin, innehållande rubrikerna på de ärender, som föreva-rit jemte en korrt beråttelse angående de vid-tagne åtgårderne och besluten; åfvensom jag tror, att de Ledamöter, hvilka antingen gjort motionerne, eller föranledt dem, eller talat *öfver*, *för* eller *emot*, i hvarje discurs, kunde uppgifvas; dock att sådane ämnen icke i Bulletinerne upptagas, hvlika kunna vara af natur, att enligt 58 §. RiksdagsOrdningen vid justeringen varda uteslutne: det vill säga, som röra någon Ledamot af huset personligen.

Om en af Riddarhusets Canzlister verkställde sjelfva anteckningen, förmodar jag att RiddarhusSecreteraren ej skulle behöfva mera än en fjerdedels timmas syslosåttning med Bulletinens redigerande, då den samma på en timmas tid kunde vara fårdig, för att derefter till vederbörande utgifvas. — Jag skall icke tillåta mig, att yttra mig, om denna anstalt behöfver RiddarhusUtskottets Utlåtande, eller ej; men i förra fallet anhåller jag om proposition till remiss.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: I anledning af den nu förevarande frågan angående tryckning af Riks-Ståndens Protocoll och Bihanget dertill, får jag den äran tillkännagifva, att sedan Riksens Stånder i skrifvelse af den 21 Maji 1818 hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit om nådig föreskrift till HofCanzlersEmbetet, under hvars

inseende Boktryckerierne i Riket äro ställde, att så snart Riksdagskallelse utfärdas låta vidtaga sådane förberedande åtgärder, hvarigenom RiksStåndens Protocoll och Bihanget kunna under Riksdagens lopp skyndsamt från trycket utgifvas; har jag till följe af Kongl. Maj:ts, under den 17 Junii samma år i detta afseende, mig meddelade Nådiga befallning, genom Circulaire till de här i hufvudstaden varande Boktryckare infordrat uppgift så väl på antalet af de tryckta ark hvarje Boktryckare, i veckan, kan åstadkomma, som på priserne å tryckningskostnaden. Desse uppgifter, hvilka från Boktryckarne inkommit, får jag härmed öfverlemna till RiddarhusSecreteraren, för att, sedan de, i afseende å tryckningen af Ridderskapets och Adelns Protocoll, blifvit begagnade, vidare tillställas Secreterarne uti de öfriga RiksStånden samt ExpeditionsUtskottet.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: Den vårde Ledamoten som först talade har gjort betänkligheter vid mitt förslag om tryckning af Ridderskapets och Adelns Protocoll i tvenne nummerföljder. Jag kan dock ej inse, att någon stor svårighet härvid möter. Den som ej tycker om att hafva hvar volum serskildt, kan ju låta sammanbinda dem uti ett band. Om någon olägenhet häraf skulle anses vid läsningen uppkomma, är den åtminstone ej större, än den som ofta inträffar i afseende på många vettenskapliga skrifter, den de i hela verket anförde noterna förekomma på ett ställe vid arbetets slut. Det är vigtigt att indela Protocol-

len uti 2:ne nummerföljder, emedan det annars blir omöjligt att med Protocollens tryckning följa discussionernes fortgång. I de beslut om tryckning af Bihanget till RiksStåndets Protocoll, som innefattas uti Hedervårda BondeStåndets och Vålloflige BorgareStåndets nyss upplåsta ProtocollsUtdrag, ser jag ej någon betånklighet för Höglofliga Ridderskapet och Adeln att inståmma, utom i afseende på upplagans storlek, som icke låmpeligen kan beståmmas förr, än prænumeration på sätt jag föreslagit, föregått; ty om 500 eller flere prænumeranter antecknade sig, vore det ju orimligt att inskränka upplagan till endast 500 Exemplar. För öfrigt och som 2 Stånd redan fattat beslut i afseende på tryckningen af sina Protocoll, kunna åfven vi förordna om tryckningen af våra; och jag hemställer således om någon remiss i detta afseende till RiddarhusUtskottet kan vara nödig, då skyndsamheten, som är egenteliga ändamålet med det af mig framstållde förslag, derigenom förfelades.

Friherre *Boije:* Om genom antagande af mitt förslag, skyndsamhetens ändamål skulle förfelas, är jag färdig att detsamma återtaga, men efter min tanka förhåller det sig icke så. Jag ser icke hvarföre ej Ridderskapet och Adeln skulle kunna uti sjelfva remissen begåra ett *skyndsamt* svar, och jag tvekar ej att tro det RiddarhusUtskottet skulle uppfylla denna önskan. Orsaken hvarföre jag anhållit om remiss till nåmnde Utskott är, att Herr Cederschjöld sjelf hånskjutit verkstålligheten af sitt

förslag till RiddarhusUtskottet, och jag har derföre trott att inhåmtande af detsammas utlåtande i åmnet icke vore öfverflödigt.

Härefter ankom en Deputation från det Högvördiga PråsteStåndet, anförd af Biskopen öfver Wexiö Stift samt Commendeuren af Kongl. NordstjerneOrden och Theologie Doctorn Herr Friherre Ludvig Mörner, hvilken tillkännagaf, att PråsteStåndet så mycket håldre inståmt uti BondeStåndets beslut, angående en underdånig tacksågelse-Adress till Kongl. Maj:t, som PråsteStåndet redan nåstlidne gårdag efter upplåsande af Kongl. Maj:ts Nådiga Berättelse, om hvad i Rikets Styrelse sedan sista Riksdag sig tilldragit, beslutat, att begagna första tillfälle till tolkande af enahanda underdåniga tånkesått.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrede, att Ridderskapet och Adeln uti ifrågavarande åmne tagit sitt beslut, skulle detsamma blifva PråsteStåndet meddeladt

Sedan Deputationen blifvit på vanligt vis utbeledsagad, förklarade *Herr Grefven och LandtMarskalken* att ehuru Ridderskapet och Adeln vid föregående Riksdagar understundom utan att höra RiddarhusUtskottet fattat beslut angående sättet för tryckningen af Ståndets Protocoll, likväl och då icke allenast Herr Cederschjölds motion, utan ock de från Borgare- och BondeStånden ankomne ProtocollsUtdrag rörande tryckning af Bihanget, samt nåmnde Riks-

Stånds Protocoll, innefattade åtskillige serskildte omståndigheter och förslag, med hvilkas närmare granskning och utredning Ridderskapet och Adeln icke torde finna lämpligt att nu genast sig befatta, ansåg Herr Grefven och Landt-Marskalken sig böra hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade remittera alltsammans till RiddarhusUtskottet, med anmodan, att med Utlåtande deröfver, samt bestämdt och fullständigt förslag till tjenligaste sättet för verkställandet af ifrågavarande tryckning skyndsammeligen till Ridderskapet och Adeln inkomma.

Ropades *Ja* och *Nej*.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:* Vid alla Riksdagar som jag bevistat, har tryckningen af Ridderskapets och Adelns Protocoll alltid varit uppdragen åt enskild man: tvänne gånger åt Herr Silfverstolpe och en gång åt Herr Rothlieb. Om nu denna fråga skall till Utskottets handläggning remitteras, förflyta en, till två månader innan tryckningen af Protocollen hinner komma i gång. Då vi höra att de andre Stånden uppdragit åt sina Secreterare att ombesörja tryckningen af sina protocoll, hemställer jag, om icke Ridderskapet och Adeln äfven skulle finna för godt att i nämnde afseende lemna RiddarhusSecreteraren ett dylikt uppdrag.

För öfrigt får jag förklara, att jag instämmer i Herr Cederschjölds förslag om Protocollens tryckning i tvänne nummerföljder.

Undertecknad RiddarhusSecreterare: I anledning af hvad Herr Grefve von Schwerin nyss anfördt, torde det tillåtas mig gifva Höglofliga Ridderskapet och Adeln ödmjukast tillkänna, att det är omöjligt, både för mig, och öfrige, vid Ridderskapets och Adelns Canzli anställde, personer, att under Riksdagens lopp taga befattning med Protocollens tryckning på ett sätt, som kunde svara emot Höglofliga Ridderskapets och Adelns billiga fordringar och allmänhetens väntan.

Jag tager mig friheten vid detta tillfälle erindra om RiddarhusDirectionens hemställan, att RiddarhusUtskottet måtte under påstående Riksdagar uppdragas inseendet öfver tryckningens verkställande och samma befattning, sedan Riksdagen tillåndagått och såvida något af tryckningen då återstod, öfverlemnas åt RiddarhusDirectionen. Derigenom vanns den fördel, att en auctoritet fick uppsigt öfver tryckningen, hvilken således otvifvelagtigt skulle ordentligen fortgå.

Hvad sjelfva redactionssättet af Protocollen beträffar, instämmer jag fullkomligt med Herr Cederschjöld deruti, att ändamålet af skyndsamhet vinnes, då Protocollen fördelas uti 2:ne nummerföljder, så att de kunna på en gång tryckas på tvenne Tryckerier. Om åter efterverldens fördel afses mera, än det närvarande ögonblickets, vågar jag tro Friherre Boije hafva rätt deruti, att låsningen af Ridderskapets och Adelns Protocoll skall blifva vida min-

dre angenåm, då man nödgas söka på tvenne ställen hvad som bör låsas i ett sammanhang. Prófningen af sättet, huru tryckningen bör ske, ankommer helt och hållet på Höglofligo Ridderskapets och Adelns eget godtfinnande; men i frågan om, åt hvilken verkställigheten bör öfverlemnas, supplicerar jag att Ridderskapet och Adeln derom tåckes förordna i enlighet med RiddarhusDirectionens hemställan.

Grefve *von Schwerin:* Jag bestrider helt och hållit den sats, att större såkerhet och mera skyndsamhet i afseende på tryckningen vinnes derigenom, att uppsigten derófver lemnas åt RiddarhusDirectionen, ån om den anförtros en serskild person. Vi hafva sett, huru hårmed förut tillgått, då Ridderskapets och Adelns Protocoll för sista Riksdag, efter 5 års förlopp ånnu icke åro alldeles fårdigtryckta. Ingen önskar att något dylikt måtte å nyo inträffa. Jag gör mig det hopp, att då det förr lyckats med Protocollens tryckning genom en enskild persons försorg, den på samma sätt hådanefter må kunna till allas nöje verkställas, i följd hvaraf jag ock tager mig frihet föreslå Ridderskapet och Adeln att anhålla hos Herr Cederschjöld, det han ville benågit åtaga sig inseendet öfver tryckningen af våra Protocoll under innevarande Riksmöte. Jag anhåller att Herr Grefven och Landt-Marskalken behagade hårom framställa proposition, samt att, derest Herr Cederschjöld ej skulle vilja åtaga sig denna befattning, Ridderskapet och Adeln då ville anmoda RiddarhusSecreteraren att ombesörja tryckningen, åtmin-

stone intill dess RiddarhusUtskottet hunnit organiceras och trådt i verksamhet.

Herr *Cederschjöld*: Det uppdrag Herr Grefve von Schwerin föreslagit skulle mig lemnas, får jag vördsamt undanbedja mig, och hoppas att det icke måtte åt någon enskild person anförtros. Just det exempel sista Riksdagen hårutinnan företer, har afskräckt mig och förmodeligen något hvar, att lemna en enskild man ett dylikt uppdrag. Långt bättre är att uppdraga inseendet öfver tryckningen åt en auctoritet; och jag hemställer derför, om icke Höglofliga Ridderskapet och Adeln skulle finna för godt, att, då RiddarhusUtskottet nu snart sättes, åt detsamma öfverlemna ifrågavarande befattning, samt, att den blifvande RiddarhusDirectionen kunde anmodas fullborda, hvad af tryckningen vid Riksdagens slut möjligen kan återstå.

Undertecknad Riddarhus-Secreterare: Sedan Herr Grefve von Schwerin inskränkt sitt yrkande dertill, att Riddarhus-Secreteraren skulle hafva befattning med tryckningen endast intill dess RiddarhusUtskottet blifvit organiseradt, vill jag visserligen icke undandraga mig sådant, och vågar äfven hoppas, att under denna korta tid uti uppdragets behöriga verkställande kunna lyckas. Jag skall derföre, om Höglofl. Ridderskapet och Adeln så befaller, hårutinnan med största nöje efterkomma dess önskan.

Grefve *De la Gardie, Jacob*: Som af

Grefve von Schwerins yttrande och den farhåga han synes åga, den tanka möjligen kunde uppstå hos Ridderskapet och Adeln att samma långsamhet som förut, kunde inträffa, om inseendet öfver tryckningen lemnades åt Riddarhus-Directionen, anser jag mig såsom Ledamot deraf böra upplysa, att Directionen aldrig haft sig uppdragit ombesörjandet af tryckningen utaf sista Riksdagens Protocoll, och att Directionen blott åtog sig inseendet deröfver, när den enskilde man, åt hvilken denna befattning var anförtrodd, brast i sina skyldigheters fullgörande. Jag är öfvertygad, att om inseendet öfver tryckningen blir uppdragen, enligt hvad Riddarhus-Secreteraren yttrat, först åt honom och sedan åt RiddarhusUtskottet samt derefter åt Riddarhus-Directionen, detta är det enda rigtiga sätt att få Protocollen tryckta med all möjlig, ej mindre skyndsamhet än noggranhet.

Grefve *von Schwerin*: Jag får förklara, att jag ej hos mig känt minsta böjelse att nämna något, som kunde vara någon af Riddarhus-Directionens Ledamöter personligen oangenämt. Jag har blott velat omtala förhållandet med Protocollens tryckning, och är fullkomligt nöjd, sedan Riddarhus-Secreteraren åtagit sig bestyret intill dess RiddarhusUtskottet blifvit organiseradt och i verksamhet försatt.

Herr Grefven och *LandtMarskalken* yttrade, att, då Ridderskapet och Adeln tilläfventyrs torde vilja uti förevarande ämne genast fatta sitt beslut, trodde *Herr Grefven och*

LandtMarskalken sig först böra hemställa, huruvida Ridderskapet och Adeln ansåg tryckningen af Ståndets Protocoll böra verkställas på sätt Herr Cederschjöld föreslagit, uti tvenne jemte hvarandra löpande nummerföljder?

Ropades starka *Ja*, jemte några *Nej*.

I anledning hvaraf *Herr Grefven och LandtMarskalken* förklarade, att efter hvad han tyckte sig finna, propositionen blifvit af Ridderskapet och Adeln bifallen.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog derefter, att Riddarhus-Secreteraren kunde uppdragas, att genast gå i författning om berörde Protocolls-tryckning och densamma besörja, intill dess RiddarhusUtskottet blifvit organiseradt, då bemälte Utskott sedermera borde under Riksdagens lopp om nämnde tryckning föranstalta, och att hvad efter Riksdagens slut af tryckningen återstod, måtte af Riddarhus-Directionen öfvertagas och fullbordas.

Bifölls.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde vidare, om icke ett lika antal exemplar af Ståndets Protocoll vid denna som vid sistledne Riksdag kunde få upplåggas?

Herr *Cederschjöld*: Jag hemställer om icke Herr Grefven och LandtMarskalken skulle täckas göra proposition äfven om Protocollens

anmälande till prænumeration, hvarigenom Upplagans storlek båttre skulle kunna beståmmas.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att då Ridderskapet och Adeln redan beslutat, att åt Riddarhus-Utskottet uppdraga tryckningens besörjande, frågan om prænumeration åfven låmpningen syntes kunna åt nämnde Utskott öfverlemnas.

Herr *Cederschjöld*: Jag inser ej någon olägenhet af handlingarnes annoncerande till prænumeration och hemståller om icke en sådan annonce kunde utfårdas nu genast.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt: Då grunden till Herr Cederschjölds motion år vinnande af skyndsamhet vid tryckningen af Ridderskapets och Adelns Protocoll, hemståller jag, om icke Protocollens anmålande till prænumeration skulle motverka åndamålet; ty först erfordras tid för prænumerationens verkstållande och sedermera ytterligare tid för inhåmtande af dess resultat, emedan den samma annars vore utan åndamål. Jag tror derföre, det man icke bör uppskjuta att beståmma upplagans storlek och anser 500 Exemplar nu likasom förra Riksdagen kunna tryckas, hvilket, enligt min tanka, år ganska tillräckligt.

Grefve *De la Gardie:* Det år visserligen öfverflödigt att trycka mera ån 500 exemplar. Man skall annars snart nödgas hyra rum för att

gömma maculatur. Det är svårt nog att rymma hvad vi hafva i behåll af våra Protocoll för föregående Riksdagar.

Herr *Cederschjöld*: Sannt är, att 500 exemplar af Ridderskapets och Adelns Protocoll hitintills varit öfverflödiga; men orsaken dertill har troligen varit, att dessa så sent blifvit färdigtryckta, att de derföre förlorat allt interesse. Om åter Protocollen anmältes till prenumeration, med underrättelse att de arkvis utlemnas, förmodar jag att afsättningen skall blifva större och kostnaden för deras tryckning i samma mon mindre.

Friherre *Boije*: Månne ej allt detta rör verkställigheten af Ridderskapets och Adelns beslut, och således tillhör RiddarhusUtskottet.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog å nyo, att frågan om utfärdande af prenumeration på Ståndets Protocoll, måtte till RiddarhusUtskottets ompröfning och föranstaltande öfverlemnas, hvilket bifölls.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde derefter, om Ridderskapet och Adeln behagade instämma uti de af Borgare- och BondeStånden, i afseende å Bihangets redaction och tryckning, jemte priset derå samt expeditionssättet af de ifrån Utskotten till RiksStånden inkommande handlingar, fattade beslut.

Ropades *Ja*.

Herr *Cederschjöld*: Ännu en sak får jag underställa Höglofl. Ridderskapets och Adelns pröfning, nemligen: om ej vid tryckning af Protocollen någon abreviation, förmedelst vissa strophers uteslutande kunde införas, såsom t. ex. af *Höglofl.* och dylikt. Detta skulle ofelbart lända till besparing af både tid och kostnad, då sådana öfverflödiga ord sammanräknade, ofta intaga flera ark af Protocollen. Verkställigheten af en så beskaffad förkortning skulle lämpeligast kunna öfverlemnas åt Riddarhus-Secreteraren.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, att då det torde leda till en både vidlyftig och mindre nödig discussion, om Ridderskapet och Adeln nu skulle öfverväga och granska alla de möjliga förkortningar, hvarigenom tryckningen kunde, så mycket möjligt vore, påskyndas, ansåg *Herr Grefven och LandtMarskalken* sig böra hemställa, om icke RiddarhusUtskottet kunde anmodas, att i detta afseende vidtaga de för ändamålet mäst lämpliga åtgärder.

Bifölls.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde slutligen, att, på sätt Herr Cederschjöld föreslagit, hvarje Ridderskapets och Adelns PleniProtocoll må, så vidt sig göra låter, justeras vid början af följande Plenum, under det Ståndet samlas, samt att, när denna tid icke befinnes för justeringen tillräcklig, en a två efter-

middagar i veckan må, allt efter behofvet, till Plenum, endast för Protocolls-justering bestämmas.

Ropades *Ja.*

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att vid andra anteckningen en tvistig fråga uppstått, hvars beskaffenhet och pröfning Han ansåg sig böra till Ridderskapet och Adeln öfverlemna.

Herr ErkeBikopen m. m. Doctor C. von Rosenstein, hvilken både vore Hufvudman och den enda af Adeliga Ätten Rosén von Rosenstein N:o 2055. C., hade utfärdat fullmagt för en Adelsman, att representera sistnämnde ätt, men man hade icke ansett sig vid anteckningen böra utfärda Pollet åt den hvilken anmält sig såsom fullmägtig. *Herr Grefven och LandtMarskalken* finge nu underkasta denna fråga Ridderskapets och Adelns eget upplysta bedömande.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf:* Då jag just var den, som väckte frågan om ErkeBiskop von Rosensteins behörighet, att för Adeliga Ätten Rosén von Rosenstein utfärdade Fullmagt, anser jag mig skyldig att redovisa mina åsigter i ämnet. RiddarhusOrdningen stadgar ingenting bokstafligen i detta fall; och det återstår således endast att härutinnan sluta ef-

ter den analogie, samma RiddarhusOrdning i andre hänseenden lemnar. Jag har nemligen tyckt mig finna, att den som personligen tillhör ett Stånd, icke borde kunna intaga säte i ett annat. Då dessutom RiddarhusOrdningens 7 §. stadgar, att den som blifvit förklarad förlustig Säte och Stämma å Riddarhuset, ej må utgifva Fullmagt, och ErkeBiskopen von Rosenstein, genom 52 §. RegeringsFormen och 23 §. RiksdagsOrdningen, enligt hvilka Grundlagar han är PrästeStåndets sjelfskrifne Talman, blifvit beröfvad möjligheten att intaga säte härstädes, lärer han ej eller kunna genom Ombud härstädes representeras. Sannt är det visserligen, att RiddarhusOrdningen förbjuder endast dem att utgifva Fullmagter, som genom något *fel* blifvit frånkände rättigheten att sjelfve intaga säte och stämma å Riddarhuset; men ehuru RiddarhusOrdningen omtalar blott *moraliska* hinder, tror jag att då *ett fysiskt* finnes, detsamma måste vara ännu mera verkande. Af den senare egenskapen anser jag hindret vara för Herr ErkeBiskopen von Rosenstein att utfärda fullmagt, då ingen lärer vilja påstå, att han på samma gång kan sitta både här och i PrästeStåndet.

Friherre *Cederström*, *Jacob*: Jag skulle förmoda att denne fråga är lätt sliten. Är nemligen Adeliga Ätten N:o 2055 C. Rosén von Rosenstein bland lefvande Ätter? Och då det icke kan bestridas att ju så förhåller sig, så länge Erkebiskop von Rosenstein lefver, så är hans rätt till stämma här, enligt 1 §. Rid-

darhusOrdningen obestridlig. Denna §. lyder så: "På Riddarhuset äger hvar och en introducerad Ätt, genom dess Hufvudman, Säte och Stämma, efter den i Matrikeln stadgade ordning." Då i öfrigt Fullmagter blifvit godkände, som äro utfärdade af både Biskop Mörner för Friherrliga Ätten Mörner af Tuna, ehuru hufvudmannen har personlig röst i PrästeStåndet, hvilket deremot ErkeBiskopen alldeles icke äger, och af Herr LandtMarskalken för Grefliga Ätten De Geer till Löfsta, hvarigenom är visadt, att personer, som icke sjelfve kunna utöfva deras Riksdagsmannarätt, likväl äro berättigade att fullmägtig förodna; så yrkar jag att pollett äfven måtte utfärdas till den person, som ErkeBiskop von Rosenstein lemnat Fullmagt att för Adeliga Ätten Rosén von Rosenstein N:o 2055 C. härstädes taga Säte och Stämma. Dessutom bör man ihogkomma, att sedan den fullmägtige här inträdt, är han ej mera personens utan Svenska Folkets Representant.

Herr *Cederschjöld*: 1 §. RiddarhusOrdningen, som Friherre Cederström uppläst och åberopat, gäller visserligen, fastän med flera inskränkningar. I afseende åter på hvad Friherren rörande den af Biskop Mörner utgifna Fullmagt anfört, så är det den stora skillnad emellan denne Biskop och ErkeBiskopen von Rosenstein, att den förre har söner, men icke den sednare; och jag tror att det var å sin Sons vägnar, Biskop Mörner utfärdat fullmakt för sin Friherrliga Ätt.

Hvad

Hvad sluteligen angår LandtMarskalkens rätt att utgifva fullmakt; så är denna rätt af praxis sanctionerad, hvilket jag anser tillräckligt att vid detta tillfälle anföra.

Friherre *Cederström:* Om Biskop Mörners ifrågavarande fullmagt uppläses, blifver det bäst utredt, att den är utfärdad af honom å sina egna och alldeles icke å dess Sons vägnar.

Friherre *Boije, Ludvig*: Jag får bekänna att det äfven synts oförenligt med mina vanliga begrepp, att en person kunde vara medlem i ett Stånd och på samma gång principal för någon i ett annat. Jag tror dock rätta sidan af frågan vara denna: Kan Herr Carl von Rosenstein betagas rättigheten att utgifva fullmakt? Och till besvarandet af denna fråga, har jag tagit ledningen af ett exempel, som framställt sig för min tanka; och som jag ber att få nämna. Om PrästeStåndet hade den liberalitet att antaga en Adelsman till Notarie och han vore den enda af sin Ätt: månne en sådan hans befattning skulle fråntaga honom hans Representationsrätt? Nej! visserligen icke. Och är det väl möjligt, att innehafvaren utaf en högre befattning skulle äga mindre rätt, än den, som blifvit anställd vid en lägre plats? När Erke-Biskoppen såsom Talman och ledare af sitt Stånds öfverläggningar, derföre icke är röstägande deltagare deruti, så upphöra hos mig alla betänkligheter; och jag anhåller att Herr Gref-

ven och LandtMarskalken behagade göra proposition, att pollett måtte utfärdas för den person, som på grund af ifrågavarande fullmakt sig till erhållande deraf anmält.

Herr *Cederschjöld*: Förhållandet med det af den siste värde Talaren anförde exempel är likasom med de fläste, att det nemligen alldeles ingenting bevisar. Jag tror att om en Adelsman blef Notarie i PrästeStåndet på lifstid, och denna syssla vore förknippad med lön, värdighet och öfrige förmoner likasom ErkeBiskoppens, så skulle han ej tveka att låta sin Riksdagsmannarätt hvila. Hvad i öfrigt angår den invändningen, att Biskop Mörner utfärdat fullmakt såsom Hufvudman, och ej i egenskap af Förmyndare; medgifver jag gerna att så torde hafva förhållit sig; men då han i alla fall är berättigad att utgifva fullmakten, anser jag det vara en småsak, om deruti var uttryckt eller icke, att den blifvit utfärdad å hans Sons vägnar.

Grefve *Löwenhjelm*, *Carl Axel*: Då RiddarhusOrdningen ej stadgar den skilnad, som Herr Cederschjöld nu uppdragit, så tror jag också ej, att Ridderskapet och Adeln nu kan göra lex in casu. Frågan huru förhållas skall, när Adeliga Biskoppar ej äro välsignade med barn, har RiddarhusOrdningen ej förutsett. Denna fråga kunde för framtiden bestämmas, om man så anser nödigt; men jag tror, att för närvarande är det öfverensstämmande med både Ridderskapets och Adelns rättvisa samt Erke-

Biskop von Rosensteins personliga egenskaper, att ej vid detta tillfälle excludera den person, åt hvilken han lemnat sin fullmakt.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, det han, i anledning af den i ämnet förefallne discussion, ansåg sig böra hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade tillåta, att Pollett finge utgifvas till den af ErkeBiskopen von Rosenstein förordnade fullmägtig för Adeliga Ätten Rosén von Rosenstein N:o 2055 C.

Ropades starka *Ja*, jemte några *Nej*.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att som, efter hvad han tyckt sig finna, *Ja* öfverröstat *Nej*, propositionen blifvit af Ridderskapet och Adeln bifallen.

Fortsattes den, den 23 dennes, började uppläsning af Riksens Ständers Revisorers den 16 December sistlidit år afgifne Berättelse, angående Revisionen af BancoVerkets räkenskaper för åren 1819 och 1820 intill slut; och beslöt Ridderskapet och Adeln, det skulle denna berättelse med de öfrige RiksStånden communiceras.

Höglofligc Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Måndagen den 27 Januarii.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Anmältes och emottogs *Hans Excellence, HofCanzleren m. m. Herr Grefve af Wetterstedt*, hvilken, å Kongl. Maj:ts höga vägnar aflemnade dess Nådiga skrifvelse till Riksens Ständer, angående den föreslagne tacksägelse-Adressen; Gifven Stockholms Slott den 25 Januarii 1823.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Hans Excellence Herr HofCanzleren, att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad.

Sedan Hans Excellence Herr HofCanzlern blifvit på vanligt vis utbeledsagad, upplästes Kongl. Maj:ts högstberörde Nådiga skrifvelse, hvaraf inhämtades, att Kongl. Maj:t, af anförde orsaker, med liflig erkänsla för de tänkesätt, som dels gifvit anledning till den väckte motionen om afgifvande af en TacksägelseAdresse till Kongl. Maj:t, dels Kongl. Maj:t trott säkert skulle yttras vid dess slutliga antagande af alla fyra RiksStånden, ansett Sig icke kunna emottaga den föreslagne tacksägelseAdressen.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*: Jag anhåller att få till Ridderskapets och Adelns Protocoll uppgifva orsaken till min begäran att

propositionen om underdånig Tacksägelseadresse måtte blifva lagd på bordet.

Hans Maj:t hade uti sitt tal från Thronen meddelat Rikets Ständer den för Svenska Folket så glädjande underrättelse af Hans Kongl. Höghet KronPrinsens beslutna förening med Prinsessan Josephina af Leuchtenberg, Konungens af Baijern DotterDotter. Det syntes mig, att då Svenska Folkets Representanter sökte den lyckan att få nalkas Kongl. Maj:ts Thron, så var det känslan af den glädje och af de förhoppningar, som denna tidning inom deras bröst uppväckt, som först borde uttryckas, samt att det var detta vedermäle af Hans Maj:t Konungens omsorger om sitt trogna folks framtida trygghet, hvilket uti Tacksägelseadressen främst borde nämnas.

Osäker huru vida dessa känslor till äfventyrs redan uti Ständernas första underdåniga hälsningstal, hvilka jag icke afhört, blifvit yttrade, begärde jag propositionens hvilande på bordet.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*: Då nu mera ingen Tacksägelseadress kan äga rum, anhåller jag att få i Protocollet förvara uttrycket af den innerliga glädje och tacksamhet, hvaraf mitt hjerta är uppfyldt, för det Hans Maj:t fredat oss från all känning af de politiska stormar, hvaraf så många andra länder de senare åren varit skakade; och framför allt, för det Hans Maj:t täckts genom Hans Kongl. Hög-

het KronPrinsens förmälning förvissa oss om sin dynastis varagtighet.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, det någon annan åtgärd i anledning af Kongl. Maj:ts högstberörde Nådiga skrifvelse icke kunnat äga rum, än att den samma jemte BondeStåndets den 25 dennes på bordet lagde ProtocollsUtdrag, rörande samma ämne, borde läggas till handlingarne.

Ropades *Ja.*

Upplästes Riksens Ständers Revisorers d. 14 Dec. sistlidit år afgifne Berättelse om den samma år förrättade granskning af RiksgäldsVerket, GeneralAssistanceContoiret, samt Götha CanalBolags, Götheborgs och Malmö f. d. DiscontInrättningar; och skulle denna Berättelse med de öfrige RiksStånden communiceras.

Företogs till pröfning *Friherre Åkerhjelms, Gustaf Fredric*, den 20 dennes på bordet lagde motion, angående offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar.

Herr *von Franken, August*, anförde skriftelig:

(Se Bilagan N:o 1.)

Grefve *Hård, Carl Gustaf*, hade inlemnat följande som upplästes:

(Se Bilagan N:o 2.)

Herr *Montgommery, Gustaf Adolf*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 3.)

Herr *von Hartmansdorff, August*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 4.)

Hvarefter *Herr von Hartmansdorff*, munteligen tillade: Dessa äro offentlighetens fördelar. Historien visar, att hvarest frihet och lagbundenhet varit rådande, der har äfven offentlighet funnits, liksom att hemligheten varit envåldets och godtyckets följeslagare, vare sig uti lagskipning eller lagstiftning. De friaste Samfunden eller Republikerna, uttrycka just i deras benämning den offentlighet som i dem är rådande. Historien visar att både lagskipning och lagstiftning voro offentliga i Grekland och Rom; våra egna häfder intyga detsamma. Domaresätena på Sveriges kullar visa att lagskipningen fordomdags var offentlig, så långt ögat kunde se och örat höra, och hon förblef det äfven vid LandsTingen, Räfst och Rättare-Tingen, eller de domstolar, som ur sjelfva folket ledde sitt ursprung. Men så snart de från envåldet härleddes och fingo sina benämningar,

såsom af *HofRätt* och *Konungens* Högsta Domstol: så uteslöts allmänheten derifrån. 1615 års Rättegångsprocess, som utkom straxt efter sedan HofRätten var stiftad, stadgade väl, i 28 Art. att parterna vid öfverläggningarne skulle visas ifrån HofRätten, äfvensom *alla andra*, som dermed intet hade att beställa, följagtligen funnos sådane tillstädes; men detta har, om ej på grund af lag, åtminstone genom häfd längesedan upphört. Likaså förhåller det sig med lagstiftningen. Då den ursprungliga friheten ännu fanns hos hvarje OdalBonde, hos hvarje man för sig, då voro Riksförsamlingarne på Allshärjartingen så offentliga, att, såsom skalden säger: himlens sky var deras tak. När våra förfäder valde sina Konungar på Mora äng vid Upsala; så voro sammankomsterna äfven offentliga. Hemliga hafva deremot både lagskipning och lagstiftning varit, äfven då folket eller vissa corporationer deraf, efter godtycko utöfvat magten. Hemligt var det af inga lagliga former bundna TioRådet i Venedig; hemligt gingo StatsInqvintonerne till väga och hemligt var hos oss, det Utskott, som kränkte sin Konungs rättigheter och satte enskildta Medborgares välfärd och lif på spel.

Ehuru vi näst England längst hafva haft en lagbunden frihet och en representativ författning, sakna vi likväl vid våra NationalFörsamlingar, den offentlighet, som andre folk i allmänhet äga. Då friheten år 1809 stadgades, påbjöds blott att RiksStåndens Protocoll skulle tryckas. Detta steg var ej tillräckligt; tiden har blifvit förödd med justeringar, och penningar

onytfigt använda på en tryckning, som ej kunnat ske förr än så sent, att interesset för innehållet af dessa Protocoll upphört, och att få eller ingen köpt dem.

Åtskilliga invändningar hafva blifvit gjorda emot Friherre Åkerhjelms motion, ej egentligen mot sjelfva saken, utan af farhåga för störandet af lugnet och ordningen härstädes. En värd Ledamot har yttrat, att det vore fruktansvärdt, att lemna Allmänheten inträde på Riddarhusets läktare, emedan hon möjligen kunde tillåta sig förolämpningar mot detta Stånd, eller opåtaldt företaga något, som vore stridande mot dess värdighet. För min del tror jag ej Allmänheten derom. Vi se vid Härads- och Lagmans-Tingen som af ålder förblifvit offentliga, Domaren allena bland bönder, och Rätten omgifven af Allmoge som till och med är rusig, utan att af densamma förolämpas. Hvarföre skulle vi då förmoda Allmänheten blifva mera våldsam här inför Rikets första Stånd? och då ingen utan särskilt tillstånd kunde inkemma? Man stöder sin farhåga på suppositioner; det må då äfven vara tillåtit, att vederlägga den dermed. I England, synnerligen London, hvarest finnes en pöpel, värre än på andra ställen, och der det står hvar och en fritt, att tränga sig in, såsom åhörare, har den ej stört NationalRepresentationens öfverläggningar, åtminstone äro inga sådana händelser mig bekanta. Man har anfört exempel från Franska revolutionen och Galleriernas verkan på Representanterna. Men revolutionerna bero ej på så små omständigheter; de

hafva djupare rötter, och den ifrågavarande skulle hafva gått sin gång, antingen representanterna stängt sig inne eller ej. Såsom åhörare har jag varit närvarande vid trenne Storting i Norrige. Dess innevånare hafva fått friheten sednare än vi, och om den anförda farhågan för en hastig öfvergång från enväldig styrelse till fri Statsförfattning någonsin bör äga rum: så är det der, hvarest Konungen, innan Folket fick sin närvarande frihet, som är större än vår, var den oinskränktaste af alla Monarker, emedan han var det på grund af lag. Likväl har jag aldrig sett någon oordning begås på Norrska StorTingsGalleriet, ibland ett antal af 200 personer som der rymmas, utom en enda gång, då en drucken man begärde att få tala; och han blef genast, med de kringståendes biträde, utförd. Likväl finnes der intet reglemente för Allmänhetens förhållande; och jag skulle tro att vi icke äro ett mindre laglydigt och ordningsälskande Folk, än Norrmännen.

Det har blifvit yttradt, att extra capita borde hafva företräde till att afhöra Ridderskapets och Adelns öfverläggningar. Jag har ingen ting deremot; men anser dem just icke mera berättigade dertill än andra; ty jag kan icke anse mig såsom Representant blott för de få personer inom detta land, som bära mitt namn, utan såsom Representant för Svea Folk, så vidt det på mig kan bero. Samma åsigt förmodar jag att hvarje Riddersman för sig och Adeln i det hela har af sina Riksdagsmanna-

värf, emedan Ståndén icke representera vissa corporationers särskildta, utan Rikets allmänna interessen. Också utgöras Riksdagsbesluten ej mera af resolutioner på Adelns, på Prästers, Borgares och Bönders olika besvär, utan högsta magtens sanction på Svea Rikes Ständers gemensamma beslut.

Man har anfört, att mången välment tanka kunde komma att förtigas af farhåga, att den ej blefve framställd i ett nog vackert språk inför en granskande Allmänhet. Jag skulle tro, att en mera aktningsvärd och upplyst församling än detta Stånd ej bör finnas i vårt land. Våga vi oss att uppträda inför den: så böra vi äfven våga att göra det inför Allmänheten. Ett förhastadt yttrande bör ej af henne misstydas. Att det likväl kan ske, och att missbruk äro möjliga i detta, som andra afseenden, medgifves; men hvar kunna de väl utestängas?

Det är sagdt, att om än läktaren upplätes åt Allmänheten, så skulle blott en del få godt deraf, att många måste uteslutas, att godtycke och orättvisa följaktligen emot dem utöfvades. Det är en allmän följd af ändligheten, att allt ej kan vara tillgängligt för alla. Men om alla ej kunnat något deltaga, skall derföre ingen få göra det? Och hvilka utestänga vi? jo våra comittenter; dem, hvilkas sak vi tala, och som hafva billigt anspråk på att åtminstone få höra huru vi utföra vårt uppdrag. Man har påstått att utrymmet på Riddarhuset icke tillåter Allmänhetens insläppande; och jag medgifver hvad

en värd Ledamot yttrat, att rum icke finnes för ¾:delar af de Ätter, som der äro berättigade till säte och stämma. Men då Konungens Rådgifvare det oaktadt, och förmodligen förlitande sig på, att blott en ringa del af de röstägande skulle infinna sig, tillstyrkt Kongl. Maj:t att sedan sista Riksdag öka Riddarhuset med några och 50 nya Ätter; så synnes äfven Ridderskapet och Adeln kunna bygga sina beräkningar på en så god grund; och vi hafva exemplet för ögonen, ty af 1296 lefvande slägter som RiddarhusDirectionen uppgifvit, äro ej fullt 500 här tillstädes. — Om läktaren åt Allmänheten afstås: så bör det naturligtvis ske med förbehåll, att de som redan genom Konungens utnämning och Adelns, eller dess befullmägtigade RiddarhusDirections emottagning, fått rättighet att inträda på Riddarhuset såsom röstägande, ej må utträngas af dem som blott skulle blifva åhörare. I fall Ridderskapet och Adeln skulle bifalla Friherre Åkerhjelms motion, om Allmänhetens inlåtande: så borde det naturligtvis ske med vilkor, att Ridderskapets och Adelns eget antal ej lade hinder i vägen.

Jag har nu, så vidt jag kunnat, sökt besvara de mot förslaget gjorda invändningar. De som närmare beträffa verkställigheten, förmodar jag att den värda Ledamoten, som väckt frågan, sjelf lärer möta. Jag har haft tillfälle att se huru det tillgår med billett-utdelningen i Norrige och skall om det behöfves, hafva äran meddela de upplysningar, som i sådant afseende möjligen kunna åstundas.

Friherre *Åkerhjelm*, *Gustaf Fredric*: Innan den af mig väckta motion om publicitet blifvit till behörigt Utskott remitterad, anser jag mig skyldig att framställa ett förslag, så väl för verkställigheten af den motion jag gjordt, som till reglemente för bibehållande af ordning vid de offentliga plena, hvilka, i anledning deraf kunna komma att äga rum; men dessförinnan får jag förklara, att förslaget är utan allt anspråk på ofelbarhet, och må visserligen ej anses såsom rättesnöre, utan blott tjena till ledning vid frågans handläggning hos Utskottet. — Hvad först angår verkställigheten: så enär Ridderskapets och Adelns närvarande Representanter ej utgöra ett större antal, än att de alla utan trängsel kunna placeras nere i salen, bör Läktaren blifva för åhörare helt och hållet disponible. — Sedan platsernes antal på samma Läktare äro beräknade, bör ett lika antal polletter göras, som för att skiljas från Ridderskapets och Adelns inträdes-polletter, böra vara röda på ena sidan med Riddarhusets sigill, och på den andra antecknadt dagen då de gälla, som inträdespolletter i Riddarhuset. Dessa polletter skulle sedan delas i 5 lika delar, hvaraf $\frac{1}{5}$:del lemnades till LandtMarskalken, $\frac{1}{5}$:del till Grefvarne, $\frac{1}{5}$:del till Friherrarne och de återstående $\frac{2}{5}$:delarne till Ridders- och Adelsmän, för att af dem, efter egen pröfning och urval till andra personer utdelas. Ordningen vid denna pollett-utdelning till Ridderskapets och Adelns Ledamöter borde blifva den, att början dermed gjordes med första nummern inom hvarje af de förenämnde afdelningarne och sedan

fortsattes, tills personalen vore genomgången, hvarefter det repeterades. På detta sätt skulle Ridderskapet och Adeln, så till sägande, sjelf bilda sitt publicum, och denna valrättighet skulle, som mig synes, blifva en garanti, att dessa inbjudne personer ej missbrukade den frihet dem erbjöds. Det skulle då ej vara oväntadt, att bland detta antal finna personer, utmärkte för insigter, upplysning och redlighet, och någon våda för ordningens störande kunde Ridderskapet och Adeln ej af dem befara. — Beträffande derefter de reglementariska föreskrifter för ordningens bibehållande som blifva nödige; så, jemte det jag anhåller att den af mig gjorda motion tillika med hvad af mig i ämnet särskildt är vordet yttradt, måtte till det blifvande Riddarhus-Utskottet remitteras, får jag uppgifva förslag till de ändringar och tillägg uti RiddarhusOrdningen, hvilka i följe häraf blifva nödvändige, nemligen: uti 19 §. bör efter ordet *vidare* införas: *bórande denna indelning om det sig góra låter, så verkstållas, att ingen af Ridderskapet och Adeln placeras på Läktaren* — samt efter ordet *handhafva; samt att till LandtMarskalken anmäla om Läktaren blifvit ledig eller ej.* — Hos Ridderskapet och Adeln kunna ämnen förekomma af den vigt och beskaffenhet att någon eller några af Ståndets Ledamöter anse Plenum böra vara slutet, äfvensom jag för min del finner att vid justeringar, då hvarje Ledamot som sig yttrat äger, efter Grundlagen en ovilkorlig rättighet, att sitt yttrande rätta och jemka, Plenum alltid bör vara slutit. Jag får derföre föreslå ett 3 mom. till 20 §. af innehåll:

Enär rummet i RiddarhusSalen tillåter, och Ridderskapet och Adeln ej beslutit, att deras Plena skola vara slutne, bör tillåtelse, att afhöra Ståndets öfverläggningar lemnas andre personer än dess Ledamöter. De åhörare som bevista dessa plena skola placeras på Läktaren, och få ej på något sätt deltaga i öfverläggningarne, eller dem störa; äfvensom de ej der, genom något slags yttrande få tillkännagifva bifall eller ogillande, och vara de pligtige att efterkomma Riddarhus-Fiskalens tillsägelser i allt, som rörer ordningen inom Riddarhuset. — Den som sätter sig häremot, eller, oagtadt erhållen varning, bryter emot denna föreskrift, skylle sig sjelf om han från Riddarhuset afvises. För öfrigt erindras hvar och en åhörare af Ståndets öfverläggningar om föreskriften i 110 §. *Regeringsformen. — Och bör på dörren till RiddarhusSalen och på Läktaren, till vederbörandes efterrättelse, afskrifter af detta moment vara uppsatt.* I 30 §. torde äfven böra stå i stället för: anslag till plenum: *anslag till öppen eller slutet plenum*: Till 35 §. tilläggas följande moment: *Om någon Ledamot åstundar att ett varande öppet plenum skall förvandlas till slutet, äge han att detta begära, då sådant ej må kunna vägras*; eller såsom alternativ, *äge han att detta begära, då Ridderskapet och Adeln derom genast må besluta.*

Friherre *Boije*, *Ludvig*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 5.)

Herr *Reutersvård, Pehr Adam*, hade inlemnat följande, som upplästes:

(Se Bilagan N:o 6.)

Grefve *Lövenhjelm, Carl Axel*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 7.)

Grefve *Cronhjelm, Polycarpus*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 8.)

Grefve *Cronhjelm* anhöll att hans Memorial måtte få åtfölja Friherre Åkerhjelms motion till vederbörligt Utskott.

Herr *Ehrenstam, Samuel Gustaf*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 9.)

Friherre *Sparre, Sixten*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 10.)

Friherre *Nauckhoff, Otto*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 11.)

Herr *Pereswetoff Morath, Anders Vilhelm*: I sjelfva principen är jag med Herr Fri-

Friherre Åkerhjelm ense. — Den liberalité i åsigter motionen visar år ej oväntad af en man, hvars sjelfständiga tånkesått och kånnedom af tidens kraf beredt honom en odelad hågagtning, men fastån jag, lika med den vårde Ledamoten, inser nyttan af en så beskaffad publicité, som den föreslagne, kan jag deraf ej hindras, att i frågan om såttet, att våcka motionen vara af olika mening, och jag skall i korrthet såka utveckla den, ån mera befästad under en discussion, deri så många talare med den skicklighet deltagit, att jag ej företrädesvis bör citera någon.

Motionens åndamål år att låmna tilltråde åt allmånheten till afhörande af hvad inom Riddarhuset skrifteligen och munteligen yttras, och det år klart, att af ett sådant tillstånd följer råttigheten för hvilken Redacteur af Tidningar, som hålst, att uppskrifva åfven de munteliga yttranderne, så som han fattat dem, och att genast låta trycka, hvad som blifvit anteckenadt.

Mig förekommer det, som borde i den stund sådant tilltråde meddelas, tryckfrihetslagen noga beståmma ansvaret för den Redacteur af Tidning hvilken till åfventyrs uteslöt något af, eller oredigt framstållde muntelige yttranden, emedan hvarje Representants anföranden och de uttryck han dervid valt, år hans egendom. — Denna grundsatts år i andra Constitu-

tionella Stater gillad, och exempel saknas der ej, att Tidningsutgifvare blifvit i dylika fall fållde till ansvar.

Ett så nödigt bestämmande har jag icke kunnat igenfinna i den nu gällande TryckfrihetsFörordningen, ty den §. deri, som föreskrifver, att UtskottsProtocoller ej utan vederbörandes tillstånd få till trycket befordras vid det ansvar samma §. utsätter, lärer till förevarande fall desto mindre kunna lämpas, som hvad munteligen anföres, kunde i Tidningarne intagas, innan Protocollet hunnit justeras, och en Redacteur alltså ej sägas hafva låtit trycka *Protocollet*, emedan ett sådant ej lagligen *är till*, innan det blifvit genom justering godkändt, åfvensom den §. i samma förordning, hvarest talas om vrångde framställningar, och lögnagtige uppgifter, icke bör med fog hänföras till den händelse, att något, som den antecknande ej kunnat fatta af ett munteligt yttrande, kommit att uteslutas, emedan sådant, juridiskt betragtadt, ej lärer dömas såsom lögnagtig uppgift eller vrångd framställning, fastän det utgör ingrepp i talarens rätt, från förnärmande hvaraf han medelst ett lämpligt lagbud bör skyddas.

Häraf synes, som i och med det motionen *gillades*, ett så beskaffadt tillägg i *tryckfrihetslagen*; — Mine Herrar — märken det *denna Lag* är en *Grundlag*, nödvändigt måste göras; och om detta *erkannes*, bör ock erkännas, att motionen, såsom Grundlagsfråga, en-

dast hos det blifvande ConstitutionsUtskottet får väckas.

Det är visserligen ingen Svensk man likgiltigt, om Grundlagens former respecteras eller icke. Kunna desse i dag förglömmas eller förbigås, då fråga är om antagande af ett så nyttigt förslag, som det ifrågavarande, hvem kan förvissa oss, att icke en annan dag motioner på lika sätt, som den närvarande, väckas, åsyftande tillägg i Grundlagen, menlige för den constitutionella friheten, och man skulle då visserligen åberopa autoriteten af ett sådant prejudicat.

Jag erkänner att det är mig oangenämt, att med öfvertygelse om sakens nytta nödgas bestrida motionens upptagande i annan ordning än den nyssnämnde, men den tankan, att i annat fall Grundlagen trädes för nära måste hos mig undanrödja hvarje betänklighet, hälst jag känner lifligt, att *blott så länge* vi gifva helgd åt *Grundlagarne*, äro vi *sjelfständige* och *frie*.

Herr *Rosenblad*, *Bernhard*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 12.)

Hvarefter *Herr Rosenblad* munteligen tillade: Af de många betänkligheter som blifvit gjorde mot införandet af denna offentlighet, vill jag endast upptaga till besvarandet trenne:

Man har trott, att införandet i Tidningar af våra yttranden innan Protocollens justering, skulle åstadkomma någon svårighet vid den då tillåtna ändringen i yttrade meningar och återkallelsen af möjliga öfverilningar. Det är ingen tort, att föranledd af en genom åhörda motsatta skål ändrad öfvertygelse, ändra sin en gång yttrade tanka; det är en mensklig svaghet, att begå öfverilningar, men jag anser det också ej vara någon tort att lika högt bekänna bägge delarne inför Nationen, som inför sitt Stånd. — En Ledamot har yttrat tvekan rörande allmänna tänkesättets stadga angående offentligheten och såsom exempel anfört de motsatta föreskrifter för Brännvinsbränning och för FilialDisconter, allmänna rösten tyckts vid olika tidpunkter påkalla. Utan att ingå i den frågan, om någon jämförelse här är användbar, får jag endast nämna, att allmänna tänkesättet allt sedan Revolutionen yttrat sig oförändradt om offentligheten. Samma Ledamot har såsom exempel på vådan af offentlighet vid våra öfverläggningar anfört de revolutionaira olyckor, som skakat ett land, der den varit införd. Må jag såsom motstycke få nämna ett annat land, England, der i 130 år, åtminstone hos den vigtigaste grenen af lagstiftningen, denna offentlighet ägt rum. Månne man vid så olika resultater ej äger rätt misstänka andra orsaker till det först anförde landets olyckor, och de torde ej vara svåra att uppsöka.

Herr *Hammarskjöld*, *Lorenzo:* Upprigtigt bekänner jag, att Friherre Boijes framställning

gjort mig tvehogse, om ej det nu till öfverlägg-ning företagna ämnet är och bör behandlas såsom en Grundlagsfråga.

I händelse Höglofliga Ridderskapet och Adeln hade stannat vid denna åsigt, såsom vid den rätta, hade allt raisonement öfver frågan varit för tidigt. Men då, derigenom att discussion öfver saken blifvit tillåten och fortsatt, Ståndet tyckes hafva tillkännagifvit att frågan annorlunda bör anses; anhåller jag, att till hvad öfver den blifvit yttradt, få tillägga ett par anmärkningar.

Det skulle förutsätta ett allt för groft misskännande, ej blott af den idé som ligger till grund för hela Adelns existence, än äfven af den hog att uttrycka denna idé, hvilken måste lifva hvarje Ledamot af Rikets första Stånd, att förmoda, det de män, som yrkat gifvande af full publicitet åt våra öfverläggningar, dertill blifvit föranledde af önskan, att bereda en ny väckelse åt Ståndets Ledamöter, till fullgörande af sine skyldigheter emot Fädernes-landet. Hade jag minsta skäl att tro, det deras åsigter icke gått djupare, skulle jag, af min innerliga agtning så för Ståndet i allmänhet, som för hvarje dess medlem serskildt, finna mig uppmanad, att tala emot detta förslag. En sådan yttre väckelse hoppas jag aldrig skall komma att behöfvas på detta rum. Å andra sidan kan jag icke inse, att något just träffande skäl kan hämtas för samma förslag, från den omständigheten, att Nationens Ombud bö-

ra hôras af dem, som gifvit dem deras uppdrag, ty mången Riksdagsman skulle kanske svårligen vilja gå in på, att anse några nyfikne Ungherrar i Stockholm, hvilka skynda till Ståndernas Sessionsrum, som till andra Spectakel, för deras commitenter, och inför alla de öfriga af Nationen, dem en hvar med djup agtning såsom sådane erkånner, redovisa Stånden tillräckligt genom allmångörandet af sina Protocoller. Jag bekånner alltså upprigtigt, att hvarken någon correctiv-nytta eller någon, hvad man kallar, allmån billighet ser sig i nårvarande förslag. Men allmånna opinionen har högt fordrat, att Svenska Representanterne, likasom de Engelska, Spanske och Norrske, måtte uppslå sina dörrar för åhörare, och denna fordran tror jag, att Ridderskapet och Adeln år sig sjelf skyldig att uppfylla, dels för att visa, att Ståndet, genom ingenting, som har utseende af hemlighet, söker sitt bestånd, och att det, i intet afseende skyr något slags ljus, som möjligtvis kan anvåndas, att skårskåda dess handlingar; dels också för att öppet ådagalågga, att hvarje Riks-Ståndets Ledamot år vida öfver hvad art af imponering som hålst, och i medvetandet af sina rena afsigter, obekymrad om åhörares bifall eller tadel, om sig så kallande Publicister, d. å. Avisskrifvares hånskrån eller lofsånger, talar och yrkar, hvad han tror rått vara, och att Sveriges Adel således, i trotts af allt, försvarar sitt rum, som en Nationens förmur så vål mot Despotismens som Demagogiens hotelser eller Machinationer ifall någondera möjligen uti vårt Fådernesland skulle

vilja användas. Med sine dörrars upplåtande förmodar jag alltså, att Ridderskapet och Adeln skulle öppna sig ett nytt tillfälle, att uppenbara och bekräfta den storsinnighet, som det är Ståndets högsta åra att ådagalägga, just för det att det är dess första pligt. Sluteligen kan jag icke undertrycka den erindran, att då ett annat RiksStånd, är nära, ja! kanske i detta ögonblick färdigt att gifva publicitet åt sina öfverläggningar, skulle det åtminstone på mig göra ett högst obehagligt intryck, om Ridderskapet och Adeln, detta Rikets första Stånd, som fordom alltid gifvit de öfriga efterdömet af liberalitet, nu, genom ett negativt beslut, i denna del skulle sätta sig efter ett annat. Troligen är det få af Ridderskapets och Adelns Ledamöter, som icke i detta afseende dela min känsla och min mening, och som icke, derföre skulle vilja förena sig med mig, helst sedan Friherre Åkerhjelm, genom det meddelande förslaget till en ordningsstadga för åhörarne, undanröjt möjligheten af alla befarade vådor, att gifva bifall åt motionen.

Skulle dock, hvad jag icke utan smärta och bäfvan kan förutsätta, mot all väntan Höglofl. Ridderskapet och Adeln finna skäl mot detta ifrågavarande förslag hafva öfvervigten, är jag dock försäkrad att ingen anledning gifves, att icke genast antaga hvad Herr Montgommery och, om jag ej bedrar mig, äfven Herr von Francken projecterat, det nemligen, att här å Riddarhuset gifva tilltråde åt extra Capita. De skola en gång här såsom Talare upptråda, och

det är således af vigt, att de tidigt inhåmta kännedomen om allmänna ärenders Riksdagsmässiga behandling. Och med detta lemnade tilltråde åt yngre Adelsmän gifver man blott nytt lif åter åt en författning af Sveriges störste Konung, den odödelige Gustaf II. Adolph, i hvars RiddarhusOrdning af 1626 orden ungefärligen så lyda: att Junkarne skola stånda på gången tysta och stillatigande och attent afhöra discourserne. Ett bud, som uppfostrade åt Riddarhuset de utmärkte talare, hvilkas namn minnet och historien förvara. — Det reglementariska stadgandet i afseende på desse extra Capita, torde böra uppdragas åt RiddarhusUtskottet och af det samma behandlas serskildt från Friherre Åkerhjelms förslag.

Herr *Mannerstam, Johan*: Jag anhöll om ordet, då jag hörde en Ledamot yttra, att Friherre Åkerhjelms motion om offentlighet vid våra sammankomster innefattade fråga om ändring i Grundlagarne och således borde såsom Grundlagsfråga behandlas. För min del finner jag hvarken uti den till stöd för denna anmärkning åberopade 58 §. af RiksdagsOrdningen eller på något annat ställe i Grundlagarne hinder lagdt för Ridderskapet och Adeln, att på sätt nu skett, öfverlägga om detta ämne. Jag stärkes i denna öfvertygelse äfven deraf, att Herr Grefven och LandtMarskalken icke afbrutit discussionen, hvilket, om frågan angått ändring i Grundlagarne, bordt ske, och att Ridderskapet och Adeln icke eller synes instämma

i den af några Ledamöter yttrade tanka om en sådan motionens beskaffenhet.

Det torde således åfven tillåtas mig, att nu tillkännagifva mina tankar om sjelfva hufvudfrågan, och jag får då förklara, att jag hufvudsakligen instämmer i Friherre Åkerhjelms motion, och att jag anser öfverflödigt att ingå uti närmare utveckling af motiverne i ett ämne, deruti hvar och en har låtthet att på eget omdöme grunda sin öfvertygelse.

Jag har likväl fästat uppmärksamhet vid åtskilliga inkast, som emot motionen blifvit gjorde. Man har sagt, att vår nu gällande Constitution är ny, och att en sann medborgerlighet icke kan väntas förr än af ett nytt slägte. Jag erinrar dervid, att om än Constitutionen är ny, är likväl en fri StatsFörfattning lika litet någon nyhet för Sverige som en NationalRepresentation, och jag åberopar i detta afseende de Historiska upplysningar som Herr von Hartmansdorff hårom lemnat. Jag delar icke det yttrade misstroendet till den nu varande generationens medborgerlighet, men om detta misstroende vore grundadt, skulle jag deraf hämta ett nytt skäl för tillstyrkande af offentlighet vid våra öfverläggningar, för att derigenom gifva en ökad väckelse till det lifligare deltagande uti allmänna angelägenheter och till den kännedom af och tillgifvenhet för StatsFörfattningen, som äro nödvändiga för medborgerlighetens bildande. Jag tror likväl, att om vi ock i detta fall ville medgifva företräde åt en enda nation, vi

i laglydnad och ordning kunna tåfla med hvilken nation som hålst.

Åtskilliga mindre betänkligheter hafva blifvit anförde, såsom brist på utrymme med flere; men jag har funnit dessa dels låtteligen kunna undanrödjas, dels vara af så liten betydenhet, att de icke böra komma i beräkning vid hufvudfrågans afgörande.

Jag har förut yttrat att jag icke anser något stadgande i Grundlagarne lägga hinder häremot. Om man icke med skäl lärer kunna påstå, att offentlighet vid våra sammankomster är stridande mot dessa lagars bokstafliga innehåll är den det ännu mindre mot deras anda och syftning. — Den vidstråcktaste offentlighet af allmänna ärender är den som vinnes genom tryckfrihet. Denna, ifrån en fri StatsFörfattning oskiljagtiga rättighet är stadgad i våra Grundlagar, som ibland annat bestämdt föreskrifva tryckning af RiksStåndens Protocoller. Offentlighet vid NationalRepresentationens sammankomster tillhör likasom offentlighet vid Domstolarne den constitutionella Samhällsordningen, den utgör en tillämpning för särskildta inskränktare fall af lagens allmänna grundsats. Det skulle således innebära en motsägelse, att uti en Stat, der Grundlagen bjuder en vidstråcktare offentlighet, vägra bifall till en inskränktare.

Om efterverlden icke förebrår oss att ha framskridit för långsamt på den constitutionella

banan, skall den såkerligen icke tillvita oss att för mycket hafva derpå fortskyndat.

Man har åfven varnat oss för de vådor, som kunde uppkomma genom motionens antagande, och det inflytande på öfverlåggningarne, som åhörares inträde på Riddarhuset kunde medföra, och man har utur ett främmande lands nyare historia velat hämta bevisen härtill. Jag inser icke dessa vådor och jag befarar icke detta inflytande; det anförda exemplet af en Stat som då var under en revolutionair brytning, är icke eller lämpeligt till oss, som med mera skäl kunna anföra flera andra länder till bevis derpå, att offentlighet vid NationalRepresentationens öfverlåggningar icke är för deras ostörda gång vådlig.

Jag underställer ock Ridderskapet och Adeln, om uti ett land der, under 1809 års Riksmöte, *denna märkliga tidpunkt i vår Historia*, då Samhällsordningen var nära sin upplösning, då lagstiftningen återgått till sitt enda rätta ursprung, — Nationen och dess Representanter, då desse kunde med iagttagande af ordning och lugn gifva Nationen en Constitution, uti hvilken hvarje § vittnar om Lagstiftarens sans och, måtta, välja Konung och Thronföljare; om, säger jag, man afser denna erfarenhet och under en tid, då Samhällsordningen vunnit stadga och trygghet, af ifrågavarande motion med skäl kan hämta någon anledning att varna oss mot vådorna af dess antagande.

Jag tillstyrker således för min del, att Friherre Åkerhjelms motion blifver till Riddarhus-Utskottet remitterad.

Grefve *Spens*, *Carl Gustaf:* Efter Herrar Mannerstams och Rosenblads yttranden i ämnet, äger jag i det hela föga att tillägga. Alldeles oberedd begärde jag ordet, för det jag kände min öfvertygelse i saken vara bestämd, och ansåg dubbelt inconsequent att dölja denna, endast derföre att man ej haft tid utföra den till ett tal, i en fråga, der ett af de anförde hufvudskälen för den opinion jag för min del ej kan dela, var svårigheten för en ovan talare att yttra sig i närvaro af 100 personer mer, än de 500, som redan finnas här. Jag begärde ordet, då jag hörde ifrågasättas, att det nu förevarande ämnet skulle vara constitutions-fråga och blott i ConstitutionsUtskottet kunna väckas. En talare påstod att 58 §. Riksdags-Ordningen, skulle genom antagande af denna motion blifva utän allt ändamål, och att hvad som gjorde en Grundlagspunkt utan ändamål, var äfven i och med detsamma Grundlagsfråga. Men svårt är att bedöma, när en §. är gjord utan ändamål, och hvem skulle, enligt Grundlagen vara domare deröfver? RegeringsFormen som bokstafligen skall tydas, säger: Förslag till ändringar i *Grundlagens stadganden* få endast genom direct motion hos ConstitutionsUtskottet väckas. Men här är ingen ändring i 58 §. RiksdagsOrdningen föreslagen, den qvarstår hel och hållen oförändrad. Den der stadgade justeringen kan för sig gå och hafva sitt ända-

mål, antingen det första yttrandet varit hördt af Ridderskapet och Adeln ensamt, eller dessutom af några personer på Låktaren. Jag har vidare hört påstås, att ingen lag fanns, utan att ny lagstiftning fordrades, för att stadga behörigt ansvar för dem, som på en Låktare skulle afvika från Reglementet. RegeringsFormens 110 §. stadgar likväl straff för den som, vare sig en enskild man eller hel menighet, försöker störa RiksStåndens öfverlåggningar. I denna §. sättes nämnde störande i paralel med det vårsta brott, han straffas heter det för förråderi. Det förundrar mig att man då kan säga, att icke något ansvar finnes stadgadt. Man har vidare anfört, att antagandet af Friherre Åkerhjelms förslag skulle fordra en ändring i Tryckfrihetslagen genom något särskildt stadgadt ansvar för den Tidningsskrifvare, som införde en felaktig uppgift af ett tal. Det finns likväl i 12 mom. 3 §. TryckfrihetsFörordningen bland missbruk af Tryckfriheten som böra och kunna åtalas, uppgifvit: Lögnagtiga uppgifter och vrångda framställningar till Allmänhetens förvillelse. Jag frågar tryggt, om icke till den classen hör, om Tidningsskrifvaren skulle införa Representantens tal till *sak* orätt; gör han det till *styl*, inför han det genom en snällskrifvares oskicklighet mindre våltaligt än det var, så förmodar jag, att ingen anser sig blottställd för något farligt omdöme af Allmänheten derföre. Den tid skall väl komma en gång, att man icke lägger vigt på det man säger, blott för dess egen våltalighet. Slutligen har blifvit yttradt af flere, att genom Protocollernes tryckning enligt

Herr Cederschjölds plan, de skulle komma tidigt nog till Allmänhetens kunskap. Efter min åsigt tenderas Herr Cederschjölds förslag att utgifva Protocollerna i två nummerföljder på sin höjd till att förkorta tryckningstiden deraf; då vi fem år efter sista Riksdag ännu ej hafve 1818 års Protocoller fullt fårdigtryckte, skulle det ju kunna hända, åfven fast man antagit Herr Cederschjölds motion, att tryckningen af debatterne icke blef fullåndad, förr än två och ett halft år efter besluten.

Men då jag finner, att enligt 2 §. 4 mom. Tryckfrihetsförordningen, RiksStåndens Protocoller äro bland de handlingar, hvilka ej få tryckas utan vederbörandes tillstånd, och hittills alltid varit antagit, att ordet vederbörande betydde Ståndet sjelf, hvadan, vid sista Riksdag, hvar och en som ville hafva sitt Memorial tryckt tidigare än hela Protocollet för samma dag, alltid dertill af Ståndet begärde tillåtelse, som åfven genast meddeldtes, får jag nu särskilt, med anledning af denna discussion och Friherre Åkerhjelms motion, men utan egentligt sammanhang dermed, föreslå att Ridderskapet och Adeln för denna Riksdag, en gång för alla ger ett sådant tillstånd, att en och hvar må äga rätt att utbekomma och till trycket befordra, hvilken del han vill af Ridderskapets och Adelns Protocoller, utan att särskilt behöfva anhålla derom.

Herr *von Hartmansdorff*: De tvånne sista Talarne hafva visat, dels att Friherre Åker-

hjelms motion icke är af beskaffenhet att röra Grundlagen; dels att stadganden finnas för bibehållandet af ordning och ett vårdigt uppförande bland den allmänhet, som på Riddarhuset skulle inlåtas. Ingenting förändras derigenom i vårt representationssätt; allt förblifver der såsom förut, blott med den skillnad, att de som eljest skulle framdeles få se våra öfverläggningar tryckta, genast finge afhöra dem. Åtskilliga andra invändningar har jag redan sökt vederlägga. Jag skall derföre blott sysselsätta mig med de hufvudsakligaste, som återstå.

En vård Ledamot har beklagat, att Adeln hittills saknat bildning till att uppträda. såsom Talare på detta rum, och har deraf velat hämta anledning till Allmänhetens uteslutande. Jag instämmer i denna klagan; och beklagar ytterligare, att denna bildning felas för hela Nationen. Men den offentlighet, som den vårde Ledamoten af detta skäl velat förekomma, synes mig just vara medlet, hvarigenom talare-förmågan skulle utbildas Ett enskildt Talare-sällskap stiftades för några år sedan till afhjelpande af denna brist, men Regeringen fann det vådligt, och förbjöd dess tillvarelse. Nu, då Ridderskapet och Adeln eller åtminstone en del af dess Ledamöter, vilja återställa en motsvarande lägenhet till bildning, bestrides det äfven på samma grund. Det synes likväl böra öfverlemnas åt Regeringen, som bör hafva den noggrannaste kännedom om folkets tillstånd, dess behof och egenskaper, att göra detta be-

dömmande. Finner hon något vådligt i detta steg, så kan det af henne afslås.

Här är taladt om ungdomens eller medelåldrens syftning efter demagogie, som skulle det vara meningen med den ifrågavarande motionen. De som redan voro tänkande vid Franska revolutionens början, eller 1789, och må hända äfven deltagande i den tidens händelser, torde kunna påminna sig, att despotismen, lika väl som demagogien, betjenar sig af orden, allmänt väl och folkets förmon, till förevändning för sina afsigter. Vi som ej lefde den tiden, hafva läst, eller, genom muntliga berättelser, förnumnit, att Riddarhusets slutna dörrar icke hindrade en förvillad folkhop att förolämpa Ridderskapets och Adelns värdighet. Hade Riddarhusets Läktare den tiden varit öppen för åhörare, så skulle det troligen icke hafva lyckats att inbilla hopen, att Ridderskapet och Adeln ville störta Riket, då Ståndet sökte försvara Fäderneslandets frihet. Att dylika scener kunde inträffa sedan Allmänheten blefve inläten, är möjligt; men icke troligt, att det skett, då sammankomsterne voro slutna, är ett factum; och verkligheten bör väl öfvervåga möjligheten?

En annan Ledamot har sagt, att det skulle vara en förebråelse för Ridderskapet och Adeln om det först inläte Allmänheten, och sedan, vid åtgärdens misslyckande, skulle nödgas utestånga henne. Men det skulle vara en förebråelse, ej för oss, utan för åhörarne, som missbrukade

det

det tillträde, som lemnades dem, och deras uteslutande vore då en råttvis bestraffning deraf.

En Ledamot har befarat, att Låktarnes öppnande för Allmänheten skulle föranleda sökandet efter popularitet, och han har visat oss faran deraf. Jag medgifver att det är möjligt; men det hindrar ej någon att, å andra sidan, opåtalt yttra sig så illiberalt, som han någonsin kan önska. Vi se af tidningarne från det ofta anförda Frankrike, att tal hållas i Kammaren, hvilka ingalunda synas öfverensstämma med folkets allmänna tänkesätt, och likväl förmåles icke, att dessa Talare på något sätt af Gallerierna förolämpas för hvad de sagt.

Hvad beträffar de hinder för Allmänhetens inlåtande, som man velat finna i anseende till justeringarne: så kunde man, emedan de blott äro ett upprepande af hvad som redan förefallit, gerna i Reglementet stadga, att ingen utom Ståndet finge vid dem vara tillstådes.

Man har sagt, att snabbskrifvare-konsten i vårt land vore så okånd, att ingen skulle kunna annat än ofullständigt uppteckna hvad här förefölle, och man har deraf velat hämta ett skäl för Allmänhetens uteslutande. Men just denna oförmåga gör, att åhörarne blott summariskt kunna uppfatta hvad här säges, och att den yttrade farhågan för misstag eller misstydning af ord, bör försvinna. Hvad är det väl för skill-

nad på, om en Tidningsskrifvare i sitt blad yttrar: *jag har hört sägas* att på Riddarhuset blifvit väckt en motion af det eller det innehåll? — eller om han säger: jag har på Riddarhuset *hört* nemligen, så vidt jag hant följa med, att den och den väckte en motion af den och den ungefärliga beskaffenhet?

En vård Ledamot har talat om, att vi ej borde i otid fika efter de constitutionella theoriernas utförande i verkligheten. — Hvad vår representation angår: så är det just theorien, som är felaktig. Endast genom den långa häfden och practiken är det möjligt, att hon kan bära sig. Om vi för ögonblicket ej hafva i våra händer, att bringa theorien i verkställighet: så böra vi åtminstone söka att göra theorien så gagnelig, som möjligt, och det är just det, som Friherre Åkerhjelms motion åsyftar.

Samma vårde talare har sökt visa, att så länge vi ej hade allt annat såsom i mera constitutionella länder, eller såsom i England, borde vi ej heller efterstråfva offentlighet vid våra öfverläggningar; eller med ett ord, att man uti grundlagligt afseende, bör vara allt eller intet. Men detta påstående åsyftar, om jag ej bedrager mig, det rent revolutionaira i samhälls-utvecklingen, eller de brådstörtande öfvergångarne från den ena ytterligheten till den andra. Intet tillväxer på det sättet; allt utbildar sig småningom. Vi böra derföre vara måne om, att vid hvarje tillfälle iakttaga de små fördelar, som i fullkomningen af vår författning kunna

vinnas. Vi böra, i frågan om offentlighet vid våra öfverläggningar, ej heller bevilja allt, utan något, såsom Friherre Åkerhjelm föreslagit.

Man har anmärkt, att vi ej ensamma af Stånden kunna vidtaga ett sådant beslut. Hvad dem beträffar, så är det bekant, att i ett annat, nemligen BorgareStåndet, enahanda motion blifvit väckt, och vi afgöra den, i alla fall, endast för oss sjelfva. Då Ridderskapet och Adelns beslut derom öfverlemnas till Kongl. Maj:t för att sanctioneras i de delar det möjligen påkallar förändringar i RiddarhusOrdningen, kan och synes man äfven böra lemna del deraf åt de andra Stånden.

En annan Ledamot har yttrat betänkligheter vid återinförandet af Forngöthiska former. Men jag har omtalat den gamla tiden, då den ursprungliga friheten ännu fanns hos hvarje Odalbonde, endast för att visa, att offentligheten stådse varit frihetens följeslagare, och att nu, då vi fått en lagbunden frihet, hör det till författningens anda, att en motsvarande offentlighet äfven bör äga rum.

Friherre *Cederström, Jacob*. Jag delar med Friherre Åkerhjelm dess öfvertygelse om nyttan af offentlighet vid Riksens Ståndens öfverläggningar, men jag delar ej dess åsigt i afseende på formen, hvarigenom detta resultat kan vinnas. Motionen innehåller, utom yrkad rättighet för publiken att i mon af rum få bevista Ståndets öfverläggningar, äfvenväl rättighet för snäll-

skrifvare att uppfatta hvad som yttras och sådant genom tryck kungöra, samt huru vanställde berättelser öfver förloppet inför publiken skola rättas. Denna sednare del af motionen innefattar en rubbning af föreskriften i 2 §. 4 mom. TryckfrihetsFörordningen som förbjuder tryckning af RiksStåndens Protocoller, utan vederbörligt tillstånd, och ett sådant, lårer icke kunna meddelas förrån efter föregången justering. För öfrigt år frågan icke enskild, utan bör behandlas af alla 4 Stånden på en gång, samt skiljas från allt som medför rubbning af Grundlagen. Jag hemställer derföre, om motionen i det skick den sig nu befinner, kan upptagas och remitteras.

Friherre *Anckarsvård*, *Carl Henric*: Alldeles oberedd att yttra mig i en fråga, den jag uppriktigt bekånner att jag ansåg i opinionerne så afgjord att fråga om verkställighetens möjlighet blott kunde uppstå; inser jag fullkomligt svårigheten att så grundligt som fordras, vederlägga alla de här i dag motiverade, så vål skriftliga som muntliga anföranden. Jag vill också i möjligaste mon lindra Höglofl. Ridderskapets och Adelns tålamod, hvarföre jag till alla delar förenar mig med hvad Herr Mannerstam och Grefve Spens öfver åmnet, i min tanka, så rigtigt yttrat. Jag anhåller blott att få fästa Ridderskapets och Adelns uppmårksamhet å de omståndigheter, som i vederlåggningsvåg icke synas mig varit vidrörde.

Jag har som ett hufvudsakligt skål emot

Friherre Åkerhjelms motion hört anföras, det inflytande som en främmande publik kunde komma att medföra på talarens blygsamhet, och att mången derutaf skulle komma att afhållas att inom vårt Stånd afgifva sina tankar. — Denna mening torde låttast vederlåggas genom en blick på den samling, hvari vi redan befinna oss. Svårligen lårer man i vårt land kunna sammanföra någon mera bildad, någon mera upplyst, någon mera kunskapsrik; och hvad år det som kan i högre grad fjettra blygsamheten, ån just den upplysta samling, som redan hår utgör våra talares publik. — Ett ögonkast på Låktaren utvisar tillräckligt det högst inskränkta rum, som genom den åt främmande åhörare kan lemnas. Jemförelsen af deras ringa antal med vår egen talrikhet, synes mig vara ett tillräckligt bevis, emot den hår yttrade farhågan för ett möjligt, men i min tanka alldeles otroligt våldsförsök från åhörarnes sida. — Efter det förslag Friherre Åkerhjelm uppgjort till billeternes utdelning, år det mig icke möjligt, att fatta, huru någon fruktan ens kunnat yttras, att den publik, åt hvilken tilltråde, att afhöra våra rådplågningar lemnades, kunde komma att utgöras af en så obildad class, som den man synes frukta; att straff å ett oordentligt uppförande af en främmande publik åfven redan finnes stadgat, har Grefve Spens ådagalagt.

Den anförda vådan att, våra ånnu ojusterade Protocoller, genom den ifrågavarande motionens framgång, kunde komma att för tidigt genom tryckning se dagsljuset, år i min tanka

redan för handen, så snart det skulle behaga någon af våra 500 medlemmar att genom snällskrifning åstadkomma samma verkan. Om lagar finnas, hvarigenom ett sådant för tidigt allmäntgörande förbjudes oss, så blifva ju samma lagar gällande för den främmande journalisten. — Jag anser frågan vara framkallad af tidsandan; och vid detta tillfälle framburen af en öfvertänkt, på forskningar om samhällstillståndets fordringar grundad erfarenhet, och jag måste uppriktigt tillstå, att jag utan den minsta tvekan genast med mitt tysta bifall slutit mig till den af Friherre Åkerhjelm gjorda motion. — Min öfvertygelse är, att Ridderskapet och Adeln genom antagandet af Friherre Åkerhjelms förslag blott följer den gång, som vid frågor om liberala grundsatsers hyllande, alltid betecknat dess bana. — De skräckspöken, hvilka ifrån de moderna ministeriella lärorna framställas, att öfverallt mota liberalitetens lugna utbildande, lära kanske här snarare än å något annat ställe kunna få hänföras under modets lagar, och således få nyttjas af den som behagar, under det äfventyr, som merendels åtföljer begagnandet af hvilken löjlig drägt som hälst. Jag för min del kan ej undgå att finna i högsta grad olämpligt, att i anseende till vår publik hysa sådana farhågor, som här i dag blifvit yttrade.

Jag vet ej hvarföre man så mycket bemödat sig, att visa faran af oordningar, som utaf vår Allmänhet säkerligen mindre än af all annan är att befara. — Jag anser som en orätt-

visa emot den samhällsbildning, som redan i vårt samhälle äger rum, att förese sådana framtida verkningar, hvartill en förfluten erfarenhet icke en gång lemnar de minsta anledningar. Jag har sett främmande länder, och det var ej utan en slags häpenhet, jag för första gången såg den värma, det buller, hvarmed en Theaterpublik understundom tillkännagifver sitt bifall eller sitt missnöje. Då vi icke en gång i våra Theatrar eller andra allmänna samligar någonsin ägt att beklaga oss öfver sådana stormande uppträden, vet jag ej om det är rätt, att genom deras framställande såsom möjligt inträffande olägenheter, å vår publik kasta en skugga, som den icke under något afseende förtjenar. Det är säkerligen ifrån detta Stånd som Nationalbildningen främjas mera än ifrån något annat ställe, och jag anser förtroendet till samhällets dygd, vara mera gagneligt verkande, än det misstroende, som i min tanka i dag här allt för mycket blifvit utvecklat.

Herr *von Heijne, Georg*: Jag förenar mig med dem, hvilka så fullständigt framställt skälen för antagandet af Friherre Åkerhjelms motion.

Herr *Anckarsvärd, Michaël*, förenade sig äfven med Friherre Åkerhjelm.

Friherre *Boije, Ludvig:* Åtskillige talare hafva yttrat sig ej känna något rum i Grundlagarne, ifrån hvilket motionen kunde anses afvika, och jag utber mig derföre nu att få upp-

läsa 58 § i RiksdagsOrdningen; den lyder sålunda: "*Vid justering af Protocoll eller ProtocollsUtdrag, kan ett beslut ingalunda ändras, men väl sådane tillägg göras, hvarigenom ingen ändring i beslutet uppkommer. Utur ett Protocoll må vid justeringen, med Ståndets bifall och på den talandes eget begifvande, uteslutas dess egna uttryck och äfven deliberationer, som deraf följt; dock kunna ej sådana uttryck uteslutas, på hvilka beslutet tydligen sig grundar.*"

Det ankommer nu på Ridderskapet och Adeln att pröfva, om den rättighet, som Riksdagsmannen i detta lagrum är tillagd, att få ändra och uttaga sina ord; om denna rättighet betyder något, eller intet, sedan motionen banat väg åt åhörare, som ej höra till Ståndet, att, från trycket utgifva dem? Må hvar och en blifva vid sin öfvertygelse, såsom jag förblifver vid min, att, nemligen en rättighet, som har förlorat sitt ändamål och således upphört till effecten, är också, de facto, upphäfven eller återkallad; hvaraf då också måste följa att lagbudet, som gaf den, är, likaledes de facto, ändradt. Står denna slutföljd fast; så går motionen ut på en afvikelse ifrån Grundlagen; och då åter lyder 81 §. i RegeringsFormen, så här: "*Denna RegeringsForm samt Rikets öfriga Grundlagar kunna icke ändras eller upphäfvas, utan genom Konungens och alla Riks-Ståndens sammanstämmande beslut. Ej må frågor derom i Ståndens Plena väckas, utan anmäles de hos Riksens Ständers vid hvarje*

Riksdag valda ConstitutionsUtskott. Detta Utskott, hvars pligt det vara *skall, att Grundlagarne granska, äger rätt att hos Riksens Ständer föreslå de ändringar deruti, som det anser högst nödige eller nyttige och möjlige att verkställa. Riksens Ständer må icke å den Riksdag, då Utskottet någon sådan ändring föreslår, utan först å den nästföljande derom besluta. Blifva då alla RiksStånden om ändringen ense, öfverlemne de förslaget derom till Konungen, genom deras Talemän, med begäran, att Konungen ville Sitt bifall dertill gifva. Konungen inhämte hela Stats-Rådets tankar deröfver, tage sedan Sitt beslut och meddele Riksens Ständer å RiksSalen Sitt samtycke, eller ock de orsaker, för hvilka Han icke samtycker till deras åstundan.*"

"*Vill Konungen hos Riksens Ständer föreslå någon ändring i Grundlagarne, höre Han StatsRådet och öfverlemne sedan Sin proposition, jemte StatsRådets tankar deröfver, till Riksens Stånder, som genast, utan att om denna proposition förut öfverlägga, uppdrage ConstitutionsUtskottet, att sitt Utlåtande derom till Riksens Ständer afgifva. Tillstyrker Utskottet hvad Konungen föreslagit, hvile frågan till nästa Riksdag, då Riksens Ständer skola sitt beslut derom fatta. Afstyrker Utskottet Konungens proposition, då må Riksens Stånder genast kunna antingen denna proposition afslå eller ock afgöra, att de vilja öfver densamma å nästföljande Riks-*

dag besluta; Gållande i detta fall tre Ståndsmening, och, om två Stånd stanna emot två, deras som beslutet uppskjutit. Men icke må under någon förevänd ng Riksens Ständer förr än å nästa Riksdag propositionen till bifall upptaga. Samtycka då alla RiksStånden till Konungens Förslag, begåre de dag, att på RiksSalen få Riksens Ständers bifall dertill afgifva. Antaga icke RiksStånden samfält Konungens proposition, vara den afslagen, och aflemne Riksens Stånder sitt afslag med skålen dertill skrifteligen till Konungen genom deras Talmän. Om vid Riksdag, då Grundlags-frågor lagligen kunna afgöras, ytterligare uppskof föreslås, må det ej ega rum utan Konungens och alla fyra RiksStåndens sammanstämmande beslut.

Conclusionen af allt detta blir då, att motionen in Pleno ej får upptagas. Den serskilta erindran, som Herr Morath och Friherre Cederström gjort, om nödvändigheten att Tryckfrihetslagen får ett tillägg, till skydd för Riksdagsmannen som talat, framställer också ett skäl till den tanka, att motionen tillhör ConstitutionsUtskottet. Till de Herrar som varit af den tanka, att ett sådant tillägg icke är af nöden, öfverlemnar jag, om de icke gått längre, än Friherre Åkerhjelm sjelf. Hans munteliga yttrande i dag ger förhoppning, att han dock afser ett hägn för Riksdagsmannen; och jag föreställer mig icke att Ståndet skulle vilja ställa sin talande Ledamot utom Lagen; som

dock blir fallet, om icke någon lag till beskydd stiftas.

Herr Grefven och LandtMarskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad.

Ropades *Ja.*

Hvarefter *Herr Grefven och LandtMarskalken* yttrade, att, ehuru fortfarandet af discussionen bäst kunde för Ridderskapet och Adeln ådagalägga, det *Herr Grefven och LandtMarskalken* icke ansåg den af Friherre Åkerhjelm väckte motion innefatta förslag till ändring eller förklaring af något ställe i Grundlagarne, emedan *Herr Grefven och LandtMarskalken* i sådant fall genast vid discussionens början, under tillkännagifvande af sin enskilta öfvertygelse låtit inställa all vidare öfverläggning i ämnet; likväl och då flere Ledamöter yrkat att frågan borde ur en constitutionel synpunkt betraktas, fann *Herr Grefven och LandtMarskalken* sig böra förklara, det han icke kunde dela en sådan öfvertygelse, i följd hvar af, och som den väckte motionen efter Herr *LandtMarskalkens* omdöme, endast åsyftade åtskillige ändringar uti serskilde §. §. af RiddarhusOrdningen; *Herr Grefven och LandtMarskalken* hemställde, att, jemlikt 52 §. af RiddarhusOrdningen, icke allenast Friherre Åkerhjelms i frågavarande motion utan ock alla de af åtskillige

Ridderskapets och Adelns Ledamöter rörande samma ämne i dag afgifne yttranden måtte till RiddarhusUtskottet remitteras.

Ropades starka *Ja*, jemte några *Nej*.

Friherre *Boije*: Jag protesterar emot propositionens uppställning, såsom i min öfvertygelse icke rigtig. Invändningen emot upptagandet måste först, genom proposition undanrödjas, innan någon proposition till remiss på motionen kan göras; emedan om motionen ej kan upptagas, så kan den ej heller remitteras. Jag anhåller att Herr Grefven och LandtMarskalken ville lemna den preliminaira propositionen först.

Grefve *Spens*: Hade Friherre Boije inskränkt sig till reservation emot Herr Grefvens och LandtMarskalkens proposition, såsom Grundlagsstridig, ser jag icke att denna reservation kunnat nekas; men då han nu fordrar en serskild proposition, genom hvars besvarande Ståndet skulle komma i cas att bedöma huruvida ett förevarande ämne är Grundlagsfråga eller icke, måste jag bekänna, det jag ej finner honom enligt någon §. i Grundlagen dertill berättigad. Der står endast att LandtMarskalken eller Taleman, äger vägra proposition, om han finner motionen bokstafligen stridande mot Grundlagarne; skulle Ståndet vara af olika tanka, äger det endast yrka proposition, hvarefter vidare förfares, som stadgadt är. Friherre Åkerhjelm har begärt att få sitt förslag om publicitet remitteradt till RiddarhusUtskottet. Herr

Grefven och LandtMarskalken har yttrat, att han ej ansåg denna begäran Grundlagsstridig, och har derföre proponerat remissen; hvar inträder nu någon Ståndets rätt att få förklara huru vida det tänker olika med Herr Grefven och LandtMarskalken i detta ämne. Det har för öfrigt återigen under debatten blifvit anfördt, att TryckfrihetsFörordningen behöfde ändras för att göra förslaget användbart, men det står likväl der att Ståndens Protocoll få utgifvas med vederbörandes tillstånd; då nu med vederbörande menas Ståndet, och Ståndet tillåter detta sätt att få debatterne communicerade med allmänheten, ser jag ej att något Tryckfrihets-stadgande rubbas genom förslagets antagande. Friherre Boije har vidare utfört påståendet att 58 §. RiksdagsOrdningen skulle efter detta förslags antagande vara utan ändamål, i allt hvad angår den deri gifna tillåtelsen för en Ledamot att ändra sina yttranden vid Protocollets justering, efter erhållen tid till mogen öfverläggning. Jag skulle medge, att en sådan justeringsrätt väl vore gjord utan ändamål genom debatternas offentlighet, om jag kunde anse talets ändamål och dess förvarande i Protocollerne, endast vara att hafva bibehållit för Riksdagsmannen hans rättighet att inför samtiden få justification; men det är äfven inför framtiden som han söker den, och till dess dom hinner ej det flygtiga Tidningsbladet, men deremot troligare och säkrare ett Protocoll, som ensamt utgör den egentliga acten öfver hvad som förefallit. Vid frågor om ansvar för hvad som talats, skulle det dessutom alltid blifva det

justerade Protocollet som egde vitsord, och man kan således ej säga, det den i 58 §. åt Riksdagsmannen förvarade rättighet vore borttagen, eller att den der omförmälte justering blifvit gjord utan ändamål, genom debatternas offentlighet.

Friherre *Boije*: Jag har redan såsom grund för motionens bedömande ur en constitutionell synpunkt, haft äran uppläsa tvänne serskildta lagrum; och någon annan grund har jag ej att gifva. Mine Herrar! annat är form och annat är sak. Må pluraliteten utfalla hiru som hälst, så skall jag respectera den; men må sättet att utröna denna pluralitet, förblifva lagenligt. Dertill fordras att jag får Ståndets beslut på den invändning som jag, i egenskap af Ledamot här framställt. Detta är min lagliga rätt; och jag yrkar den; samt begär alltså att Herr Grefven och LandtMarskalken ville meddela följande proposition: Anser Ridderskapet och Adeln frågan om Friherre Åkerhjelms motion vara Grundlagsfråga eller ej?

Friherre *Cederström*: Jag anhåller att få fästa Höglofliga Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet deruppå, att om också en gång för alla blef tillåtet för enskilta att trycka Riks-Ståndens Protocoller, kan likväl ett sådant tillstånd icke möjligen sträckas längre, än till hvad såsom justeradt af Stånden erkännes för deras Protocoller. Man har påstått att ett Reglemente för ordningen bland åhörare vore ett ämne som tillhörde Ståndets enskildta pröfning, och

således kunde af RiddarhusUtskottet bearbetas, men denna åsigt är fullkomligt origtig. Frågan angår att bestämma det ansvar, som skall drabba Ståndets åhörare, i händelse af oordningar eller ohörsamhet, i fall de skulle anbefallas att utgå. Åhörarne äro icke Ståndets Ledamöter, de måste således till ansvar ställas, och dömas efter i laga ordning fastställd allmän lag eller författning, och en sådan kan icke af RiddarhusUtskottet, med iakttagande af gällande former, utarbetas. Herr Grefve Spens har yttrat, att 110 §. Regeringsformen innehåller det ansvar, som bör drabba dem, hvilka störa Riks-Ståndens öfverläggningar, men jag hemställer till Eder mine Herrar, om det är tänkbart, att en åhörare, som hänföres till ett utrop af gillande eller ogillande af ett yttrande, eller som gör motstånd vid befallning att afträda, kan såsom Riksförrädare dömas och straffas. Finnes väl någon den ringaste jemförelse emellan en sådan förseelse och dödsstraffet, och utgör icke grunden för all förnuftsenlig strafflag, att straffen i hvarje särskildt fall skola vara svarande emot förbrytelserna. Motionen innebär, som jag redan nämnt, en rubbning af föreskriften i 2 §. 4 mom. Tryckfrihets-Förordningen, och medför nödvändigheten af en allmän författning, hvilken måste i den ordning lagarne föreskrifva behandlas, och hvilken således bör skiljas från den enskildta frågan rörande tillstånd för personer utom Stånden, att öfverläggningarne bevista.

Friherre *Åkerhjelm*: Då jag af en värd talare, Friherre Boije hört yttras, att den af

mig väckta motion innebär en afvikelse från Grundlagen, och att den derföre ej finge in Pleno upptagas, utan borde hos ConstitutionsUtskottet anmälas; får jag den äran förklara, att jag känner intet stadgande i Grundlagen, hvarigenom anbefalles, att Plena hos Stånden skola vara slutne, eller att öppne Plena äro förbjudne, hvadan jag aldrig ansett och icke eller nu anser denna fråga tillhöra Grundlagen. Att pluraliteten af Ridderskapet och Adeln synes vara af samma tanka, bevisas bäst af den långa ventilation som inom detta rum uppstått öfver frågan, hvilken ej kunnat äga rum om den af ConstitutionsUtskottet bordt behandlas.

Beträffande derföre den af Friherre Boije begärda Proposition; så enär anmärkningen om ämnets förmenta constitutionella beskaffenhet, ej förekom innan discussionen företogs, då frågan derom bordt afgöras, kan jag ej annat än bestrida berörde proposition. — I afseende åter på den anmärkning Friherre Cederström anfört att om publiciteten bifölls, snällskrifvare, hvilka ägde rätt att bevista Ståndets öfverläggningar, kunde genom tryck kungöra hvad som yttrades, innan Protocollet deröfver vore justeradt, samt tillstånd dertill erhållits, hvilket åter vore stridande emot Tryckfrihetslagen, och således förutsatt att motionen vore af constitutionel egenskap, får jag andraga, att här endast är fråga om, hvad de utur sitt minne anteckna och möjligen låta till Allmänhetens kunskap komma, hvilket ej är annat än hvad som på Berättel-

ser

ser nu händer, och alltid skall hända, samt synes mig ingalunda vara detsamma, som att på trycket utgifva Ståndets Protocoll. För öfrigt förenar jag mig till alla delar uti det yttrande Grefve Spens afgifvit i afseende på 58 § RiksdagsOrdningen; och då den af mig begärde proposition redan blifvit af Herr Grefven och LandtMarskalken framställd, hvarigenom tydligen är visadt, att Herr Grefven och LandtMarskalken ej ansett sig, i stöd af RiksdagsOrdningens 55 §., kunna densamma förvägra; tror jag att någon annan proposition nu mera icke kan framställas.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Henric*, och Herr *Anckarsvärd*, *Michael*, förenade sig med Friherre Åkerhjelm.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: Den värde Ledamotens, Friherre Boijes gjorda hemställan lär ej kunna anses annorlunda, än såsom ett försök att upprifva Ridderskapets och Adelns nyss fattade beslut; hälst Ståndet genom sitt enhälliga bifall till den framställda propositionen att den väckta frågan tillika med de dervid gjorda anmärkningar, skulle till Riddarhus-Utskottet förvisas, i och med detsamma nogsamt uttryckt sin öfvertygelse, att målet borde på sådant sätt behandlas.

Friherre *Boije*: Jag känner för väl de tvenne Ledamöter, hvilka sist talat, för att til-

låta mig den tanka, som skulle de vilja, hvarken öfverraska eller förtrycka någon annan Ledamots mening. Öfverraskad vore jag likväl, om den erinran skulle gälla som Friherre Åkerhjelm nu gjort emot min invändning, nemligen att den vore för sent gjord. Jag var ännu icke Ledamot, när motionen först upplästes. Lika med alla de, som vid andra anteckningen erhöllo deras polletter, har jag i dag för första gången hört motionen, och har talat så snart jag uppropades. Men förtryckt vore min rätt att få proposition, om jag förlorat den derföre, att en oriktig proposition mellankommit. Jag kunde ej förr bevara min rätt, än jag gjorde, då jag, så snart jag förmärkte propositionens origtighet, genast uppstod på min Bänk, och anmälte min protest.

Friherre *Åkerhjelm:* Det är endast i afseende på den af Friherre Boije föreslagna proposition, som jag nu ytterligare får den äran upplysa, att vid nästlidne Riksdag enahanda fråga här blef väckt och utan svårighet remitterad till RiddarhusUtskottet.

Friherre *Sparre:* Jag förenar mig med Friherre Boije deruti, att förevarande ämne delar sig uti tvenne frågor, den första, huruvida motionen är af natur, att här kunna upptagas och handläggas, den andra, huruledes motionen, i fall den kan upptagas, bör af oss behandlas. Lika med Friherre Boije anser jag den förra frågan böra först afgöras, innan den sednare kan till pröfning förekomma.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Uti remissen till Riddarhus-Utskottet, instämmer jag med Friherre Åkerhjelm. Då af Utskottet ett förslag i ämnet blifvit utarbetadt, och detta till Ridderskapet och Adeln inkommer, kan frågan ej allenast till sin behörighet som sak, utan äfven uti sin tillämpning till form, uti hela sin vidd, pröfvas. Intet hinder kan då, efter min öfvertygelse, af remissen hämtas, för denna till befordrande af frågans regelbundna och lagenliga verkställighet, ytterligare pröfning och fördelning, vare sig i constitutionella stadganden, eller i lagstiftning, eller i ändring och tillägg i RiddarhusOrdningen, samt att, i följe deraf, åt vederbörande Utskott uppdraga de dervid nödige åtgärder.

Grefve *Posse, Claes Fredric*: Hvad här blifvit yttradt, eller att den motion Friherre Åkerhjelm vid denna Riksdag väckt, angående offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar, är vorden under loppet af förra Riksdag äfvenväl gjord, instämmer fullkomligen med verkliga förhållandet, äfvensom att densamma då blef remitterad till RiddarhusUtskottet; men som berörde motion först väcktes mot slutet af Riksdagen, och Utskottet icke hant deröfver afgifva fullständigt Betänkande, utan frågan uppsköts till nästpåföljande Riksdag för att af då varande RiddarhusUtskott pröfvas, så anser jag för min del så mycket mindre något hinder nu möta mot remiss af Friherre Åkerhjelms motion till nämnde Utskott, som frågan i alla fall, med anledning af nyss åberopade

Ridderskapets och Adelns beslut vid förra Riksdagen, hos RiddarhusUtskottet till pröfning måste förekomma.

En Remiss till Utskott innefattar dessutom hvarken bifall eller afslag å motionen, hvilket i alla fall sedermera beror på Ridderskapets och Adelns afgörande. Jag förenar mig således uti den af flere värde Ledamöter gjorde anhållan, att motionen må blifva till Riddarhus-Utskottet remitterad.

Herr Grefven och LandtMarskalken förnyade sin förut gjorda proposition, hvilken af Ridderskapet och Adeln bifölls.

Friherre *Boije*, anmälte till Protocollet sin reservation emot Ridderskapets och Adelns beslut.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 25 Januarii 1823.

S. D. Vid föredragning så väl af Herr Cederschjölds, Pehr Gustaf, den 20 dennes på bordet lagde motion, angående tjenligaste sättet för tryckningen af Ridderskapets och Adelns Protocoll vid innevarande Riksdag, som ock af Borgare- och BondeStåndens Protocolls-

Utdrag af den 22 och 24 dennes, rörande tryckning af Bihanget af RiksStåndens Protocoll m. m., stadnade Ridderskapet och Adeln i följande beslut:

1:o Att tryckningen af Ridderskapets och Adelns Protocoll borde fördelas på tvenne jemte hvarandra löpande nummerföljder, sålunda, att uti den ena intogos endast den egentliga Protocollsstommen och de munteliga anföranden, men deremot i den andra, under titel af *Bilagor till Protocollet*, alla motioner och skrifteliga anföranden, försedde med ordningsnummer för dagen.

2:o Att tryckningen af Ridderskapets och Adelns Protocoll, hvaraf 500 Exemplar borde uppläggas, skulle af RiddarhusSecreteraren besörjas, intill dess RiddarhusUtskottet blifvit organiseradt, då bemälte Utskott sedermera borde under Riksdagens lopp om nämnde tryckning föranstalta, och att hvad efter Riksdagens slut, af tryckningen återstod skulle af RiddarhusDirectionen öfvertagas och fullbordas.

3:o Att frågan om utfärdande af prenumeration på Ståndets Protocoll, skulle till RiddarhusUtskottets ompröfning och föranstaltande öfverlemnas; äfvensom Utskottet skulle anmodas, att i afseende på alla de förkorrtningar, hvarigenom tryckningen kunde, så mycket möjligt vore, påskyndas, vidtaga de för ändamålet mäst lämpliga åtgärder; och

4:o Att Ridderskapet och Adeln instämde uti de af Borgare- och BondeStånden, i afseende å Bihangets redaction och tryckning jemte priset derå samt expeditionssättet af de ifrån Utskotten till RiksStånden inkommande handlingar, fattade Beslut. Ut Supra.

Utdrag af Protocollet hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 27 Januarii 1823.

S. D. Vid föredragning ej mindre af Kongl. Majts den 25 dennes till Riksens Ständer aflåtne och denne dag ankomne Nådiga skrifvelse, angående den föreslagne Tacksägelseadressen, än ock af BondeStåndets den 25 dennes på bordet lagde ProtocollsUtdrag rörande samma ämne; fann Ridderskapet och Adeln någon annan åtgärd i anledning deraf icke äga rum, än att Kongl Majts Högstberörde skrifvelse jemte BondeStåndets berörde ProtocollsUtdrag, borde läggas till handlingarne. Ut Supra.

S. D. Remitterades till RiddarhusUtskottet, Friherre Åkerhjelms, Gustaf Fredric, den 20 dennes på bordet lagde motion, angående offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar, jemte alla de rörande samma ämne af åtskillige Ledamöter denne dag afgifne yttranden. Ut Supra.

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan en qvart till 4 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Onsdagen den 29 Januarii.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Öppnades Herrar Electorers Listor till Val af Ledamöter uti följande Utskott; och befunnos dertill hafva blifvit utsedde:

I Constitutions Utskottet:

N:o 126. Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus.*
69. Friherre *Uggla*, Fullmägtig Herr *Heijkenskjöld, Ludvig Detlof.*
324. — *von Ehrenheim, Fredric Wilhelm.*
1117. Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf.*
1702. — *Törneblad, Carl Petter.*
2152. — *af Uhr, Carl David.*

I Stats Utskottet:

N:o 105. Grefve *af Ugglas, Gustaf.*
250. Friherre *Hjerta, Fredric.*
319. — *af Nordin, Carl Johan.*
362. — *Haij*, Fullmägtig Herr *Hjerta, Johan Gustaf.*
792. Herr *Lagerhjelm, Pehr.*
862. — *Gyllenkrok, Göran.*
1594. — *von Heijne, Georg.*
1912. B. Herr *Nordenskjöld, Otto Gustaf.*
2000. — *Adlervald*, Fullmägtig Herr *af Uhr, Gustaf.*

I Bevillnings Utskottet:

N:o 115. Grefve *Lagerbjelke, Axel.*
53. Friherre *Lejonskjöld*, Fullm. Herr *Tham, Wollrath.*
246. — *Manderström, Adolph Ludvig.*
278. — *Beckfriis*, Fullmägtig Herr *Uggla, Carl.*
506. Herr *von Qvanten, Carl.*
1504. — *Kuylenstjerna, Johan Carl.*
1749 B. Herr *von Ehrenheim, Reinhold Fredric.*
1870. Herr *von Rappolt*, Fullmägtig Herr *Uggla, Göran Gustaf.*
1885. — *Arnell, Lars.*
1985. — *Nordenankar, Gustaf.*
2159. — *af Wingård, Johan.*
2273. — *Sjöcrona, Cornelius Alexander.*

I Banco Utskottet:

N:o 84. Grefve *Löwen*, Fullmägtig Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus.*
249. Friherre *Adelsvärd*, *Eric Reinhold.*
313. — *von Platen*, Fullm. Friherre *Rålamb*, *Claes.*
347. — *Wirsén*, *Gustaf Fredric.*
87. Herr *Stråle af Öknaholm*, *Nils Wilhelm.*
1033. — *Hammarhjelm*, *Carl Fredric.*
1636. — *Reuterskjöld*, *Axel.*
1798. — *Bruncrona*, *Gustaf Adolph.*
2204. — *Gahn af Colquhoun*, *Carl Pontus.*

I Lag Utskottet:

N:o 25. Grefve *Wachtmeister*, *Hans.*
189 Herr *Rääf*, Fullmägtig Herr *Ribbing*, *Arvid.*
814. — *Gyllenhaal*, *Lars Herman.*
2269. — *Björkenstam*, *Sven.*

I Allmänna Besvärs- och Ekonomie Utskottet:

N:o 89. Grefve *von Höpken*, Fullmägtig Grefve *Posse*, *Arvid.*
129. — *Liljencrantz* Fullmägtig Friherre *Stjernstedt*, *Lars Wilhelm.*

N:o 48. Friherre *Creutz*, Fullmägtig Friherre *Cederström, Jacob.*
322. — *Anckarsvärd, Carl Hindric.*
1109. Herr *Ehrenborg, Casper.*
1284. — *Rappe, Carl.*
1824. — *von Törne, Michael.*
1867. — *Stenfelt*, Fullmägtig Grefve *von Rosen, Axel.*
2218. — *von Weigel, Christian Ehrenfried.*
2261. — *af Borneman, Johan Aron.*
2265. — *af Robson, Carl Magnus.*
2270. — *Hagelstam, Otto Julius.*

I Expeditons Utskottet:

N;o 78. Grefve *Hård, Carl Gustaf.*
2024. Herr *Stjernstam, Ludvig.*
2262. — *Hegardt, Christian Bernhard.*

I Riddarhus Utskottet:

N:o 54. Grefve *Spens, Carl Gustaf.*
81. — *Barck*, Fullmägtig Grefve *Lewenhaupt, Claes.*
92. — *Horn af Åminne, Claes Fredric*
57. Friherre *Posse, Christer.*
136. — *Cronstedt, Carl Fredric.*
311. — *af Ugglas*, Fullmägt. Grefve *von Rosen, Carl Axel.*
2144. Herr *Rosensvärd, Adolph Otto.*
2150. — *von Hohenhausen, Michaël.*

N:o 2161. Herr *af Zellén, Johan.*
2170. — *Lidströmer, Fredric August.*
2245. — *von Hedenberg, Carl August.*
2254. — *af Malmborg, Abraham.*

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:* Det rum uti BancoUtskottet hvartill Herrar Electorer behagat kalla mig, nödgas jag afsäga mig.

Sjelf Elector ägde jag tillfälle att för mina med-Electorer, innan de skredo till valet uppgifva de skäl, hvarföre jag ansåg mig hvarken kunna eller böra sitta uti ett Utskott, der en plan till ett förbättradt myntväsen kommer att handläggas, den jag väl i theorien gillar, men hvars utförande jag anser mig icke kunna obetingadt tillstyrka.

Man har icke velat finna mina skäl giltiga, och jag nödgas derföre be Ridderskapet och Adeln förunna mig den tillfredsställelse, att inför dem få rättfärdiga min afsägelse.

Jag anser för alldeles origtig den tämmeligen allmänt hysta opinion, att en idee som skall utvecklas och tillämpas på vissa gifna förhållanden, skall blifva fullkomligare utvecklad och tillämpad, när det finnes stridiga åsigter hos dem som erhållit denna befattning.

Jag anser Utskotten vara Ståndernas Ministerier eller byreauer. Saknas det enhet i åsigter

hos dem som der arbeta, huru kan det väntas consequens i de systemer som der utarbetas? Att folkets Representanter på fyra serskildta rum nödgad deliberera öfver mål som röra dem gemensamt; att det ena Ståndet besluter, utan att känna hvilka inkast mot beslutet ett annat Stånd ansett sig böra framställa, redan det är en ofullkomlighet, hvaraf Nationen mången gång fått röna menliga verkningar.

Huru skall icke villan förökas, och resultaterne blifva slumpens foster, när sjelfva de Betänkanden, som komma från de förberedande Utskotten icke äro consequenta utbildningar af en idé, eller producter af en enda upplyst mans system.

Landets närvarande ställning är för bekymrande, frågan är för vigtig, än att man nu bör kunna tillåta sig att ingå i en förstånds-strid, som kan gifva andra anledning att bilda en schisme i viljan.

Hvad som nu är det angelägnaste, det är att Ståndernе snart måtte få veta, genom hvilka medel och åtgärder man hoppas kunna få slut på den nu rådande osäkerhet. — Det vore i min tanka högst olyckligt, om vid denna Riksdag, lika lång tid skulle behöfvas till propositioners förberedande, som det behöfdes vid sista Riksdag. Jag vill ej taga på mitt samvete att bli vållande dertill.

Derjemte vore det i synnerhet den delen

af planen, som rörer Creditvåsendet, vårderingsgrunderne och inteckningsvåsendet, frågor som icke i BancoUtskottet handlåggas, till hvars fullkomnande jag önskade kunna bidraga.

Mina år och mina krafter tillåta mig icke att dela min verksamhet, hålst då deltagandet i discussionerne inom Ståndet, genom det myckna skrifveriet, hvartill det föranleder blifvit så tidsödande.

Jag hoppas att Höglofl. Ridderskapet och Adeln finner dessa skål giltiga, och icke anser min afsågelse hårröra från motiver, hvilka såsom jag hoppas alltid skola förblifva främmande för mitt hjerta.

Friherre *Anckarsvård*, *Carl Henric:* Jag får den äran anmåla, det jag icke emottager den plats i Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskottet, hvartill jag genom Herrar Electorers förtroende blifvit utsedd.

Herr *Gyllenhaal*, *Lars Herman:* Jag får åran ödmjukast tillkännagifva, det jag ej kan emottaga den plats, såsom Ledamot i LagUtskottet, hvartill jag genom Herrar Electorers smickrande förtroende blifvit kallad. Den befattning, som Kongl. Maj:t nyligen i nåder behagat åt mig uppdraga, att tills vidare förvalta ett RevisionsSecreterareEmbete, lemnar mig så trågen sysselsåttning, att jag nödgas dertill använda all min tid och arbetsförmåga, och följ-

akteligen icke kan tillika åtaga mig någon annan function, allraminst en af så ansvarsfull och vigtig beskaffenhet som den, hvarom nu är fråga. Detta förhållande har jag ansett mig skyldig att nu genast anmåla, på det en annan Ledamot må varda i mitt ställe invald.

Herr *Danckwardt Liljeström*, *Gustaf Malcolm*: Som jag är sinnad att i enskilta angelägenheter snart afresa från Hufvudstaden, nödgas jag härigenom afsåga mig den mig för 22 Bånkmans-afdelningen uppdragne Bånkmansbefattning.

I anledning hvaraf och som jemvål åtskillige Bånkmån blifvit valde till Electorer, *Herr Grefven och LandtMarskalken* anmodade följande BänkmansAfdelningar nemligen: 3, 4, 9, 10, 19, 22, 25, 26, 29, 33, 35, 37 och 41, att i nästa Plenum för samma Afdelningar utvålja Bånkmån.

Justerades Pleni-Protocollet för den 24 dennes.

Anmåltes och emottogs *Hans Excellence HofCantzleren m. m. Herr Grefve af Wetterstedt*, hvilken å Kongl, Majts Höga vågnar aflemnade icke allenast Kongl. Majts Nådiga propositioner till Riksens Ståndet af den 17 och 18 dennes:

1) Angående fortfarandet af den så kallade tre skillingsafgiften till Veneriska smittans hämmande;

2) Angående anslag å Stat för en särskilt ProvincialLåkare i Hårjeådalen.

3) Angående de så kallade Schlegelska Köpegodsen i Halland;

4) Angående de så kallade Trippiska Köpegodsen i Halland;

5) Angående ändring i de nu gällande föreskrifter om ArrendeSpannmålens utgörande af Kungsgårdar, samt derunder lydande Hemman och Lägenheter;

6) Angående fortfarandet af den af Kongl. Maj:t inrättade Provisoriska LåneStyrelse på Öland;

7) Om antagande af en Författning, angående förändring eller utdömande af Vattenverk, som genom uppdämning skada jord eller hindra dess odling;

Utan ock Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelser till Riksens Ständer af den 18 dennes:

1) I anledning af deras, vid sista Riksdag, gjorde underdåniga anmälan, rörande väckt fråga om försäljning under Skattemannarätt af Kungsgårdar och OfficersBoställen;

2) Rörande den, i följd af Riksens Ständers underdåniga begåran, skedde undersökning om Kronans förpantade Hemman och Lågenheter i Riket;

3) Om Kongl. Maj:ts sednaste Nådiga Beslut, i den vid flere föregående Riksdagar, förehafde fråga om nedläggning af Löfås Silfververk;

4) Om de af Kongl. Maj:t infordrade upplysningar och Kongl. Maj:ts derefter vidtagne Nådiga Beslut i den, vid sistlidne Riksdag, förekomne fråga angående Allmogens i åtskillige Härader af Malmöhus Län, arbetsskyldigheter till Dahlby och Flyinge Kungsgårdar.

Hvarjemte Hans Excellence öfverlemnade ett af tillförordnade Comitterade utarbetadt förslag till allmän stadga för Fattigvården i Riket och Tiggeriers hämmande jemte Comitterades dervid fogade underdåniga Betänkande; hvaröfver Kongl. Maj:t velat inhämta Riksens Ständers underdåniga yttrande.

Herr Grefven och *LandtMarskalken* anmodade Hans Excellence Herr HofCanzleren, att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad, jemte försäkran, att Kongl. Maj:ts Nådiga propositioner och skrifvelser skulle med första varda till handläggning företagne.

Sedan Hans Excellence Herr HofCanzle-

ren

ren blifvit på vanligt vis utbeledsagad, började justering af PleniProtocollet för den 25 dennes.

Efter uppläsning af Grefve von Schwerins samma dag framställde begäran, att den af BondeStåndet väckte fråga angående en underdånig Tacksägelseadress till Kongl. Maj:t måtte hvila på bordet, anförde

Friherre *Sparre*, *Sixten*, skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 1.)

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*: Jag anhåller blott att få till Protocollet nämna, att det är lagen som sagt att en väckt motion, af hvilken natur den än må vara, skall tvenne gånger upplåsas, och således derimellan ligga på bordet, samt att proposition till en väckt frågas afgörande ej synes kunna af LandtMarskalken göras, med mindre icke denna proposition af Ridderskapet och Adeln blifvit begård, och af ingen bestridd. RiddarhusOrdningens 38 §. afgör den frågan.

Fortsattes justeringen af PleniProtocollet för den 25 dennes intill slut.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Henric*: Då Friherre Sparre nyss upplåste sitt Memorial, var jag icke vid min Bänk och justeringen af Protocollet återbörjade så hastigt, att jag icke hann

att då yttra mig. Jag anhåller derföre om tillstånd att nu få förklara, att, ifall BondeStåndets ProtocollsUtdrag angående den af Ståndet beslutna underdåniga TacksägelseAdress till Kongl. Maj:t, icke blifvit af *Prosten* Grefve von Schwerin begårdt på bordet, hade den blifvit det af *Landtmannen* Baron Anckarsvård, som då skulle sökt, att på ett för Ridderskapet och Adeln så vål, som för Nationen tillfredsställande sätt, utveckla motiverne för en sådan begäran, om icke discussionen i ämnet blifvit genom Kongl. Maj:ts den 27 dennes ankomne Nådiga skrifvelse inställd.

Grefve *von Schwerin*: Jag är långt ifrån att bestrida Friherre Sparre den tillfredsställelsen, att genom sitt anförande hafva velat uti Ridderskapets och Adelns Protocoll bereda mig en egen art af odödlighet; men för Höglofl. Ridderskapet och Adeln torde jag få upplåsa RiddarhusOrdningens 38 §.

"*Inkommer, i sådan fråga Grundlagen tillåter, något skrifteligt Memorial, hvarå remiss till Utskott ej begäres eller prófvas nödig, bör detsamma ovilkorligen, utan afseende om någon det åskar eller icke, på bordet läggas, och ej förr företagas, än efter den ordning föredragningslistan utmärker.*

Friherre *Boije, Ludvig*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 2.)

Hvarefter Friherre *Boije* muntligen tillade: Af en dyrköpt erfarenhet vet jag, huru fårdig partisinnet står, att åt Riksdagsmannens activa eller passiva förfarande, gifva uttydningen af enskilta afsigter: och jag utber mig derföre, att få tillkännagifva, att, enligt hvad också de närvarande Ledamöter kunna intyga, hvilka med FilialDisconternes utredning hafva att skaffa, jag icke hör till antalet af dem, som skulle draga fördel af motionen.

Jag begagnar för öfrigt detta tillfälle att inför Höglofliga Ridderskapet och Adeln framställa den anhållan, och, i anseende till den publik, som skall läsa våra protocoller, yttra den önskan, att om jag skulle finnas, vid denna Riksdag, icke sårdeles befatta sig med frågor af financiel natur, man icke derföre må göra sig den stora orätt att tro, det sådant härrör från någon förändring i tänkesätt, eller förminskning i nit för allmänt väl. Ännu i denna stund är jag, och så länge jag lefver, förblifver jag trogen de tänkesätt jag vid 1815 och 1817 årens Riksdagar ådagalade; och skall alltid tro, att om de fått gälla för något, så hade tillståndet i landet kan hända varit mindre beklagansvärdt, än det är. Mina bemödanden voro då fruktlösa; och deras fortsättning skulle ganska säkert nu vara lika ändamålslöst. Må då andra, med större upplysning, fritt och utan sårdeles motsägelse af mig, göra, hvad jag nu mera icke tror mig kunna hindra.

Herr *Ehrenborg, Casper*: Med den er-

farenhet jag varit i tillfälle att inhämta under den tid förvaltningen af Skaraborgs Läns styrelse varit mig i nåder anförtrodd, anser jag mig pligtig att understödja Friherre Boijes nu framstållda motion. Denna min erfarenhet vittnar, att mångfaldige Medborgare, många Familjer, som icke utan största svårighet äro i stånd att betala deras skulder till FilialDisconterne, skola blifva fullkomligen ruinerade, om man nu med all Lagens stränghet ville dessa skulder utkräfva. Hade man ej tillförene sökt medla emellan Disconterne och deras Gäldenärer, så skulle redan Länshåktena hafva varit öfverfyllda af olycklige låntagare och knappt lemnat rum öfrigt för missgerningsmän. Jag vågar således tillstyrka bifall å hvad Friherre Boije i förevarande hänseende föreslagit, men tror mig dock dervid böra tillägga den hemställan, om icke det för närvarande vore tillräckligt medgifva, att FilialDisconternes i detta ögonblick utestående fordringar finge, på sätt hittills skett, och när omständigheterne sådant påkallade, än vidare, med vilkor af vanlig capital-afbetalning omsättas, intill dess Rikets Stånder hunnit i ämnet besluta.

Lades på bordet.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf att Plenum komme klockan 5 i eftermiddag att fortsättas.

Upplåstes och lades på bordet följande Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner och Skrifvelser:

1) Angående de så kallade Schlegelska köpegodsen.

2) Angående de så kallade Trippiska köpegodsen.

3) Angående ändring i nu gällande föreskrifter om Arrende-Spannemålens utgörande af Kungsgårdar samt derunder lydande Hemman och Lägenheter.

4) Angående fortfarande af den provisoriska LåneStyrelsen på Öland.

5) Angående Allmogens i åtskillige Härader af Malmöhus Län arbetsskyldigheter till Dahlby och Flyinge Kungsgårdar.

6) Om försäljning under Skattemanna-rätt af Kungsgårdar och OfficersBoställen.

7) Om Kronans förpantade Hemman och Lägenheter i Riket.

8) Om Löfås Silfververk.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att Friherre Cronstedt, Carl Fredric,

afsagt sig den honom uppdragne befattning, att vara Ledamot i RiddarhusUtskottet.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. half till 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Onsdagen den 29 Januarii.

Plenum kl. 5 eftermiddagen.

Upplåstes och lades på bordet följande Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner:

1) Angående fortfarandet af den så kallade tre skillings afgiften till den veneriska smittans hämmande.

2) Angående anslag å Stat för en särskild ProvincialLäkare i Hårjeådalen.

3) Om antagande af en författning angå-

ende förändring eller utdömande af vattenverk, som skada jord eller hindra dess odling.

Upplästes och lades på bordet det till Riksens Ständers underdåniga Utlåtande i Nåder öfverlemnade förslag till allmän stadga för fattigvården i Riket och Tiggeriers hämmande.

Upplästes Riksens Ständers Revisorers den 13 och 14 December sistlidit år till Riksens Ständer afgifne Berättelser:

1:o Angående den samma år verkställde granskning af StatsVerkets förvaltning och Räkenskaper.

2:o Angående granskning af Allmänna MagazinsInrättningens Räkenskaper för åren 1819 och 1820 samt Inrättningens förvaltning för åren 1820, 1821 och 1822.

3:o Angående den år 1822 verkställde granskning af de under Kongl. Maj:ts och Rikets CommerceCollegium ställde Fonder och medel.

4:o Angående förvaltningen af de till Strömrensningar och låttade transporters öppnande m. m. af Riksens Ständer anviste medel.

Och beslöt Ridderskapet och Adelu, det

skulle dessa fyra Berättelser med de öfrige RiksStånden communiceras.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att *Grefve Lewenhaupt*, *Claes* och *Herr Lidströmer*, *Fredric August*, afsagt sig de dem uppdragne befattningar, att vara Ledamöter i RiddarhusUtskottet.

Herr *Brummer*, *Carl Magnus*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplåstes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Lades på Bordet.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att *Grefve Lagerbjelke*, *Axel*, såsom Ordförande i BevillningsUtskottet, anhållit, att nämnde Utskott måtte, under innevarande Riksdag, få begagna SecretaUtskotts Salen; och hemställde Herr LandtMarskalken, om icke Ridderskapet och Adeln behagade öfver berörde anhållan inhämta RiddarhusUtskottets Utlåtande.

Bifölls.

Uppå derom af *Herr Grefven och LandtMarskalken* framståldte serskilte propositioner,

fann Ridderskapet och Adeln för godt, att till RiddarhusUtskottet remittera RiddarhusDirectionens samt Wadstena Adeliga JungfruStifts Directions den 20 dennes på bordet lagde RiksdagsBeråttelsen.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållit hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, eftermiddagen den 29 Januarii 1823.

S. D. Sedan Grefve Lagerbjelke, Axel, såsom Ordförande i BevillningsUtskottet; anhållit att nämnde Utskott måtte, under innevarande Riksdag få begagna SecretaUtskotts-Salen; så beslöt Ridderskapet och Adeln, att öfver berörde anhållan inhämta RiddarhusUtskottets Utlåtande. Ut supra.

S. D. Remitterades till RiddarhusUtskottet:

1:o RiddarhusDirectionens den 15 dennes afgifne och den 20 derpå följde på bordet lagde Beråttelse, om hvad under Riddarhusårendernas Styrelse och förvaltning, sedan sista Riksdag, sig vid Riddarhuset i allmänhet tilldragitt.

2:o Wadstena Adeliga JungfruStifts Directions den 4 dennes afgifne och den 20 derpåföljde på bordet lagde Beråttelse, öfver

Stiftsärenderne, och StiftsCassans förvaltning, sedan sistlidne Riksdag. Ut supra.

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan half till 9 om aftonen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Lördagen den 1 Februarii.

Plenum klockan half till 1 på dagen.

Upplåstes och lades på bordet tvenne Stats-Utskottets d. 31 sistl. Jan. aflåtne Memorial, innefattande, det förra underråttelse att Kongl. Maj:ts Nådiga proposition om StatsVerkets tillstånd och behof samma dag till StatsUtskottet ankommit, jemte hemställan, att underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t måtte göras om Nådig befallning till vederbörande som besörja Riksdags-utgifterne, att utbetala tryckningskostnaden för Högstberörde proposition; samt det sednare, begåran om tillåtelse för Utskottet, att utom den betjening Utskottet, enligt stadgandet i 24 §. RiksdagsOrdningen, äger sig till bitråde utse, få ytterligare antaga en

serskild Secreterare för RiksgåldsÄrenderne; en Kamererare, och, till en början, tvenne Cancellister.

Herr *von Hartmansdorff, August*: Redan förut har jag åmnat göra en motion i afseende på de arfvoden, som vanligen anslås åt Ståndens och Utskottens Betjening. I anledning af Stats-Utskottets nu upplåsta Memorial, rörande ett tillökt antal CanzliBetjening, anhåller jag att få framställa densamma, då den tillika med Utskottets Memorial kan blifva hvilande på bordet.

Härefter upplåste Herr *von Hartmansdorff*, följande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Lades på bordet.

Sedan 43, 44, 45 och 46 §. §. i RiddarhusOrdningen blifvit upplåste, företogs val till Bånkmån, för nedannämnde BånkmansAfdelningar, hvaröfver särskilt Protocoll författades, som efter förrättningens slut upplåstes, och hvaraf inhåmtades, att följande Herrar blifvit till Bånkmån utvalde:

För 3:dje BånkmansAfdelningen:

Efter Grefve von Schwerin, Fredric Bogislaus;

N:o 89. Grefve *von Höpken*, Fullm. Grefve *Posse*, *Arfvid*, vice Landshöfding.

För 4:de BänkmansAfdelningen:

Efter Grefve af Ugglas, Gustaf:

N:o 110. Grefve *von Lantingshausen*, *Albrect*, Capitaine.

För 9:de BänkmansAfdelningen:

Efter Friherre Ridderstolpe, Gustaf:

N:o 150. Friherre *von Otter*, *Casten Fredric*, Major, genom lottning, men N:o 119 Friherre *Lybecker*, Fullm. Herr *Bergenstråle*, *Claes Gabriel*, ÖfversteLieutenant.

För 10:de BänkmansAfdelningen:

Efter Friherre Wrangel af Adinal, Henning Gustaf:

N:o 155. Friherre *Stael von Holstein*, *Jacob Salomon*. Lieutenant.

För 19:de BänkmansAfdelningen:

Efter Herr Liljehök af Gållared, David Vilhelm:

N:o 87. Herr *Stråle af Öknaholm*, *Nils Vilhelm*, Revision-Secreterare.

För 22:dra BänkmansAfdelningen:

Efter Herr Danckvardt Liljeström, Jacob Malcolm:

N:o 473. Herr *Coijet, Carl Fredric*, Contre-Amiral, genom lottning med N:o 456 Herr *Aminoff, Feodor*, Öfverste.

För 25:te BånkmansAfdelningen:

N:o 792. Herr *Lagerhjelm, Pehr*, Assessor, å nyo utvald.

För 26:te BänkmansAfdelningen:

N:o 862. Herr *Gyllenkrook, Göran*, Major, å nyo utvald, genom lottning med N:o 873 Herr *Hågerflyckt, Axel Arvid*, Capitaine.

För 29:de BänkmansAfdelningen:

Efter Herr Ehrenborg, Casper:

N:o 1092. Herr *Leijonmark, Gustaf Adolph*, HofJunkare, genom lottning med N:o 1102 Herr *Friedenfelt*; Fullm. Grefve *Mörner, Knut*, Capitaine.

För 33:dje BånkmansAfdelningen:

N:o 1594. Herr *von Heijne, Georg*, Öfverste-Lieutenant, å nyo utvald.

För 35:te BänkmansAfdelningen:

N:o 1702. Herr *Törneblad, Carl Peter*, HofRåttsRåd, å nyo utvald.

För 37:de BänkmansAfdelningen:

N:o 1870. Herr *von Rappolt*, Fullm. Herr *Uggla, Göran Gustaf*, KammarRåttsRåd, å nyo utvald.

För 44:de Bänkmans Afdelningen:

N:o 2152. Herr *af Uhr, Carl David,* Directeur, å nyo utvald.

Herr Grefven och Landt-Marskalken låt upplåsa en förteckning på de Herrar Electorer, hvilka, derigenom att de blifvit till UtskottsLedamöter utsedde, upphört att vara Electorer, och upptog denna förteckning följande 14 Electorer:

N:o	84.	Grefve	*Löwen,* Fullm. Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus.*
	105.	—	*af Ugglas, Gustaf.*
	69.	Friherre	*Uggla,* Fullm. Herr *Heijkenskjöld, Ludvig Detlof.*
	313.	—	*von Platen,* Fullm. Friherre *Rålamb, Claes.*
	87.	Herr	*Stråle af Öknaholm, Nils Vilhelm.*
	792.	—	*Lagerhjelm, Pehr.*
	862.	—	*Gyllenkrook, Göran.*
	1109.	—	*Ehrenborg, Casper.*
	1117.	—	*Cederschjöld, Pehr Gustaf.*
	1594.	—	*von Heyne, Georg.*
	1636.	—	*Reuterskjöld, Axel.*
	1702.	—	*Törneblad, Carl Peter.*
	1870.	—	*von Rappolt,* Fullm. Herr *Uggla, Göran Gustaf.*
	2152.	—	*af Uhr Carl David.*

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:* Af den förteckning som blifvit upplåst, hör jag

att RiddarhusSecreteraren uppförd mig bland de Electorer, hvilka ansetts hafva gått ifrån deras befattning; men då RiddarhusOrdningen innehåller, att blott UtskottsLedamöter ej få vara Electorer, och jag ej är Ledamot af något Utskott, tror jag mig böra bibehållas i min befattning såsom Elector.

Friherre *Cederström, Jacob:* Jag anhåller att få fästa Grefve von Schwerins uppmärksamhet på sednare momentet af 24 §. RiddarhusOrdningen, så lydande: *Varder Elector till UtskottsLedamot vald, upphöre han att vara Elector, och böra genast Bankmännen sammantråda och en annan utvälja.* I följe häraf måste man nödvändigt upphöra att vara Elector så snart man blifvit vald till Utskotts-Ledamot.

Grefve *von Schwerin*: Detta tror jag blott utvisar, att Elector kan väljas till Utskotts-Ledamot, men denne äger i alla fall rättighet att afsäga sig, och då kan val icke hans förra befattning, såsom Elector, upphöra, i synnerhet då man, som förhållandet var med mig, sjelf begärt att ej komma i Utskott, och ändå blifver dertill vald. Saken kan visserligen i sig sjelf för mig vara indifferent, men jag tror ändå att den bör utredas, hvarföre jag anhåller, att den får remitteras till RiddarhusUtskottet, hvilket torde anmodas upplysa, huru härmed i dylika fall hittills förhållits. Emellertid torde frågan om nytt Electorsval efter mig få hvila på bordet.

Grefve *De la Gardie, Jacob:* Enligt hvad jag kan förstå, måtte Herr Grefve von Schwerin visserligen hafva varit UtskottsLedamot allt ifrån det han blef vald dertill och såsom Elector underskref ValProtocollet, ända till dess han, in Pleno hårstådes afsade sig sin plats uti Utskottet. Af denna orsak anser jag nytt val till Elector efter honom böra anställas.

Friherre *Wrangel, Henning:* Närvarande såsom Elector, kan jag äfven intyga, att Grefve von Schwerin gaf tillkänna före valet, att han icke ville inträda såsom Ledamot i Banco-Utskottet. Jag förenar mig i den tanka som Grefve von Schwerin nyss yttrat, att man icke upphör att vara Elector, fastän utsedd till UtskottsLedamot, då man genast afsäger sig detta senare förtroende. Så mycket mer befästes denna öfvertygelse hos mig, som i annat fall, man i händelse af intrig, blott behöfde välja den man ville utesluta bland Electorerna till UtskottsLedamot, förvissad att han afsade sig denna sednare befattning.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf:* Vid detta tillfälle måste jag förena mig med Grefve De la Gardie och Friherre Cederström emot Grefve von Schwerin, hvilken, enligt lagens tydliga bokstaf, otvifvelaktigt upphörde att vara Elector i och med det samma, han blef vald till Ordförande i BancoUtskottet. Hvad beträffar, att Herr Grefven inför Electorerna, före valet, undanbad sig nämnde uppdrag; får

jag

jag för min del förklara: att om Grefven än så bestämdt undanbedt sig all befattning i Utskott, och jag äfven varit fullkomligt öfvertygad, att Grefven skolat afsåga sig den uppdragne befattningen; hade jag likväl icke destomindre ansett honom böra till Ordförande i Utskott utkoras, för att offentligen ådagalägga för Nationen, att man velat göra rättvisa åt hans förtjenster.

Grefve *von Schwerin*: Jag anhåller att ytterligare få fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på den omtalte §. Deruti säges: *Varder Elector till Utskotts Ledamot vald, upphöre han att vara Elector, och böra genast Bänkmännen sammanträda och en annan utvälja.* Efter ordalydelsen här, skulle Bånkmännen icke kunna välja mig å nyo till Elector, då det står *en annan* Det vore likväl barnsligt att så bokstafvera. Jag hemställer således, om det icke är i sin ordning, enär en sådan fråga förut ej varit före, att den hänskjutes till RiddarhusUtskottet.

Friherre *Cederström*: Jag skulle förmoda, att der tydlig Lag finnes, behöfves ej något Utlåtande af RiddarhusUtskottet.

Grefve *Wachtmeister, Hans*: Sedan frågan nu blifvit begärd på bordet, får jag, såsom Ordförande för Bånkmännen, anhålla, om föreskrift huruvida icke valet af de öfrige tretton Electorerne likväl i alla fall må kunna förrättas.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om icke Bånkmännen kunde åga, att utvälja tretton Electorer, samt endast frågan om en ny Elector efter Grefve von Schwerin tills vidare uppskjutas.

Ropades *Ja* och *Nej*.

Grefve *Ridderſtolpe, Carl*: Då frågan år begård på bordet, lårer ingen vidare discussion derom nu kunnn åga rum.

Friherre *Cederström*: Om frågan vore af sådan natur att den kunde remitteras, så kunde den åfven läggas på bordet; men frågan år hår om RiddarhusOrdningen skall efterlefvas eller icke; och då Lagen år klar, att Elector, som blifvit vald till Utskotts Ledamot, i samma stund upphör att vara Elector, så måste åfven Bånkmännen genast skola sammantråda för att anstålla nytt val.

Grefve *von Schwerin*: Jag tror likvål det vore nödigt att håra, huru i dylika fall förut varit practiseradt, och det år derföre jag ånskar, att frågan måtte remitteras till Riddarhus-Utskottet.

Friherre *Hjerta, Fredric*: Uti förevarande fråga torde mig tillåtas anföra en händelse vid Riksdagen i Norrköping, till anledning liknande denna, men till behandling och afgårande annorlunda ån nu yrkas.

Jag hade på Riddarhuset intagit säte såsom Fullmågtig för Ätten Pauli uti RiddareClassen, och var vald till Ledamot uti OeconomieUtskottet, då någon tid derefter en Ätteman af nåmnde familj anlånde, och enligt då gållande författningar deplacerade mig, som uti samma class åter intog säte för Ätten Eketrå, och anmålte förhållandet inför Ridderskapet och Adeln till afgörande, om jag kunde bibehålla Ledamotskapet i Utskottet, utan föregånget nytt val. Flere af Ståndet ansågo då nytt val umbårligt och öfverflödigt, hvaribland Classens Electorer, hvilka alla förklarade, att jag ågde deras fortfarande förtroende att i Utskottet qvarblifva; men efter en nog långvarig öfverlåggning beslöt Ridderskapet och Adeln, att nytt val borde ske, efter hvars verkställande jag åter tillträdde min plats i Utskottet.

Då nu gållande RiddarhusOrdning uti 24 §. beståmdt innehåller: *Varder Elector till Utskotts Ledamot vald, upphöre han att vara Elector*; och Herr Grefve von Schwerin genom skedt val till Utskotts Ledamot således verkligen upphört att vara Elector, anser jag nytt val böra föregå å Grefve von Schwerins återträdande till Electorskapet.

Flere uti Utskotten varande ledigheter påkalla detta val snart, och jag önskar således, att Herr Grefve von Schwerin ville från frågans bordlåggning och remiss till Riddarhus-Utskottet afstå.

Grefve *von Schwerin*: Kanske torde jag här kunna erhålla upplysning, huru förr tillgått då någon Bånkman blifvit Elector och derefter Utskotts Ledamot; huruvida han bibehållits såsom Bånkman, eller om nytt val efter honom förråttats; deraf kunde man erhålla ledning till denna frågas afgörande.

Undertecknad RiddarhusSecreterare: I anledning af Herr Grefven von Schwerins begäran får jag äran upplysa, att vid förledne Riksdag blef Hans Excellence Herr Grefve von Essen först vald till Bänkman, derefter till Elector, och sedan till ledamot uti Constitutions-Utskottet. Ehuru RiddarhusOrdningen då, likasom nu, tillät UtskottsLedamot att tillika vara Bänkman, ansåg man likväl, att som Hans Excellence hade varit Elector och hans Bänkmansbefattning derigenom upphört, borde ock nytt val till Bänkman efter honom anställas.

Grefve *von Schwerin:* Efter den upplysning RiddarhusSecreteraren nu lemnat, afstår jag från att yrka frågans liggande på bordet och dess remitterande till RiddarhusUtskottet.

I anledning häraf anmodade *Herr Grefven och LandtMarskalken* Herrar Bänkmän, att i morgon sammanträda till utseende af fjorton Electorer i de till UtskottsLedamöter invalde ofvanbemälte Electorers ställe.

Sedan Edsformulairet för BancoUtskottets Ledamöter blifvit uppläst, samt alla BancoUt-

skottets Herrar Ledamöter af Ridderskapet och Adeln, uppå anmodan af *Herr Grefven och LandtMarskalken* innom skranket inträdt, aflade *Herr Grefven och LandtMarskalken* jemte Utskottets bemälte Ledamöter den föreskrifne Eden, hvilken dem af RiddarhusSecreteraren förestafvades.

Upplästes ett från RiddarhusUtskottet inkommit så lydande:

Hörsamaste Memorial!

Genom ProtocollsUtdrag af förledne gårdag, har Högloflige Ridderskapet, och Adeln behagat inhämta RiddarhusUtskottets Utlåtande öfver den af Öfversten Herr Grefve Axel Lagerbjelke såsom Ordförande i Riksens Höglofliga Ständers BevillningsUtskott, hos Ridderskapet och Adeln gjorde anhållan, att SecretaUtskottsSalen här å Riddarhuset, kunde till Sessions- och ArbetsRum för nämnde Utskott under påstående Riksdag upplåtas. Och får RiddarhusUtskottet i anledning häraf, vördsamt anmäla, att Utskottet för sin del icke finner något hinder för bifall af berörde anhållan, hälst Ridderskapet och Adeln endast vid de tillfällen kan komma i behof af nämnde rum då Herrar Bänkmän skola sammanträda, hvilket likväl sällan inträffar och i hvilken händelse, BevillningsUtskottet säkerligen så lämpar sina Sessioner, att någon olägenhet för Herrar Bänkmän genom ifrågavarande upplåtande, icke är

att befara, samt omförmälte rum alltid tillförene varit af något Riksens Ständers Utskott till Sessionsrum begagnadt. Stockholm den 30 Januarii 1823.

C. G. Spens.

N. Snoilsky.

Lades på bordet.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*, anförde skrifteligen;

(Se Bilagan N:o 2.)

Lades på Bordet.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Ons-

Måndagen den 3 Februarii.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Anmältes och emottogs *Hans Excellence*, *HofCanzleren Herr Grefve af Wetterstedt*, hvilken å Kongl. Maj:ts Höga vägnar aflemnade Dess Nådiga skrifvelse till Riksens Ständer af den 1 dennes med underrättelse, att utväxlingen af Ratificationerne å det emellan Hans Kongl. Höghet KronPrinsen och Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina af Leuchtenberg afslutade giftermålscontract blifvit verkställd i Munchen den 18 sistlidne Januarii.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Hans Excellence Herr HofCanzleren att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad, och vid samma tillfälle tolka Ridderskapets och Adelns glädje och underdåniga tacksamhet för den skrifvelse Ridderskapet och Adeln nu fått från Kongl. Maj:t emottaga.

Sedan Hans Excellence Herr HofCanzleren blifvit på vanligt vis utbeledsagad, yttrade sig

Grefve *De la Gardie*, *Jacob*: Öfvertygad, att hvarje tidning som skänker glädje åt Konungen, lugn åt Fosterlandet och trygghet åt kommande slägten, måste för Ridderskapet

och Adeln vara angenäm, är jag försäkrad, att den underrättelse, Kongl. Maj:t nu behagat meddela oss om utväxlingen af ratificationerne å Hans Kongl Höghet KronPrinsens förmälning med Prinsessan Josephina af Leuchtenberg, lifligt kännes och lifligt fägnar hvarje Svensk Riddersman. Det är af denna anledning jag nu vågar föreslå underdåniga Lyckönskningsadresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen; och torde, i händelse detta mitt förslag af Ridderskapet och Adeln bifalles, en Deputation genast få afgå till de öfrige Respective MedStånden, för att lemna dem del af Ridderskapets och Adelns beslut och inbjuda dem att deruti instämma; äfvensom Expeditions-Utskottet lärer böra anmodas att uppsätta de ifrågavarande Adresserne, hvilka sedan, af Stånden godkände, borde genom en stor Deputation under Herr Grefvens och LandtMarskalkens anförande i underdånighet öfverlemnas till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen. Härå utbeder jag mig Herr Grefvens och LandtMarskalkens proposition.

Många yrkade på proposition.

I anledning hvaraf *Herr Grefven och LandtMarskalken* hemställde, om Ridderskapet och Adeln behagade bifalla att underdånige lyckönskningsadresser finge, på sätt Grefve De la Gardie föreslagit, genom en stor Deputation till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen i underdånighet aflemnas; äfvensom att de öfrige RiksStånden måtte genom en Deputation

inbjudas att uti detta beslut med Ridderskapet och Adeln sig förena, samt ExpeditionsUtskottet anmodas att uppsätta de underdånige lyckönskningsadresserne.

Ropades *Ja.*

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 3 Februarii 1823.

S. D. Sedan Kongl. Maj:t, genom denna dag ankommen skrifvelse behagat meddela Riksens Ständer den högst fägnesamma underrättelse, att GiftermålsContractet rörande Hans Kongl. Höghet KronPrinsens förmälning med Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina af Leuchtenberg är vordet ratificeradt, beslöt Ridderskapet och Adeln uppå derom väckt motion att genom en stor Deputation för Hans Maj:t, Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen i underdånighet nedlägga Ståndets underdåniga lyckönskningar öfver denna för Riket glädjefulla händelse; uti hvilket beslut de öfrige RiksStånden skulle inbjudas att sig med Ridskapet och Adeln förena; äfvensom Expeditions-Utskottet borde anmodas att uppsätta den underdåniga Lyckönskningsadresse, hvilken vid detta tillfälle borde, till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen framföras. Ut supra.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade *Grefve De la Gardie, Jacob*: att anföra Ridderskapets och Adelns Deputation, som borde till de öfrige RiksStånden framföra Ridderskapets och Adelns ofvanberörde Beslut.

Öppnades Herrar Bänkmäns Lista till Val af fjorton Electorer, efter

N:o 84. Grefve *Löwen*, Fullmägtig Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus.*
105. — *af Ugglas, Gustaf.*
69. Friherre *Uggla*, Fullmägtig Herr *Heijkenskjöld, Ludvig Detlof.*
313. — *von Platen*, Fullm. Friherre *Rålamb, Claes.*
87. Herr *Stråle af Öknaholm, Nils Wilhelm.*
792. — *Lagerhjelm, Pehr.*
862. — *Gyllenkrok, Göran.*
1109. — *Ehrenborg, Casper.*
1117. — *Cederschjöld, Pehr Gustaf.*
1594. — *von Heijne, Georg.*
1636. — *Reuterskjöld, Axel.*
1702. — *Törneblad, Carl Petter.*
1870. Herr *von Rappolt*, Fullmägtig Herr *Uggla, Göran Gustaf.*
2152. — *af Uhr, Carl David.*

och befunnos följande Herrar hafva till Electorer blifvit utsedde;

N:o 84. Grefve *Löwen*, Fullmägtig Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus.*
110. Friherre *Taube. Carl Wilhelm.*
150. — *von Otter, Casten Fredric*
220. — *Palmstjerna, Carl Otto.*
338. — *Tersmeden*, Fullm. H:r *Tersmeden, Pehr Reinhold.*
1167. Herr *Geethe, Adolph.*
473. — *Coijet, Carl Fredric.*
814. — *Gyllenhaal, Lars Herman.*
1889. A. Herr *Vult von Steijern, Hinric Sebastian.*
1149. — *Hjårne, Carl Jacob.*
1519. — *von Dóbeln, Johan Wilhelm.*
1662. — *Nordenfelt, Olof.*
1979. — *Brakel, Gustaf Anton.*
2276. — *Berzelius, Jacob.*

Herr Grefven och *LandtMarskalken* anmodade Herrar Electorer, att innan nästa Plenum utse en Ledamot i BancoUtskottet efter

N:o 84. Grefve *Löwen*, Fullmägtig Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus.*

En Ledamot i LagUtskottet, efter

N:o 814. Herr *Gyllenhaal, Lars Herman;*

En Ledamot i Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottet, efter

N:o 322. Friherre *Anckarsvård*, *Carl Hinric*, samt

Trenne Ledamöter i RiddarhusUtskottet, efter

N:o 81. Grefve *Barck*, Fullmägtig Grefve *Lewenhaupt*, *Claes*.
136. Friherre *Cronstedt*, *Carl Fredric*, och
2170. Herr *Lidströmer*, *Fredric August*.

Började Justering af PleniProtocollet, för den 27 sistlidne Januarii.

Justeringen afbröts derigenom, att Grefve *De la Gardie*, *Jacob*, afgick med Ridderskapets och Adelns ofvannämnde Deputation till de öfrige RiksStånden.

Justeringen fortsattes, men afbröts å nyo i fyra åtskilliga omgångar, dels genom Deputationers ankomst från PrästeStåndet, under anförande af Biskopen öfver Lunds Stift, Commendeuren af Kongl. NordstjerneOrden Herr Doctor Wilhelm Faxe; från BondeStåndet under anförande af RiksdagsFullmägtigen från Jönköpings Län Anders Sandsten, samt från BorgareStåndet, under anförande af Rådmannen i Stockholm, Riddaren af Konung Carl XIII:s Orden Lars

Johan Lundgren, hvilka Deputationer medförde underrättelse, att de öfrige RiksStånden, i afseende å underdåniga Lyckönskningsadresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, fattat enahanda beslut som Ridderskapet och Adeln, och dels genom Grefve De la Gardies, Jacob återkomst med Ridderskapets och Adelns Deputation från de öfrige RiksStånden.

Fortsattes justeringen af PleniProtocollet för den 27 sistlidne Januarii intill slut.

Friherre *Åkerhjelm*, *Gustaf Fredric*: Det hade visserligen icke varit min afsigt, att vid justeringen af det Protocoll, deruti ventilationen om den af mig väckta motion, rörande publicitet vid våra öfverläggningar förekommer, borttaga en dyrbar tid, som af Ridderskapet och Adeln bättre kunde användas, men det ökade intresse och den större vigt än jag ens kunde tänka, som vid nämnde fråga blifvit fästade, samt de öfver densamma delade och tydeligen uttryckte opinioner och framför allt, beskaffenheten och vidlyftigheten af de olikartade anmärkningar, som dervid sig framställt, göra det till min ovilkorliga pligt, att något närmare utveckla de motiver, som ligga till grund för mitt i ämnet gjorda förslag. Innan jag emedlertid företager uppläsningen af det anförande, hvaruti dessa motiver innehållas, utbeder jag mig först Ridderskapets och Adelns tillgift för de stunder, som mitt yttrande kommer att borttaga, äfvensom jag anhåller att ser-

skilt för Grefve Löwenhjelm få förklara den upprigtiga erkänsla, jag hyser för det uttryck af aldrig betviflad vänskap emot mig, hvarmed han den 27 Januarii började sina anmärkningar emot min motion.

Härefter anförde Friherre Åkerhjelm skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 1.)

Friherre *Boije, Ludvig*: Det har smärtat mig, att höra den sista värde talaren yttra den mening, att mitt anförande i ämnet satt honom i behof, att förklara sina motiver och sina afsigter. Jag trodde mig likväl icke hafva framställt någon anledning derät. Och jag följer lika min känsla, som min öfvertygelse, då jag förklarar, att jag alldrig hyst något misstroende till den värde Ledamotens hvarken motiver eller afsigter. Jag torde också få göra mig sjelf den rättvisa, att för skiljaktighet i meningar, öfvergår jag icke till personliga missnöjen.

I stället för att besvara den förebråelse, som den värda Ledamoten, synes hafva gjort mig, för mitt skrifsätt, vill jag blott till hans eget eftersinnande öfverlemna, om vi icke göra bäst uti, att låta både skrifsättet, och saken afgöras, af det upplysta Stånd, inför hvilket vi talat.

Grefve *Lövenhjelm, Carl Axel:* Det kan visserligen ej vara Friherre Åkerhjelms mening,

att under närvarande stadium af motionen, väcka en ny fråga, som skulle leda till en ny, vidlyftig discussion. Friherren har, efter min tanka, egentligen endast velat närmare utveckla och redogöra för grunderne till sitt förslag, som utgör ett ämne för så lifligt interesse, både inom och utom detta Hus. Friherren har utgått från det påstående, att jag med flere andra Ledamöter skulle i våra anmärkningar vid nämnde förslag, hafva kastat så mörka färgor på den tafla, Friherren framställt, att densamma derigenom blifvit betydligen vanställd. — Det är onekligen sannt, att hvar och en som talar emot idéer, som gillas och hyllas af tidsandan, skall anses hafva orätt, beskyllas för obscurantism och aristocratisk ensidighet. Jag vet det; men jag tror dock att hvarje rättskaffens Medborgare bör och måste underkasta sig andras omdöme, om ock eget samvete skulle jäfva det. Så är det med mig och så är det med Friherre Åkerhjelm.

Jag har aldrig velat kasta någon mörk skugga på publicitetsfrågan. Min afsigt likasom min skyldighet har blott varit att varna för de missbruk, som möjligen med publiciteten skulle åtfölja. Det är lagstiftarens pligt, att se hvarje nytt lagförslag ifrån alla dess sidor — icke låta förleda sig af den skönaste, under glömska af de följder, som i framtiden kunde genom förslagets förhastade antagande uppstå. *Våra* tider äro visserligen lugna, men hvarest är väl garantien att ej andra mindre lyckliga kunna uppkomma? — För öfrigt har jag alltid er-

känt sjelfva *principens* förmåner, men vid *utöfningen* hafva betänkligheter visat sig — och det är på dem, jag velat fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet. Jag har aldrig yrkat ett afslag å motionen; jag har endast sökt ådagalägga, huru nödvändigt det vore, att vid behandlingen af denna fråga, gå varsamt och med eftersinnande tillväga.

Friherre Åkerhjelm har förklarat, att efter hans öfvertygelse, någon våda af den projecterade publiciteten destomindre vore att befara, som Ridderskapets och Adelns Ledamöter sjelfve skulle komma att utdela Inträdes-billeterne för åhörarne vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar.

Derom har jag i mitt åberopade anförande aldrig yttrat mig, ty jag anser detta vara en särskild detaillefråga, som tillhörer Riddarhus-Utskottet att bedöma; men jag kan dock ej underlåta, att anmärka, det jag i sanning ej rätt vet, huru man skall kunna förlika den föreslagne publiciteten, hvartill man hämtat exemplet ifrån England och Frankrike, med den ifrågavarande billetutdelningen, som i sistnämnde länder alldeles icke äger rum. Efter min tanka, är ej den publicitet fullkomlig, till hvars begagnande man måste vara med inträdesbillet försedd. I öfrigt får jag blott tillägga, att mitt ändamål nu varit endast att försvara mig för den förebråelsen, att jag någonsin skulle misskänt det goda i Friherre Åker-

hjelms

hjelms förslag — ännu mindre de vackra afsigter, som dertill föranledt; och torde jag då frågan i ett annat skick framdeles åter förekommer, få tillfälle att vidare framställa mina tankar derom.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus*: Jag har hört talas om publicitetens natur i England och om den stränga domsrättighet, som Brittiska Underhuset får utöfva mot dem, som missbruka det tillträde som beviljas dem att höra och anteckna öfverläggningarne. Jag anhåller att få upplysa om verkliga förhållandet, och det skulle glädja mig om jag derigenom kunde bidraga till en gynsammare stämning för publiciteten hos oss.

I England är både det tillträde, som lemnas åhörarne till Underhusets debatter och deras införande i Tidningarne helt och hållet inconstitutionelt. Så det ena som det andra är uttryckligen genom ännu kraftägande reglementen förbjudit. Af aktning för Nationens bildning, för den nyttas skull, som derigenom blifvit beredd och beredes, loss man som om reglementet icke fanns. Men så snart en enda Ledamot reclamerar reglementets efterlefnad, så återvaknar det till kraft, och Gallerierne måste tömmas.

År 1650 under Cromvells tid stadgades, att ingen som icke hörde till Underhusets med-

lemmar skulle få inträde i Sessionssalen under varande öfverläggningar; likaledes blef det Underhusets medlemmar samt alla andra, hvilka tillfälligtvis erhållit kunskap om öfverläggningarne, förbjudit att, utan Underhusets speciella tillstånd, åt Allmänheten meddela deras innehåll. Dessa lagar stodo i så stark opposition mot Nationens känsla och fordran, att den förra, ifrån 1650 till 1719 måst 7 gånger förnyas. Den sednare förnyades för sista gången år 1738.

Äldre år ej publiciteten i England. Det var först då Valpoles Ministère började lida till slut, och sedan genom Putnams och Villiam Pitt den åldres bemödanden oppositionen började antaga en öppen caracter, som Nationen började att allmänt deltaga i Statsangelägenheterna. Genom denna förändring i folkslynnet har både Ministère och Opposition i England fått en ädlare caracter. Den som af Historien sett hvilka grymheter, hvilka lågheter begingos i England under Hindric VII:s, Hindric VIII:s, Marias och Cromvells tid; och vet huru det nu förhåller sig inom sjelfva England, finner ofelbart, att folkets allmännare deltagande i Statens angelägenheter, och den aktning som hög och låg yttrar för denna deras deltagande känsla, i stor mån dertill bidragit.

Jag skulle lyckönska mitt Fädernesland om den föreslagna publiciteten här blefve medgifven.

Grefve *Cronhjelm*, *Polycarpus*: Sedan nu så väl Friherre Åkerhjelms primitiva Memorial, som de yttranden för och mot, hvilka derpå följt, redan blifvit till behörigt Utskott remitterade, anhåller jag endast, att få uppehålla mig vid ett ställe uti Herr Friherrens i dag upplästa anförande. Herr Friherren söker nemligen deruti insimulera ett ogillande mot de Ledamöter, hvilka dels bittida upptråda såsom talare, dels ej låra sig väl höra, innan de börja tala. I sednare delen af detta yttrande instämmer jag fullkomligt med Herr Friherren; men den första delen tror jag förtjena en något närmare granskning. Grundlagarne ogilla icke, att någon här yttrar sig, som blifvit till säte och stämma berättigad, och Grundlagarne stå således i opposition mot det af Herr Friherre Åkerhjelm yttrade ogillande. För min del förmår jag icke uppfatta gränsorne för utsträckandet af ett sådant moraliskt ogillande, om det skulle vinna burskap, och jag tror, att det skulle lägga starkare band på offentligheten af yttrande rätt, än dem man här hörts befara, då frågan varit om offentlighet i rätt att höra.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Då åtskilliga förklaringar öfver de yttranden, som förefölló under discussionerna rörande offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar, nu kommit i fråga; utbeder jag mig att äfven få göra ett sådant tillägg. Herr Friherre Cederström gjorde då en anmärkning, som jag ej väl hörde, och som jag trodde angick sjelfva saken. Sedermera och genom Pro-

tocolls-justeringen har jag inhämtat anmärkningens rätta innehåll och förnummit, att den blott rörde formen för remitterandet af Friherre Åkerhjelms motion. I afseende derå kan jag ej annat än instämma med Friherre Cederström, och tror mig böra fullständigare än hittills yttra min mening derom.

Riddarhus-Utskottet bör ej kunna befatta sig med något annat än sättet för Allmänhetens inlåtande på Riddarhusets Läktare, om Ridderskapets och Adeln bifaller det hufvudsakliga af motionen, och med sättet att anmoda allmänheten afträda, när Ståndet det åstundar. Frågan om ordningshållande bland den inlåtne Allmänheten, och om hennes förmående att afträda när Ståndet det fordrar, hörer deremot till verkställande magten. Tillämpningen på en stojande och motsträfvig åhörare af Lagarne om Riksförräderi, synes vara obillig: Om Ridderskapet och Adeln förbehåller sig billeternas utdelning och följaktligen kan sjelf bestämma sitt auditorium, och i alla fall synes mig ett blott Police-reglemente af ÖfverStåthållaren vara tillräckligt för detta tillfälle, såsom för kröningar och hvarjehanda högtidligheter eller folksamlingar. Till ett sådant påbud behöfves ej de öfrige Ståndens sammanstämmande beslut, eller de former, som för Strafflagarnes eller Grundlagarnes förändring erfordras.

När Allmänheten är inlåten, och förhåller sig stilla, bör Ridderskapet och Adeln icke kunna förmena någon deribland, att anteckna

hvad han hör och ser, emedan ingen i alla fall kan hindras att minnas det, och att genom tal eller tryck berätta det för andra. Dermed bör ej heller Ridderskapet och Adeln befatta sig, emedan en särskildt väktare finnes öfver tryckfrihetens begagnande, och emedan Ståndernе dessutom hafva en egen Ombudsman, som bör och kan tillse, att TryckfrihetsLagen i anseende till dem iakttages, i händelse Regeringens Ombud i sådant afseende ej skulle iakttaga sin Embetspligt. Nekar Regeringen sitt bitråde till ordnings hållande bland den Allmänhet, som skulle inlåtas, så är det detsamma som en vägrad sanction till hela saken; och Ridderskapet och Adeln måste dermed låta sig nöja, intill dess Regeringen får en annan mening om ämnet, eller bättre tanka om Ridderskapets och Adelns afsigter, liksom Regeringen måste tills vidare låta sig nöja, om Ständerne af missförstånd eller misstroende icke bifalla något förslag, som hon anser rigtigt och gagneligt. Ingendera af de bägge contrahenterne bör kunna genomdrifva något utan den andras samtycke; emedan jemvigten dem emellan eljest ginge förlorad.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf att Plenum komme klockan 5 i eftermiddag att fortsättas.

Justerades Pleni-Protocollet för den 29 sistlidne Januarii förmiddagen.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 2.)

Undertecknad *Riddarhus Secreterare*: Ehuru alldeles oberedd att nu yttra mig, och, till en icke obetydlig del, förvånad öfver den af Herr Grefve von Schwerin nyss gjorda anmärkning, emot den ordställning, som i Protocollet för den 25 sistlidne Januarii blifvit nyttjad i afseende på bordläggningen af frågan om den underdåniga tacksägelse-adressen, utbeder jag mig dock vördsamt Ridderskapets och Adelns tillstånd att få afgifva några upplysningar, hvilka torde sprida ett högst nödigt ljus öfver ifrågavarande anmärkning. Den ädle Grefven har erinrat, att uttrycket: *det Grefve von Schwerin begärde frågan på bordet*, vore mindre riktigt, och att i stället endast bordt nyttjas den vanliga termen: *begärdes på bordet*, hålst äfven en annan Ledamot skall jemte Herr Grefven begärt adressens bordläggning. I anledning häraf får jag åran upplysa, att så vidt jag vid tillfället kunnat fatta och förmärka, icke någon mera än Herr Grefve von Schwerin yttrade den omnämnde begäran.

I öfrigt torde det tillåtas mig anmärka den skillnad, som mellan de tre termerne: *lades på bordet*, *begärdes på bordet*, och *begärdes på bordet af den eller den Ledamoten*, äger rum. Då nemligen en väckt motion eller ett inkommit Betänkande första gången uppläses, och icke

någon Ledamot af Huset yrkar, att Motionen eller Betänkandet må hvila på bordet, men sådant enligt Grundlagens föreskrift i alla fall bör ske, nyttjas i Protocollet termen: *lades på bordet.* Då åter efter uppläsning af en Motion eller ett Betänkande, en eller flere Ledamöter ropa: *på bordet*, utan att det är möjeligt, att till Protocollet fatta, hvilken eller hvilka gifvit deras önskan såmedelst tillkänna, brukar man vanligen i Protocollet införa: *begärdes på bordet*; men om en Ledamot uppstiger på sin Bänk och derifrån begär, att frågan må få hvila, så har man alltid brukat, att i Protocollet till namnet antekna bemälte Ledamot. Till denna upplysning torde jag få lägga en annan, den, att, då Herr Landt-Marskalken redan framställt proposition i en väckt fråga, och någon Ledamot begär frågans bordläggning och beslutets inställande, aldrig mig vetterligen den obestämda termen: *begärdes på bordet* blifvit i Protocollet nyttjad; utan har vid sådan händelse alltid blifvit derstädes fullständigt antecknadt, af hvad anledning frågan kommit att hvila, och således den person äfven blifvit till namnet upptagen, som åskat ytterligare anstånd med frågans handläggning.

Dessa nuancer i sättet att i Protocollet uttrycka bordläggningar, kan jag, ej blott såsom åhörare vid fyra förflutne Riksmöten, utan äfven i egenskap af Höglofl. Ridderskapets och Adelns Tjensteman vid en Riksdag till deras sannfärdighet och rigtighet bestyrka. Dessutom anhåller jag, att till de nu anförde grunder få

ytterligare foga en annan grund, hämtad från den ådle Grefvens just inom detta Hus offentligen yttrade öfvertygelse rörande den nu klandrade ifrågavarande ordställningen. Den 25 Januarii ankom BondeStåndets ProtocollsUtdrag angående Tacksågelse-adressen. Samma dag gjorde Herr Grefven och LandtMarskalken proposition om instämmande i BondeStåndets beslut, hvars läggande på bordet då af Herr Grefve von Schwerin begärdes. I nåst derpåföljande Plenum den 27 Januarii, innan Protocollet för den 25 ännu var uppsatt, och således innan Protocollets uppställning uti ifrågavarande omståndighet kunde vara af Herr Grefven kånd, afgaf Herr Grefven, i anledning af Kongl. Maj:ts, i afseende på den föreslagna Tacksågelse-adressen aflåtne nådiga skrifvelse, en declaration angående de orsaker, hvilka föranledt Herr Grefvens yrkande af frågans bordläggning. Herr Grefven börjar denna declaration sålunda: "*Jag anhåller att få till Ridderskapets och Adelns Protocoll uppgifva orsaken till min begåran, att propositionen om underdånig Tacksågelse-adress måtte blifva lagd på bordet*;" och slutar den sålunda: *Osåker huruvida dessa känslor till åfventyrs redan uti Ståndernes första underdåniga hälsnings-tal, hvilka jag icke afhört, blifvit yttrade, begärde jag propositionens hvilande på bordet.* Jag bekånner, att jag för min del ej kan annat finna, än att den ådle Grefven i samma stund han afgaf berörde declaration, åfven dermed offentligen yttrade den öfvertygelse, att Protocollet borde komma att så uppstållas, som nu skett; ty i annat fall,

och om ej denna billiga och riktiga förmodan legat till grund, hvartill skulle väl declarationen då hafva tjenat? Denna öfvertygelse fortfor äfven hos Herr Grefven i nästderpåföljande Plenum den 29 Januarii, då Protocollet för den 25 justerades och då ifrågavarande ordställning af Herr Grefven godkändes, emedan den utan anmärkning lemnades. Sedan Hr Grefven sålunda på sätt jag haft åran ådagalägga, icke allenast offentligen tillkännagifvit dess öfvertygelse, att Protocollet borde uppställas i den form, detsamma fått, utan ock täcktes godkänna Protocollets ordalydelse, har Herr Grefven nu först funnit lämpeligt framställa ifrågavarande anmärkning. Må det tillåtas mig, att efter den utredning af ämnet jag ägit mig friheten framlägga, utan några vidare reflexioner, endast vädja till den ädle Grefvens eget upplysta omdöme; må det tillåtas mig att öfverlemna pröfningen af mitt förhållande uti denna för öfrigt icke särdeles betydande omständighet åt Höglofliga Ridderskapets och Adelns lika noggranna som rättvisa urskillning.

Friherre *Wrangel*, *Henning*: I anledning af hvad Grefve von Schwerin nyss yttrat, anser jag mig skyldig upplysa, det jag verkeligen den 25 sistlidne Januarii äfven begärde, att Bonde-Ståndets ProtocollsUtdrag angående den föreslagne underdåniga tacksägelse-adressen, måtte hvila på bordet.

Justerades Pleni-Protocollet för den 29 sistl. Januarii eftermiddagen.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Måndagen den 3 Februarii.

Plenum klockan 5 eftermiddagen.

Föredrogs å nyo och remitterades nedannämde Kongl. Maj:ts den 29 sistlidne Januarii för- och eftermiddagen på bordet lagde Nådiga propositioner till Riksens Ständer:

Till Stats- och BevillningsUtskotten:

Angående fortfarande af den så kallade treskillingsafgiften till Veneriska smittans hämmande.

Till StatsUtskottet:

1:o Angående anslag å Stat för en serskild ProvincialLåkare i Hårjeådalen.

2:o Angående de så kallade Trippiska köpegodsen i Halland.

3:o Angående ändring i de nu gällande föreskrifter om Arrende-Spannemålens utgörande af Kungsgårdar samt derunder lydande Hemman och Lågenheter.

4:o Angående fortfarande af den af Kongl. Maj:t inrättade provisoriska LåneStyrelsen på Öland.

Till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskotten:

Om antagande af en författning, angående förändring eller utdömande af VattenVerk, som, genom uppdämning skada jord eller hindra dess odling.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts den 29 sistlidne Januarii förmiddagen på bordet lagde Nådiga proposition till Riksens Stånder, angående de så kallade Schlegelska Köpegodsen i Halland.

Herr *Arnell*, *Lars*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 1.)

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att så väl Kongl. Maj:ts Högstberörde Nådiga proposition, som Herr Arnells, i anled-

ning deraf, afgifne Memorial, måtte till Stats-Utskottet remitteras; hvilket bifölls.

Uppå derom af *Herr Grefven och Landt-Marskalken* framställdte särskildte propositioner, fann Ridderskapet och Adeln för godt, att till StatsUtskottet remittera Kongl. Maj:ts den 29 sistlidne Januarii förmiddagen på bordet lagde Nådiga skrifvelser, till Riksen Ständer:

1) Om försäljning under Skattemanna-rätt af Kungsgårdar och OfficersBoställen.

2) Om den i följd af Riksens Ständers underdåniga begåran skedde undersökning om Kronans förpantade Hemman och Lägenheter i Riket.

3) Om Kongl. Maj:ts senaste Nådiga Beslut i den vid flere föregående Riksdagar förehafde fråga om nedläggande af Löfås Silfververk.

4) Om de af Kongl. Maj:t infordrade upplysningar och Kongl. Maj:ts derefter vidtagne Nådiga beslut i den vid sistlidne Riksdag förekomne fråga, angående Allmogens i åtskillige Härader af Malmöhus Län arbetsskyldigheter till Dahlby och Flyinge Kungsgårdar.

Föredrogs å nyo det af Kongl. Maj:t till Riksens Ständer öfverlemnade och den 29 sist-

lidne Januarii eftermiddagen på bordet lagde förslag till allmän stadga för fattigvården i Riket och tiggeriers hämmande, jemte den i Nåder förordnade Committées i ämnet afgifne underdåniga Betänkande.

Herr *von Hartmansdorff, August*: Det är i afseende på den föreslagne formen för fattigvårdens styrelse, som jag utbeder mig att få yttra några ord.

I 1 Art. 3 §. af det Reglemente, som åtföljer förslaget, stadgas, att Styrelsen af Fattigvården skulle tillhöra Kyrkoherden och de Ledamöter, som församlingen på allmän Sockenstämma utsåge, att med honom deruti deltaga. — Det är likväl bekant, att, enligt 12 §. i Kongl. Förordningen af den 26 Februarii 1817, angående Sockenstämmor och KyrkoRåd, skola de sednare befatta sig med handhafvande och tillämpning af öfverenskommelser till befordrande af allmän ordning och sedlighet. Dessa åtgärder synas mig stå i så nära sammanhang med fattigförsörjningen och frågor om mindre arbetsföre personers inflyttning från andre Socknar, ämnen hvilka i kraft af 6 §. 9 Mom. i samma Kongl. Förordning höra till Socknestämmors handläggning, att tillskapandet af en ny myndighet inom Socknarne, utom KyrkoRådet, för fattigvårdsärender serskildt, synes mig olämpligt. Det anförda förslaget till Fattigvårdsstadga befaller väl icke att andra personer än KyrkoRåden skola väljas till Fattigföreståndare, men hon tillåter, eller föranleder det. Deri-

genom kan det hända, att i somliga Socknar uppkomma serskildta Fattigvårdsstyrelser, i andra intet, och att den enhet i formerne för måls behandling, som allestådes bör åsyftas i detta afseende går förlorad. Det synes ock, då communalstyrelsen begagnas, vara skål, att snarare utvidga den redan befinteliga myndighetens, eller KyrkoRådets befattning, till alla församlingars hushålls- och policeärender, än att inom en så liten krets, upprätta serskildta styrelser för de serskildta grenarne deraf. Nu då man söker sammanbinda och förenkla styrelsen i allmänhet, synnerligen i de högre instantierne, skulle det vara en motsägelse att vilja sönderdela och fördubbla henne i den lägsta.

Att denna anmärkning måtte få åtföljа det ifrågavarande förslaget, då det samma till vederbörligt Utskott remitteras, anhåller jag ödmjukeligen.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemstälde, att ofvanberörde förslag till allmän stadga för fattigvården i Riket kunde, jemte Herr von Hartmansdorffs i anledning deraf afgifne yttrande, till Allmänna Besvärs- och Ekonomie-Utskottet förvisas.

Bifölls.

Å nyo föredrogs Friherre Boijes, Ludvig och Herr Ehrenborgs, Casper, den 29 sistlidne Januarii förmiddagen på bordet lagde motioner,

angående inhibition af verkställighet utaf lagsökningar för FilialDisconternes utestående fordringar.

Grefve *Hård, Carl Gustaf*, hade inlemnat följande som upplåstes:

(Se Bilagan N:o 2.)

Herr *Hjärne, Carl Jacob*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 3.)

Friherre *Wrangel, Henning*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 4.)

Grefve *Wachtmeister, Hans*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 5.)

Friherre *Åkerhjelm, Gustaf Fredric*: I åsigterne öfver ämnet förenar jag mig väl med Grefve Wachtmeister; men då jag i egenskap af Fullmägtig i RiksgäldsContoiret der lagt hand vid de ärenden, om hvilka fråga nu uppstått, anser jag det vara min pligt, att äfven redovisa de åsigter, som härutinnan ledt Fullmägtiges åtgärder och beslut.

Reglementet innebär en stränga föreskrift i afseende på gäldenärer, som försitta omsättningsrättigheten. Men emot denna finnes dock

ett correctiv i samma Reglemente till gåldbundnes förmon, hvilket Fullmågtige, efter hvarje gång verkstålld noggran pröfning, åtskillige gånger begagnat, så väl vid försutne omsåttningar, som åfven, emot de under lagsökning varande gåldenårer. På denna grund hafva Fullmågtige vid flere tillfällen, låtit lagsökningen emot dessa sednare blifva hvilande, sedan så stor del af deras lösa eller fasta egendom, som emot skulden svarat, blifvit seqvesterad. Om man nu skulle önska att ett sådant lagsökningarnes hvilande må fortsåttas, så anser jag, att seqvestern på gåldenärernes lösa eller fasta egendom åfven må till fordringsägarens säkerhet fortfara, och att blott försåljningen deraf må inställas, intill dess Riksens Ståndens beslutat, om ny octroij för omsåttningen i f. d. FilialDisconterne skall åga rum.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att Friherre Boijes och Herr Ehrenborgs ofvannåmnde motioner, jemte de af åtskillige ledamöter i anledning deraf nu afgifne yttranden måtte till Stats- och BancoUtskotten remitteras.

Bifölls.

Vid förnyad föredragning af Herr Brummers, Carl Magnus, den 29 sistlidne Januarii eftermiddagen, på bordet lagde Memorial, angående en förändrad redaction af Bihanget till

Riks-

RiksStåndens Protocoll, blef samma Memorial uppå derom af *Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition, till ExpeditionsUtskottet remitteradt.

Föredrogs å nyo och bifölls StatsUtskottets den 31 sistlidne Januarii aflåtne, och den 1 dennes på bordet lagde, Memorial, innefattande hemställan, att underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t måtte göras om Nådig befallning till vederbörande, som besörja Riksdagsutgifterne, att utbetala Tryckningskostnaden för Kongl. Maj:ts, StatsUtskottet den 31 sistlidne Januarii meddeldte Nådiga Proposition om StatsVerkets tillstånd och behof.

Företogs till pröfning StatsUtskottets den 31 sistlidne Januarii afgifne, och den 1 dennes på bordet lagde, Memorial, innefattande begåran om tillåtelse för Utskottet, att utom den betjening Utskottet enligt stadgandet i 24 §. RiksdagsOrdningen, åger sig till bitråde utse, få ytterligare antaga en särskild Secreterare för RiksgåldsÄrenderne, En Kamererare och till en början tvenne Canzlister.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*: Då en vård Ledamot Herr von Hartmansdorff väckt motion om inskränkning af Utskottens betje-

ning, så hemställer jag till Höglofliga Ridderskapets och Adelns eget bedömande, om, innan denna motion först blifver afgjord, man bör lemna bifall till StatsUtskottets anhållan om tillökning i dess Canzlibetjening.

Friherre *Hjerta, Fredric*: Jag påminner mig ganska väl, att Herr von Hartmansdorff föreslagit minskning både i antalet af Utskottens betjening och i beloppet af deras arfvoden. Nu förhåller det sig likväl på det sätt, att den afdelning utaf StatsUtskottet, för hvilken jag har den åran att vara Ordförande, saknar all Canzlibetjening och bitrådes för närvarande af en Canzlist, som de öfrige Utskottets afdelningar tillåtit denna att tills vidare begagna. Det är just detta förhållande, som satt StatsUtskottet i nödvändighet, att hos Riksens Ständer anhålla om den föreslagne tillökningen uti Utskottets betjening. Jag vädjar tryggt till Herr Grefven och LandtMarskalken, som sjelf under föregående Riksmöten varit StatsUtskottets Ordförande, om icke detta är i behof af den tillökning, det begärt. Då fråga framdeles blifver att bestämma tractamentet för den antagne betjeningen, har ju Ridderskapet och Adeln sin pröfningsrätt öppen, i afseende på de inskränkningar Herr von Hartmansdorff föreslagit. Skulle ej den begärda tillökningen af betjeningens personal nu beviljas, ser jag icke någon möjlighet för Utskottet att behörigen bestrida sina göromål.

Herr *von Hartmansdorff, August*: Då

jag tog mig friheten göra ifrågavarande motion, yrkade jag icke, att Utskottens Canzlibetjening skulle bestämmas till något visst antal, utan blott att det minsta möjeliga borde antagas och sparsamhet äga rum vid aflöningens bestämmande. Om Ridderskapet och Adeln täcktes fästa afseende å hvad jag härutinnan anfört, så kan StatsUtskottets nu gjorda begäran likväl beviljas och min motion bifogas till StatsUtskottet såsom ett uttryck af den grundsats Ridderskapet och Adeln önskar måtte iakttagas i afseende på minskning både i antalet och aflöningen för Utskottets Canzli-betjening.

Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde proposition till bifall af StatsUtskottets Memorial; hvilken proposition med *Ja* besvarades.

Föredrogs å nyo Herr von Hartmansdorffs, August, den 1 dennes på bordet lagde Memorial, angående Stånds- och Utskotts-Canzliernes aflöning; och blef berörde Memorial af Ridderskapet och Adeln till StatsUtskottet remitteradt.

Vid förnyad föredragning af RiddarhusUtskottets den 30 sistlidne Januarii afgifne, samt den 1 dennes på bordet lagde Memorial, angående upplåtande af Secreta-Utskotts Salen åt BevillningsUtskottet, blef samma Memorial af Ridderskapet och Adeln bifallit.

Föredrogs å nyo Friherre Boijes, Ludvig, den 25 sistlidne Januarii väckte Motion, angående utfärdande af Bulletiner för Ridderskapets och Adelns Plena.

Herr *von Hartmansdorff, August*: Då Friherre Åkerhjelm föreslagit en så vidsträckt offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverlåggningar, att derest den bifalles, tillfälle öppnas både för Tidningsskrifvare och andre personer, att, personligen närvarande underrätta sig om de ämnen, som här förehafvas, de discussioner här förefalla och de beslut här fattas; så hemställer jag, om det icke vore tjenligt, att låta Friherre Boijes motion om bulletiners afgifvande hvila på bordet intill dess den förra frågan blifvit afgjord. Först då, när den större offentlighet Friherre Åkerhjelm åsyftat icke blifvit bifallen, synes mig tiden vara inne att öfverlägga om den inskränktare Friherre Boijes motion erbjuder.

Friherre *Boije, Ludvig*: Jag inser ingalunda hvarföre det medel till publicitet, som min nu ifrågavarande motion uppgifver, icke allt för väl skulle kunna stå tillsammans, med det medel Friherre Åkerhjelms motion innefattar. För min del, ser jag ingen betänklighet, emedan jag icke förstår huru den stora Allmänhet i Hufvudstaden och Landsorterne, till hvars underrättelse bulletinerne utgåfvos, men som, efter den värde talarens mening, borde gå i mistning deraf, huru, säger jag, denna Allmänhet skulle kunna sägas vara ersatt, derigenom, att en

hel annan liten del af Allmänheten hade inträde här; och då jag besinnar huru ofantligen liten den Allmänhet, som här kunde inlåtas, är, i jemförelse till den stora Allmänhet, som skulle läsa bulletinerne, så förefaller det mig, som hade den värda talaren särskildt orätt uti, att kalla den publicitet, jag föreslår, för *mindre*, och den Friherre Åkerhjelms motion åsyftar för *större*. Efter min och måhända, de flestes tanka borde väl detta mindre och detta större på ett alldeles omvändt sätt här tillämpas.

Friherre *Cederström*, *Jacob:* Om mitt minne ej felar, har jag hört RiddarhusSecreteraren härstädes förklara, att han ej medhinner utgifvandet af sådane bulletiner, och jag tycker, att man bör fästa afseende på hvad han i denna omständighet yttrat.

Undertecknad RiddarhusSecreterare: I anledning af hvad Friherre Cederström anfört, anser jag det vara min skyldighet upplysa, både att jag ännu icke yttrat mig öfver Friherre Boijes ifrågavarande motion och äfven att göromålen i Ridderskapets och Adelns Cantzli kunna bestridas och gå deras jämna gång, äfven om den ifrågavarande nya anstalten med de af Friherre Boije föreslagna bulletiners uppsättande skulle af Ridderskapet och Adeln bifallas.

Grefve *Spens*, *Carl Gustaf*: Jag bestrider

icke det af Friherre Boije väckte förslag om bulletiners afgifvande, utan anhåller endast att deruti få föreslå en förändring, som ing ämnat i RiddarhusUtskottet motivera, derest motionen blifvit dit remitterad. Det står nemligen i den, att de personers namn borde i bulletinerne utsättas som talt *för*, *emot* eller *öfver* ett förslag. Jag för min del anser att det vore bättre, att vid uppgifvandet af alla de personer, hvilka yttrat sig uti ett ämne, alltid blott nyttja den termen, att de talat *öfver* ämnet. Skillnaden emellan de tvänne sätt för offentlighet, som beredes genom de berättelser om hvad här yttras, hvilka personer meddela, i följd af hvad de sjelfve åhört, och den publicitet, som vinnes genom bulletiners utgifvande, består deruti, att denna sednare, men icke den förra, äger en officiel caracter. Då bulletinerna utgifvas innan Protocollet blifvit justeradt, ville jag för min del ej tillåta någon att i dem bestämma huruvida man talt *för* eller *mot* en mening, hvilket först efter Protocollsjusteringen bör kunna ske Så snart minsta stämpel af officialitet lemnas åt dessa bulletiner, tror jag således den yttersta noggrannhet böra iakttagas till undvikande af att våra yttranden skulle blifva origtigt caracteriserade.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, att, då Friherre Boijes ifrågavarande motion vore af den beskaffenhet, att den utan remiss till RiddarhusUtskottet kunde af Ridderskapet och Adeln afgöras, finge *Herr Grefven och LandtMarskalken* hemställa, hu-

ruvida Ridderskapet och Adeln behagade samma motion, med den af Grefve Spens dervid föreslagna förändring, bifalla.

Ropades *Ja.*

Upplästes Herr von Hartmansdorffs, August, den 1 dennes på bordet lagde Memorial, angående formen för redactionen af Utskottens Betänkanden.

Friherre *Boije, Ludvig:* Med den aktning, det förlitande vi äga till alla våra Utskott; och med antagande af, hvad vi äro skyldige att antaga, nemligen, duglighet hos deras Ordföranden och Ledamöter, kan jag icke förena något behof, att, på förhand föreskrifva hurudana Betänkanderne böra vara, som vi förvänta ifrån Utskotten. Jag skulle icke ens tro, att det vore oss alldeles tillständigt. Långt ifrån att befara, såsom något ondt, att Betänkanderne blifva afhandlingar, önskar jag, att de alltid må afhandla sina ämnen samt äga fullständighet i pröfning, och grundlighet i omdöme, och tror mig böra hysa det förtroende till Utskotten, att en onödig vidlyftighet undvikes. Jag anhåller alltså om proposition till afslag å motionen.

Herr Grefven och Land-Marskalken förklarade, att då Utskotten vanligen vid slutet af deras Betänkanden uppgöra en resumé af de särskildta punkter, hvilka innefatta deras beslut i ämnet, och för öfrigt, så snart Riksdagen något längre framskridit, äfven i Riddarhus Canzliet

författas ett sammandrag öfver hvad Utskotten i hvarje fråga tillstyrkt och hemställt, hvilket sammandrag till tidens vinnande, vanligen blifvit uppläst när Betänkanderne första gången blifvit lagde på bordet och sedan äro uti RiddarhusCanzliet att tillgå, samt denna anstalt äfven under innevarande Riksdag komme att äga rum, förmodade *Herr Grefven och Landt-Marskalken*, att det af Herr von Hartmansdorff åsyftade ändamål skulle vinnas, utan att den af honom föreslagne åtgärd, hvilken syntes vara öfverflödig, behöfde vidtagas.

Herr *von Hartmansdorff, August*: Hvarken i syftning eller ordalag har min mening varit, att lägga något hinder i vägen för Utskotten, att åt deras Betänkanden gifva all den grundlighet, som af dem kan och bör fordras, och som de deruti afhandlade ämnens vigt påkallar. Jag har endast föreslagit, att, sedan de skäl blifvit utvecklade, på hvilka Utskotten grunda sina Betänkanden, måtte vid slutet deraf, korrt och bestämdt framställas slutsatserne af Utskottens tillstyrkanden, emedan mången dess förutan törhända, ej så lätt fattar slutföljden af hvad i ett vidlyftigt Betänkande blifvit anfördt. Till väckande af denna motion har jag hufvudsakligen blifvit föranledd af den erfarenhet om behofvet att göra den, hvilken Särskildta Utskottets vid sistledne Riksdag afgifna Betänkande rörande Styrelseverkens organisation, bibringat mig. Skulle Ridderskapet och Adeln finna den föreslagna åtgärden öfverflödig, så får jag

för min enskilta del äfven umbära den dermed åsyftade fördelen.

Friherre *Boije*: Följden af denna motion skulle lätteligen kunna blifva, att Utskottens Betänkanden, för att vara korrta, blott gåfvo Utskottens vilja; men icke det vi åstunda, deras omdöme; emedan allt omdöme förutsätter pröfning, och all pröfning af ett ämne tillåter icke förkorrtning i utförandet. Jag förnyar min begäran om proposition till afslag.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att Herr von Hartmansdorffs ifrågavarande motion kunde få förfalla; hvilket bifölls.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att 1820 års Riksens Ständers Revisorers Berättelser, angående:

1) BancoVerket;

2) RiksgäldsContoiret;

3) Allmänna MagazinsInrättningen;

4) StatsVerkets förvaltning och Räkenskaper;

5) FilialDisconterne; äfvensom 1822 års Riksens Ständers Revisorers Berättelse, angå-

ende BancoVerket, nu mera från de öfrige Riks-Stånden återkommit; i anledning hvaraf Ridderskapet och Adeln uppå serskilte af *Herr Grefven och LandtMarskalken* framställde propositioner, fann för godt, att till StatsUskottet remittera Riksens Ständers Revisorers Berättelser;

1) Angående RiksgäldsContoirets tillstånd och förvaltning;

2) Angående StatsVerkets tillstånd och förvaltning;

3) Angående Allmänna MagazinsInrättningens räkenskaper och förvaltning.

Hvarjemte till BancoUtskottet remitterades Riksens Ständers Revisorers Berättelser, rörande BancoVerkets tillstånd och förvaltning; samt till Stats- och BancoUtskotten Revisorernes Berättelse, angående Götha CanalBolags, Göthe-borgs samt Malmö f. d. Discontinrättningar från den tid RiksgäldsContoiret med förvaltningen af nämnde DiscontVerk haft befattning.

Friherre *Rudbeck*, *Alexander*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 6.)

Friherre *Rudbeck* anhöll, att dess Memo-

rial måtte med de öfrige RiksStånden communiceras.

Begärdes på bordet.

Herr *Hjärne*, *Carl Jacob*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 7.)

Begärdes på bordet.

Hans Excellence, *Herr Grefve von Engeström*, *Lars*, hade inlemnat tvenne Memorial, hvilka upplästes och voro af följande innehåll:

(Se Bilagorne N:ris 8 &. 9.)

Lades på Bordet.

Upplästes och lades på bordet Riksens Ständers Justitiæ Ombudsmans den 14 sistlidne Januarii till Riksens Ständer afgifne EmbetsBerättelse.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Högloffl. Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, eftermiddagen den 3 Februarii 1823.

S. D. Föredrogos å nyo och bifölls Stats-

Utskottets den 31 sistlidne Januarii afgifne och den 1 dennes på bordet lagde 2:ne Memorial, det ena med hemställan, att underdånig anhållan måtte hos Kongl. Maj:t göras om Nådig befallning till vederbörande, som besörja Riksdagsutgifterne, att utbetala tryckningskostnaden för Kongl. Maj:ts, StatsUtskottet den 31 nästlidne Januarii meddeldte Nådiga proposition om Statsverkets tillstånd och behof, samt det andra, innefattande begäran om tillåtelse för Utskottet, att utom den betjening Utskottet, enligt stadgande i 24 §. RiksdagsOrdningen äger sig till biträde utse, få ytterligare antaga en särskild Secreterare för Riksgäldsärenderna, en Kamererare och till en början tvänne Canzellister. Ut supra.

S. D. Remitterades till

Stats- och *Banco Utskotten*:

1) Friherre Boijes, Ludvig, och Herr Ehrenborgs, Casper, den 29 sistlidne Januarii på bordet lagde motioner, angående inhibition af verkställighet utaf lagsökningar för FilialDisconternas räkning, jemte de af åtskilliga Ledamöter rörande samma ämne denne dag afgifne yttranden.

2) 1820 års Riksens Ständers Revisorers Berättelse, angående Götha CanalBolags, Götheborgs samt Malmö f. d. DiscontInrättningar, från den tid RiksgäldsContoiret med förvaltningen af nämnde DiscontVerk haft befattning.

Stats- och Bivillnings Utskotten:

Kongl. Maj:ts den 29 sistlidne Januarii på bordet lagde Nådiga proposition till Riksens Ständer, angående fortfarande af den så kallade tre skillingsafgiften till veneriska smittans hämmande.

Stats Utskottet:

1) Kongl. Maj:ts den 29 sistlidne Januarii på bordet lagde Nådiga propositioner till Riksens Ständer:

Angående anslag å Stat för en serskidt Provincial Läkare i Herjeådalen;

Angående de så kallade Schlegelska köpegodsen i Halland, jemte Herr Arnells, Lars, Memorial rörande samma ämne;

Angående de så kallade Trippiske köpegodsen i Halland;

Angående ändring i de nu gällande föreskrifter om arrendespannemålens utgörande af Kungsgårdar, samt derunder lydande hemman och lägenheter;

Angående fortfarande af den utaf Kongl. Maj:ts inrättade provisoriska Länestyrelse på Öland.

2) Kongl. Maj:ts den 29 sistledne Januarii på bordet lagde Nådiga skrifvelser till Riksens

Ständer: i anledning af Riksens Ständers vid sista Riksdag gjorde underdåniga anmälan, rörande väckt fråga om försäljning under Skattemannarätt af Kungsgårdar och OfficersBoställen;

Rörande den i följd af Riksens Ständers underdåniga begäran, skedde undersökning om Kronans förpantade hemman och lägenheter i Riket;

Angående Kongl. Maj:ts senaste Nådiga beslut i den vid flere föregående Riksdagar förehafde fråga om nedläggning af Löfås SilfverVerk;

Angående de af Kongl. Maj:t infordrade upplysningar och Kongl. Maj:ts derefter vidtagne Nådiga beslut i den vid sistlidne Riksdag förekomna fråga: rörande allmogens i åtskillige härader af Malmöhus Län arbetsskyldigheter till Dahlby och Flyinge Kungsgårdar.

3:o 1820 års Riksens Ständers Revisorers Berättelse, angående RiksgäldsContoirets tillstånd och förvaltning.

4:o Bemälte Revisorers Berättelse, angående StatsVerkets tillstånd och förvaltning.

5:o Bemälte Revisorers Berättelse, angående Allmänna MagazinsInrättningens räkenskaper och förvaltning.

6:o Herr von Hartmansdorffs, August, den 1 dennes på bordet lagde Memorial, an-

gående Stånds- och UtskottsCanzelliernes aflöning.

Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottet:

Det af Kongl. Maj:t till Riksens Ständer öfverlemnade, och den 29 sistlidne Januarii på bordet lagde, förslag till allmän stadga för fattigvården i Riket och tiggeriers hämmande, samt den i Nåder förordnade Committés i ämnet afgifne underdåniga Betänkande; jemte Herr von Hartmansdorffs, August, rörande samma ämne denna dag afgifne yttrande.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskotten:

Kongl. Maj:ts den 29 sistlidne Januarii på bordet lagde Nådiga proposition till Riksens Ständer, om antagande af en författning, angående förändring eller utdömande af Vattenverk, som genom uppdämning skada jord, eller hindra dess odling.

BancoUtskottet:

Riksens Ständers Revisorers åren 1820 och 1822 afgifne Berättelser, rörande BancoVerkets tillstånd och förvaltning.

ExpeditionsUtskottet:

Herr Brummers, Carl Magnus, den 29 sistlidne Januarii på bordet lagde Memorial

angående en förändrad redaction af Bihanget till RiksStåndens Protocoll. Ut supra.

S. D. Föredrogs å nyo och bifölls RiddarhusUtskottets den 30 sistlidne Januarii afgifne och den 1 dennes på bordet lagde Memorial, angående upplåtande af SecretaUtskotts-Salen åt BevillningsUtskottet. Ut supra.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 3 qvart till 8 om aftonen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Thorsdagen den 6 Februarii.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Öppnades Herrar Electorers listor till val af Ledamöter i nedannämnde Utskott, och befunnos följande Herrar hafva blifvit dertill utsedde:

I Banco-

I BancoUtskottet:

Efter N:o 84. Grefve *Löwen*, Fullm. Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus*,

N:o 1505. Herr *von Seth, Johan.*

I LagUtskottet:

Efter N:o 814. Herr *Gyllenhaal, Lars Herman*,

N:o 1412. *Danckvardt, Carl.*

I Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottet:

Efter N:o 322. Friherre *Anckarsvärd, Carl Henric*,

N:o 286. Friherre *Raab, Jacob.*

I RiddarhusUtskottet:

Efter N:o 81. Grefve *Bark*, Fullm. Grefve *Lewenhaupt, Claes*,

N:o 136. Friherre *Cronstedt, Carl Fredric*, samt

— 2170. Herr *Lidströmer, Fredric August*,

— 220. Friherre *Palmstjerna, Carl Otto*,

— 1736. Herr *Hallenborg, Carl Johan*, och

— 2013. *B.* Herr *Rosenblad, Bernhard.*

Upplåstes till justering ExpeditionsUtskottets insände förslag till Riksens Ständers un-

derdåniga Adresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, med lyckönskning öfver Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsens förestående förmålning med Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina af Leuchtenberg.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus*: Om det är tillåtit att göra en anmärkning, så tycker jag att orden: *okonstlad, oskrymtad,* hvilka förekomma i de nu upplästa Adresserna, aldrig böra nyttjas af Svea Folk.

Friherre *Anckarsvärd, Carl Henric*: Det är svårt att under en hastig upplåsning af en expedition rätt fatta dess innehåll, så väl i afseende på idéer, som deras uppställning. Det har dock förekommit mig som ordet *tolka* uti första perioden af Adressen till Hans Maj:t Konungen borde utbytas mot ordet *hysa,* hvilket bättre uttrycker meningen; äfvensom jag tycker att det voro lämpligare att säga en Prinsessa *vårdig* sin bestämmelse, i stället för *vård*, såsom det på ett ställe i Adressen blifvit yttradt.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*: Det lärer vara omöjligt, att nu genast kunna pröfva och afvåga lämpligheten af hvarje utaf de i de upplåste Adresserne förekommande uttryck. Bäst torde derföre vara, att låta dem ligga på bordet, hvarigenom en hvar beredes tillfälle att få granska dem, och tillse, att allas känslor blifva uti dem behörigen tolkade.

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus*: Jag får bekånna, att den term uti den ena Adressen, som Friherre Anckarsvård nyss citerade, åfven fåstade min uppmårksamhet, och bör, efter min tanka åndras, men jag tror, att då fråga blir om åndring i ordalag, år det svårt att under en discussion beståmma huru denna åndring bör ske, och jag tror derföre båst vara, att återremittera Adresserne till ExpeditionsUtskottet.

Friherre *Anckarsvård*: Emot den föreslågne återremissen till ExpeditionsUtskottet har jag så mycket mindre något att erinra, som man derigenom kommer i tillfålle att nårmare uppgifva de åndringar i idéer och uttryck, som man anser nödige, till det afseende, Utskottet kan anse en sådan framstållning förtjena.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att som ExpeditionsUtskottets ifrågavarande förslag till underdåniga Lyckönsknings-adresser, blifvit begårde på bordet, komme ock i följd deraf berörde förslag att derstädes blifva hvilande till nåsta Plenum, under hvilken tid hvar och en af Ridderskapets och Adelns Ledamöter, som det åstundade, kunde åga tillfålle, att deraf taga nårmare kånnedom.

Justerades Pleni-Protocollet för den 1 dennes.

Herr *von Qwanten*, *Carl*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 1.)

Lades på bordet.

Herr *Montgommerie*, *Gustaf Adolph*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 2.)

Lades på bordet.

Herr *Montgommerie*, *Fabian*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplåstes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 3.)

Begärdes på bordet.

Herr *Hallenborg*, *Carl Johan*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 4.)

Lades på bordet.

Herr *Rothlieb, Axel*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 5.)

Lades på bordet.

Friherre *Falkenberg, Carl Axel*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 6.)

Lades på bordet.

Herr *Hjerta, Johan Gustaf*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 7.)

Lades på bordet.

Herr *Gripenstedt, Jacob*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 8.)

Lades på bordet.

Friherre *Anckarsvärd, Carl Henric*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 9.)

Lades på bordet.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Utan att nu vilja ingå uti någon prôfning af den tolkning Friherre Anckarsvärd gifvit åt 30 och 68 §. §. RiksdagsOrdningen, får jag blott tillkännagifva, att Kongl. Maj:t i detta vigtiga ämne redan fattat Dess Nådiga Beslut, som inom få dagar kommer att blifva till Riksens Ständer ôfverlemnadt.

Herr *Heijkenskjôld, Ludvig Detlof*, upplåste fôljande:

(Se Bilagan N:o 10.)

Herr *Heijkenskjôld* anhôll, att dess Memorial måtte med de ôfrige RiksStånden communiceras.

Lades på bordet.

Herr *Rosenblad, Bernhard*: Herr Heijkenskjôld har, om jag rätt fattat dess mening, ansett en bestämd summa såsom *Statsinkomst* bôra fôrst fastställas, innan *Statsutgiftssumman* bestämmes.

Denna grundsats kan jag ej gilla eller anse öfverensstämma med naturen och ändamålet af Statsutgifter och inkomster.

Stat eller Samhälle är ett oumbärligt vilkor för utöfvandet af den hvarje menniska tillkommande oeconomiska rättighet, att genom flit och production bereda sig utvägar till förbättrande af sin ställning och till uppfyllande af sina behof. För Statens tillvarelse fordras en Regering eller Styrelse med dess nödiga organer eller Embetsmän. Dessas underhåll fordrar skatter, hvilkas belopp utgör en Regeringen tillkommande andel i productionen, ty utom dem kan Regeringen ej fullgöra sin productiva verksamhet, det vill säga, ej lemna näringarne det skydd de behöfva, och då kunna ej eller några näringar finnas. Men hvarje belopp af dessa skatter öfver hvad Regeringen för sin productiva verksamhet oundgångligen erfordrar, är en börda för näringarne, hvilken ökar deras productionskostnad, utan att lemna dem någon motsvarande ersättning i ett ökadt skydd af Regeringen.

Om nu en bestämd *Stats inkomstsumma* fastställes, innan verkliga Statsbehofvet är kändt, så skall en af följande 3:ne händelser inträffa, antingen öfverstiger den fastställda inkomstsumman den erforderliga utgiftssumman, eller äro bägge summorna lika, eller understiger den förra den sednare. I första händelsen pålåggas näringarne en börda, som kunnat och bordt vara mindre; i andra händelsen är fastställandet af en bestämd inkomstsumma utan ändamål; i det tredje fallet sättes Rege-

ringen ur stånd att fullgöra sina productiva åligganden, hvarigenom all production och alla näringar erhöllo ett det starkaste slag, man kan gifva dem.

Friherre *Skjöldebrand, Pehr Eric,* anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 11.)

Lades på bordet.

Herr *Berghman, Ambrosius Magnus,* hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplåstes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 12.)

Herr *Berghman* anhöll att dess Memorial måtte till BancoUtskottet remitteras.

Lades på bordet.

Upplästes och lades på bordet följande från nedannämnde Utskott inkomne Memorial:

Från StatsUtskottet:

Af den 5 dennes,

1) Angående den till Riksdagskostnader-

nes bestridande vid innevarande Riksdag erforderliga tillgång; hemställande Utskottet, att för sådane utgifter, som under denna Riksdag böra af allmänna medel bestridas, må anvisas, att efter hand, i den mån, sådant kan erfordras, utbetalas 17,000 R:dr Banco i månaden utaf RiksgäldsContoirets medel, uppå skeende reqvisition af Kongl. Maj:ts och Rikets StatsContoir, der, till följd af hvad Kongl. Maj:t i Nåder förordnat, utbetalningarne besörjas och medlen redovisas;

2) Angående tryckning af Borgare- och BondeStåndens Protocoll, jemte Bihanget till samtelige RiksStåndens Protocoll vid innevarande, samt utdelning af nämnde Stånds Protocoll och Bihanget för sistförflutne Riksdag.

Från Allmänna Besvärs- och Ekonomie-Utskottet:

Af den 2 dennes; angående tillåtelse för Utskottet, att, utöfver hvad RiksdagsOrdningen föreskrifver, få antaga fyra Canzlister med deremot svarande arfvode; hvilka åga, att Secreteraren och Notarierne i renskrifningsgöromålen tillhandagå.

Från ExpeditionsUtskottet:

Af den 5 dennes; angående tillåtelse för Utskottet att få antaga ytterligare en Canzlist, samt att det honom tillkommande arfvode eller tractamente må från antagningsdagen beräknas.

Föredrogs å nyo Riksens Ståndets Justitiæ-Ombudsmans den 14 sistlidne Januarii till Riksens Stånder afgifne och den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde EmbetsBeråttelse.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*: Jag får anhålla att Riksens Ståndets Justitiæ-Ombudsmans EmbetsBeråttelse, måtte få hvila på bordet tills den hunnit blifva tryckt.

Friherre *Anckarsvård*, *Carl Henric*, förenade sig med Grefve von Schwerin.

Och skulle, i anledning häraf, nämnde Beråttelse tills vidare hvila på bordet.

Föredrogs å nyo Friherre Rudbecks, Alexander, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående nedsättande af Jordbrukarens skatter.

Herr *Ehrenborg*, *Casper*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 13.)

Herr *Rothlieb*, *Axel*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 14.)

Herr *von Vegesach*, *Ernst*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 15.)

Friherre *Anckarsvärd, Carl Hindric:* Ej mindre i anledning af Herr Heijkenskjölds motion, än äfven de anmärkningar Herr Rosenblad gjort, och hvilka jag finner rigtiga och af hvad flere Ledamöter yttrat i anledning af Friherre Rudbecks Memorial, hemställer jag om det ej vore lämpligt hos Kongl. Maj:t anhålla, att resultatet af Riksens Ståndens anhållan vid förra Riksdagen, om infordrande af statistiska Tabeller i förening med Landshöfdigeberättelserna, måtte framläggas för Ståndende, så att man kunde komma i tillfälle att se huru tillståndet visar sig åtminstone på papperet. Desse torde sedermera böra remitteras till Utskott. Osåker om den rätta formen för en sådan underdånig anhållan, torde den af någon annan kunna föreslås.

Friherre *Boije, Ludvig:* Jag vet ej huru fort eller långsamt det går med tryckningen af våra Protocoller; men jag vet att ju förr Allmänheten får gåfvan af Herr Ehrenborgs förträffliga yttrande, nyss upplåst, ju förr skall hon med glädje erhålla ett bevis mera på den grundlighet i undersökning, och den värma i nit, i åsigter, som Riddarhuset äger; och då hårtill kommer att detta yttrande skulle, särskilt tryckt, lättare spridas i Allmänheten; föreslår jag att Höglofl. Ridderskapet och Adeln ville, genom beslut, anmoda Herr Ehrenborg att samma yttrande från trycket skyndsamt utgifva; och för min egen del skall jag vårdera att samma ytt-

rande, då frågan från Utskottet återkommer, understödja.

Herr *Ehrenborg, Casper*: Ehuru tacksam jag är för den uppmärksamhet Herr Friherre Boije velat lemna åt mitt yttrande, skulle jag dock för min enskilta del, med afseende å min oerfarenhet vid sådane framställningar, och då den ifrågavarande, som jag ej hunnit med önskad fullständighet utarbeta, endast innefattat några af Herr Friherre Rudbecks Memorial föranledde anmärkningar och tillägg, hålst önska att mitt anförande ej måtte få någon annan publicitet än den det erhåller genom tryckningen af Ridderskapets och Adelns Protocoller.

Hans Excellence Herr Grefve Mörner, Adolph Göran: Jag erkänner, så väl som andra, angelägenheten att Rikets och Innevånarnes œconomiska tillstånd noga undersökes, och jag kan således icke misskänna vårdet af de, i sådant afseende väckte motioner; och då man tror sig äga öfvertygelsen om förevarande svårigheter, kan jag ej annat än medgifva, att det hör till en sann patriotisme att yttra den; men då jag uti ett Memorial har funnit det anförande, att *Rikets bedröfliga ställning, endast orsakad af öfverdrifvit uppjagade och tryckande beskattningar, hvilka nu mera uppgått till en så utomordentlig öfverdrift, så att, om ej en hastig hjelp mellankommer &c. - - - så blifva säkert följderne betänkligare än botemedlet kan för StatsCassan blifva menligt*:

Når jag uti samma Memorial, litet långre fram, finner dessa uttryck, att *den allmänna nöden är förvånande, jemt stigande, med högljudda stämmor allmänt yttrad, och gränsen oberäknelig*; då kan jag ej annat än förskräckas, då måste det vara tillåtit att fråga om ej häruti är någon öfverdrift? Jag har genomögnat den tabell som åtföljer samma Memorial, och har deruti funnit, att utaf ett Hemmansvärde, som är uppskattadt till 4,436,500 R:dr är Bevillningsafgiften 18,048 R:dr. Vid en sådan proportion måste det ej vara Bevillningens höjd som kan orsaka förlägenheten. Jag har sett igenom de öfrige i samma tabell uppräknade afgifter, och funnit, att det är desamma som vanligen utgöras, nemligen ståndige räntor, Kneckte-underhåll, Clerecie-statens underhåll m. m. Jag kan då ej annat än fråga: är Svenska jorden icke nu mera i stånd att bära de bördor som förr deraf utgått? hvilka kunna väl vara de anledningar, som nu skulle hafva minskat förmågan i detta afseende? Jag har hört sägas, och jag erkänner, att förändringarne i sädesprisen och Landtmannavarors i allmänhet fallna värde skola gifva anledning till svårigheter och inskränktare tillgångar, men jag frågar, om icke det är i sakens natur att vid ymnigare år sådane förändringar skola inträffa. Jag vågar säga, att det ligger utom gränsen utaf hvarje Styrelses förmåga, att afböja alla olägenheterne derutaf, och jag tror, att det oaktadt är Sverige ett ibland de land, der dessa olägenheter äro minst tryckande. Jag tror derföre, att tillståndet icke borde afmålas såsom skulle förhårjnin-

gar eller alldeles ovanliga missöden på en gång hafva inträffat, och jag tror, att nöden icke kan sägas vara allmän. Jag nekar icke derföre att förlägenhet kan gifvas, dels för enskilte, dels för det allmänna, men jag tror det hör till menniskors öden, att sådane svårigheter sällan kunna undvikas, och jag tror, att Europas allmänna ställning bäst förklarar anledningarne dertill. Jag tror att den Nation ensam, som jemte kännedomen af sina behof, förenar det tålamod vid granskningen deraf, som opartiskt pröfvar hvad som kan göras, hvad som med skäl kan fordras, jag tror att blott en sådan Nation är den, som kan med säkerhet gå till det mål, som bör vara både dess Ombuds och Styrelsens gemensamma ögnamärke, det allmänna bästa. Jag vågar äfven, vid detta tillfälle fästa Höglofliga Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet derpå, att det gifvas uti Sveriges nuvarande allmänna förhållanden åtskilliga kännetecken, som utvisa att tillståndet icke är så förtvifladt; som snarare båda ett framskridande till ett bättre, än en återgång, eller ett allmänt lidande. Ibland dessa kännetecken kan jag ej annat än räkna resultatet af de sednast förfärdigade quinquennii-tabeller, hvilka bevisa att folkmängden blifvit ökad under de sednaste fem åren med 114,626 personer, och att denna tillökning i synnerhet äger rum ibland Allmogen. Det är sådant, som hittills alltid blifvit anfördt såsom ett af de ojäfaktigaste bevis på en stigande välmåga. Det andra kännetecknet jag i samma afseende ville anföra är det af den igenom de fleste hushålls-sällskaps berättelser intygade, ännu fortfarande

odlingshågen, och sådane företags verkställande ej allenast utaf Possesssionater och Ståndspersoner, men också utaf Hemmansbrukare och Allmogen. Om sådane företag icke vore lönande, skulle väl hågen derföre upphöra. Jag har sett uti en nyligen utkommen tryckt skrift beräkningar göras öfver Hemmans onera, och jag vet att man utaf sådane beräkningar velat draga den slutsats, att jorden vore öfver höfvan betungad; men ehuru jag icke haft tillfälle att i detaille granska dessa beräkningar, har jag likväl vid första ögonkastet funnit, att arbetsbidrag der voro beräknade i penningar, hvilka just derföre kunna lättare utgöras, att de påkalla Hemmansbrukarens arbetskraft, men icke uttömma dess penningetillgångar. Jag vågar för öfrigt yrka, att det icke är genom zifferberäkningar, som man kan bedöma en Nations grad utaf välmåga. Jag har funnit huru ofta sådane beräkningar ledt till falska resultat; således uppgjordes 1815 en handels-balance, i följe hvaraf Riket under 7 år skulle hafva förlorat 21 millioner Riksdaler. Man tog sig deraf anledning att klandra det dittills följda styrelse-systemet; man begärde prohibitiva författningar och man skyllde Styrelsen för förlägenheten, då den i sig sjelf icke var annat, än en naturlig följd af de förändrade förhållanden, hvilka igenom öfvergången ifrån fred till krig skulle uppkomma. Må hända äro de af Rikets Stånder då yttrade önskningar till en del anledning till den handels stagnation som inträffat, men hvilken vi för öfrigt dela med de fleste Europas folkslag. Må emedlertid detta förhållande lära oss att

noga undersöka innan vi väcka nya fordringar: må det öfvertyga oss att det icke är öfverdrift men måtta och en lugn pröfning som leder till det enda nyttiga målet, sanningen.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:* Jag hade ej ämnat tala öfver ämnet. Jag kommer att tala oberedd och känner mig böra på förhand påkalla Ridderskapets och Adelns undseende. Jag har aldrig förr upphöjt min röst till klagan öfver tryckande skatter. Jag bor i en ort, som har stora odlingslägenheter och der således de gamla grundskatternes tyngd icke känts. Jag har efter min locala erfarenhet velat bedöma förhållandet på andra ställen af Riket. Men jag erkänner att jag haft orätt. Jag är öfvertygad nu, att i det hela tagit skatterna äro tunga samt att de, i följd af hämmad circulation, på flera ställen kunna nämnas tryckande. Jag har undersökt de från flere Län inkomna uppgifter. Jag beklagar att de icke äro nog specialiserade. Om de skattskyldiges debet hade varit åtminstone fögderivis uppgifvit, så skulle man lätt kunnat derom öfvertyga sig, att ägarne af den gamla jorden äro vida starkare betungade, än ägarne af den nya jorden som blifvit senare skattlagd och som har utrymme till odlingar. Häraf härrör sannolikt att somliga Riksdagsmän starkt klaga öfver skatternas tyngd, och att andra finna sig icke kunna i denna klagan instämma.

Jag

Jag kan uppgifva några speciella förhållanden: I tableaun öfver norra Gestriklands Fögderi, har jag funnit en lägenhet, i jordeboken upptagen till $2\frac{2}{3}$ hemman, men som likväl icke sår mera än 6 tunnor Råg, 8 tunnor Korn, $\frac{1}{2}$ tunna Ärter och 10 tunnor Hafra, och icke föder mera än 4 hästar, 5 par oxar, 20 kor, 4 ungnöt och 20 får. Dess Statsbidrag går likväl till 545 Riksdaler Banco, och då jag undersökte hvad som möjeligen på denna räkning kunde afprutas, fann jag det på sin höjd vara 45 R:d.

Jag har sett tableaun öfver Fahlu Län. Den upptager hela landet uti en summa, då likväl Statsbidraget för Näsgårds Län eller den äldre odlade trakten, måste vara mycket olika med de trakters Statsbidrag som ligga längre i väster. Statsbidraget går der till 4 R:dr 30 sk. 8 rst. Banco *på hvar lefvande person*, såsom orden lyda i Landshöfdingens berättelse.

Uti Kongl. Maj:t instruction för FinanceCommitéen, var det Commitéen ålagdt att uppgöra en tableau öfver StatsVerkets tillstånd och behof, samt en tableau öfver folkets bördor, jemväl i afseende på deras fördelande. Jag beklagar att både materialier och tid till dess uppgörande saknats. Jag har anställt partiella undersökningar. Tableaun öfver Sala Fögderi, bestående af 523 Hemman, ger följande resultater. För Kronoskattet är repartitionen af Statsbidraget detta: ständiga räntor 48: 9; Bevillning 9; Försvarsverket 10;

Läroverket 13; Localbördor 20. Rusthåll: ständige räntor 34; Försvarsverket 22; Bevillning 8: 5. Säteri: ständige räntor 6; bevillning 30. Jorden tryckes således mycket olika jemväl af Bevillningen; och jag skulle tro det vara nyttigt om Stats- och BevillningsUtskotten erhöllo del af Landshöfdingarnes Embetsberättelser, då förmodeligen den öfvertygelsen skulle bilda sig, att vid bevillningens fördelande på jorden, afseende bör göras på den redan starkt betungade Kronoskattejorden i allmänhet och på den märkbara skillnad i grundskatten på Kronoskattejorden, i det att de gamla hemmannen äro märkbart mera onererade än de nya.

Herr Grefve Mörner har i Ridderskapets och Adelns minne återkallat hvad Serskildta Utskottet år 1815 uti sitt Betänkande upptagit om handelsbalancen, hvarigenom i Herr Grefvens tanka ett prohibitivt system blifvit föranledt, som nu anses såsom egentliga orsaken till närvarande förlägenhet. Jag får nämna att man i betänkandets tabeller endast upptog resultaterna af CommerceCollegii uppgifter och gjorda beräkningar. I alla fall var Särskildta Utskottets arbete endast ett Betänkande; Ständernas derpå grundade underdåniga anmälan endast en önskan. Konungens rådgifvare ägde sin rättighet öppen och ägde jemväl förbindelsen att fästa Konungens uppmärksamhet uppå hvad allmänna ställningen fordrade, och den de bättre än det Särkildta Utskottets Ledamöter kunde bedöma; publiciteten var då ännu i sin linda och

landets ekonomiska förhållande var då ännu helt och hållit höljdt i mörker.

Friherre *Anckarsvärd*: Det är en högst besynnerlig omständighet, att öfversigten af landets ställning, ifrån Styrelsens upphöjda platser, skall visa ett så olika utslag, emot det, som snart sagdt af hvarje Statsborgares bedröfliga erfarenhet på samvete vitsordas. Jag finner för min del visserligen ganska conseqvent, att den Ministére, som mig vetterligen icke gjort något steg, för att någonsin inför Nationens Representanter framlägga den allmänna ställningen sådan den är, och ännu mindre uppgifvit förslager till dess förhjelpande uti en bättre ställning, med förundran och till och med, med den af Grefve Mörner yttrade förskräckelse, afhör Folksrepresentantens klagan öfver den allmänna ställningen, som jag tror icke illa uttryckas, då den benämnes under namn af den allmänna nöden.

Herr Grefve Mörner yttrar, att det Härad som, uppskattadt till 4,000,000 R:dr icke uti extra ordinarie bevillning betalar mera än 18 000 R:dr, icke äger att beklaga sig; och jag har också aldrig hört någon beklaga sig öfver denna del af Statsbidraget, såsom enda orsaken till nöden. Den värde talaren har framställt om icke Svenska jordens grundskatter och öfrige onera nu för tiden äro de samme, som ifrån den alltid utgådt, och han finner att dessa bördor icke nu böra vara mera tryckande än förr. Jag är deremot öfvertygad att otalige bevis

kunde föreles att bördorne nu äro tyngre än någonsin och det vore tillräckligt för sanningen af denna sats, om man blott anförde, att de åtminstone måtte kännas tyngre, då lidandet mera klagas. Jag tror att den olyckliga Svenska Statskroppen, som ifrån urminnestider varit belastad, utan all beräkning af förmågan att bära tyngden; sluteligen skulle komma till det resultat, den nu visar. Den värde talaren framställer — tvifvelagtigt den frågan, hvad som kan vålla att man nu för tiden så mycket beklagar sig öfver jordbrukarens lidelser: Jag svarar att otaliga bevis äro förhanden, att denna klagan icke är diktad: Jag tror att jordbrukaren af sin production får behålla för litet till sin reproduction, sedan Statsbidragen medtagit största delen af dess inkomst, eller att han å reproductionen måste för Statsbidragens möjliga tillfredsställande, uppoffra hela den del af sitt öfverskott, som han med billighet hade önskat få använda till sin njutning: och uppoffringen af en njutning är redan ett af Samhällsmänniskans stora lidanden; uppoffrandet af alla njutningar är det största af alla lidanden, och ganska många af Sveriges sjelfägande jordbrukare sucka likväl under ett sådant. Sverige är nu uti ett mot fordom så högst förändrat Statsskick. De flere Provincer som då tillhörde Sverige, bidrogo att bära den Stats representation, hvars börda nu tillhör den stympade, under sine sår förblödande Rikskroppen ensamt. Statsomkostnaderne äro för Sverige de samma, för att icke nu, en gång säga, till hvad grad de äro ökade; under det att inkomstkällorne äro i så betydlig mohn minska-

de och försvundne. Den förtryckande bördan af Sveriges militaire inrättningar, äro vid denna fråga en ej obetydlig omständighet. Vid indelningsverkets inrättande voro tidsfordringarne helt andra än nu; man begärde då redan för militaireunderhållet allt hvad jorden möjeligen kunde meddela. Jorden lemnar sin egare nu, icke mer än förr, jag tror snarare mindre; men fordringarne af dem äro nu ojemförligt större, ja, mångdubblade; och då det endast i denna omständighet handlar om många millioner, så torde orsaken till ett förökadt lidande vara mera ögonskenlig, än den för Herr Grefve Mörner vill visa sig. Den värde talaren yttrar att rättigheten att begära en förbättrad ställning icke uppkommer annorlunda än som följd af tålamod, och af ett moget bedömande af den; Jag tror deremot att Statsborgaren alltid och utan vilkor äger rätt att fordra det möjeligaste lyckliga, det vill säga det möjeligaste fria samfundstillstånd, och den mästa möjliga njutning utaf lifvet, som vill säga, de möjeligt lägsta skatter. Den värde talaren har dessutom varit så vidlyftig, att jag trode en annan gång få tillfälle att äfven omständligare få afgifva mina tankar i ämnet.

Friherre *Cederström*, *Jacob*: Den af Friherre Rudbeck beskrifne nöd, som skall i landet vara rådande, känner jag icke. Den mörka beskrifningen måste härflyta från missförstånd om rätta betydelsen af ordet nöd: om dermed menas penningeförlägenhet, så finnes en sådan, men härledd af helt andra orsaker, än dem Friherre Rudbeck uppgifvit.

Nöd finnes ej, och kan omöjeligen finnas; då landet genom de senare årens ymnige skördar äger öfverflödig tillgång på spannemål, och då äfven victualier derigenom till större myckenhet nu äro att tillgå än för detta. Eller månne, med öfverflöd på födoämnen för så väl menniskor som kreatur, nöd är möjelig? Våra häfder vittna om tillfällen af verklig nöd, men då saknade så väl folk som kreatur tillgång på födoämnen, hvarigenom antalet af så väl menniskor som kreatur hastigt minskades och en myckenhet hemman blefvo öde: nu deremot ökas antalet af så väl menniskor som kreatur årligen. Friherre Rudbeck framställer väl under form af fråga, om någon vill åtaga sig att bruka ett hemman då de äro belagde med sådane onera som hans tabell utvisar, men som Herr Friherren icke uppgifver några hemman, som på af honom anförda skäl sakna åboer, så lärer förhållandet bäst vederlägga dess supposition; och då Friherre Rudbecks anförande icke innehåller något egentligt förslag, anser jag icke nödigt att vidare uppehålla mig dervid.

Under discussion har Grefve von Schwerin, såsom bevis att beskattningen är tryckande, uppgifvit skillnaden emellan gamla hemman och sådane som senare tillkommit. Att olikhet hemmanen emellan äger rum till den grad att knappast tvänne kunna riktigt jemföras, är obestrideligt; denna olikhet är uppkommen deraf, att olika arbetsamhet bland hemmans åboer verkat mer och mindre utvidgade odlingar, äfvensom olika lägen medgifvit olika tillfällen, att

uppå allmänning eller ut- och skogsmark göra odlingar. En regelering i detta afseende, är lika så nödig som den varit länge påkallad; den har blifvit yrkad vid 1809 års och påföljande Riksdagar, men kan ej tillvägabringas förr, än nödige medel till en allmän refning af Riksens Stånder anvisas.

Friherre Anckarsvärd yttrade, att styrelsen icke gjort något för att förskaffa kunskap om ställningen i landet. Hvad är då de från Lånen infordrade Berättelser? I afseende på Friherre Anckarsvärds begäran, att Landshöfdingarnes berättelser skola communiceras Riksens Stånder, instämmer jag deruti; man skall deraf finna att hemmansägarnes uppgifter rörande deras hemmans onera, beskaffenhet och afkastning, ej alltid äro tillförliteliga. Jag har funnit och bevist detta genom en tabell öfver i Länet storskiftade hemman och är öfvertygad, att om en lika åtgärd för de öfrige lånen skulle vidtagas, blefve resultatet enahanda. Orsaken till detta förhållande är naturligt. Allmänheten har sett att frågor rörande hemmanens beskaffenhet merendels äro gjorde för att ligga till grund för beskattningar; den inser ej att afsigten kan vara en jemnare fördelning af Statsbördorne och deras derigenom lättare utgörande, och misstroende afsigten, söker den, att genom döljande af verkliga förhållandet, bereda sig minskade Statsbidrag. Från detta förhållande härleder sig svårigheten att tillvägabringa en på sanna förhållandet grundad statistik öfver landet. Men detta genom misstroendet uppkomna

oskick måste småningom och i den mohn upphöra, som allmänheten hinner blifva öfvertygad, att afsigten med undersökningarne af landets beskaffenhet är, att, genom en jemnare fördelning af Statsbidragen, underlåtta deras utgörande.

I Friherre Anckarsvärds yttrande rörande fördelning af en nedsatt bevillning, instämmer jag, och lårer det icke kunna bestridas att ingen bevillning är båst, och dernåst den minsta möjliga. Sedan Stats-utgifterne äro uppgifna, finnas tvånne medel till befrämjande af nedsättning i bevillnings-summan, nemligen, genom minskning i utgiftstitlarne, eller om sådant icke kan ske, derigenom att utgifterne skiljas efter deras serskildta beskaffenhet, så att alla sådana utgifter, som äro nödvåndige till byggnader m. m. hvaraf efterkommande få draga nytta, genom upptagande lån bestridas, och således endast Statsbristen i och för Staterne, samt löpande intressemedel, genom årlig bevillning utgöras.

Hans Excellence Herr Grefve Mörner: Jag utber mig Ridderskapets och Adelns öfverseende, då jag åter kommer att tala i detta ämne, men det är endast för att förklara några emot mig gjorda anmärkningar. Min tanka har icke varit att anklaga Sårskildta Utskottet, då jag exempelvis nåmnde *en* af dess uppgifter; jag ville blott visa huru opåliteliga sådane StatsEkonomiske beräkningar oftast äro. Sårskildta Utskottet hade blifvit missledt af de

uppgifter det hämtat ifrån CommerceCollegium, och detta åter af dem som det från andra vederbörande erhållit. Allt detta bevisar endast att sådane officiella uppgifter kunna vara bedrägliga, och att, när misstaget i början är gjordt, skall det sedan leda till flere oriktiga slutföljder. Det har blifvit anmärkt, att det berodde på Konungens rådgifvare att till- eller afstyrka de af Rikets Stånder uppgifne förslag. I detta afseende torde jag få erindra, att Herr Grefve von Schwerin ej känner hvad Konungens rådgifvare i detta fall gjort eller ej. Derom kunna ConstitutionsUtskottets Ledamöter vid sistlidne Riksdag äga en säkrare kännedom. För öfrigt kan jag ej heller undgå att anmärka, att förändrade omståndigheter kunde fordra ett förändradt förhållande. Då hela Europa antog ett prohibitift system, då nästan hvar och en syntes vilja ensamt tillägna sig alla fördelar af både tillverkning och försäljning, då hade det varit oklokt om Sverige bibehållit ett liberalitetssystème, hvarutaf det må hända blifvit offret. Jag har för öfrigt, jag upprepar det ännu en gång, med det anförda exemplet endast velat ådagalägga osäkerheten, hvilken så ofta vidlåder de så kallade Statseconomiske calculerne.

Det har blifvit anmärkt hvad jag yttrat om tålamodet att bära svårigheterne; men må man erindra sig att min mening aldrig kunnat vara att yrka det de blott skulle tåligt bäras, men att man borde med tålamod granska dem, utan öfverdrift framställa dem, och med opar-

tiskhet pröfva hvad man med rätta kunde begära eller ej. Endast på detta sätt kommer man till det rätta ändamålet, en sann och verklig upplysning.

Jag instämmer för öfrigt fullkomligen uti den af Friherre Cederström gjorde anmärkning, att de uppgifter man vid undersökningar om hemmansvården och afkastning af menigheten erhåller, merendels äro otillförliteliga. Det kommer deraf, att det ligger i naturen af saken att ingen älskar att främmande personer skola med noggranhet kunna beräkna dess tillgångar, och allmogen har ett ökadt skäl till misstroende utaf den erfarenhet den fordom haft att sådane undersökningar endast ledt till ökade bördor. Jag har sjelf haft tillfälle att finna ett bevis härpå uti de uppgifter, som blifvit lemnade öfver några hemmans afkastning som tillhöra den egendom jag i Nerike disponerar. Hvad den uppgift i detta ämne angår, som rörande deras våglagningsskyldighet blifvit af min Inspector afgifven, kan jag ej så noga bedöma den, men jeg vet med visshet att samma hemmansbrukare visade mig de uppifter om sine egendomars afkastning, hvilka de till Comitéen afgifvit och dessa uppgifter voro onekeligen vida under det rätta förhållandet hvad tillgångarne angick, då deremot alla onera voro ganska drygt upptagne. Jag kan förklara att just dessa hemmansbrukare äro nu uti en bättre ekonomisk belägenhet, än de voro det åren 1809, 1810 och 1811. För min del tror jag att man säkrare skulle utröna sanningen, om i stället

för minutieusa calculer, man nöjde sig att tillse, om Svenska allmogen nu är sämre klädd, sämre född, eller om dess byggnader, husgeråd och dragare äro nu i sämre tillstånd, än de voro för flere år tillbaka. Jag tror för min del att en sådan undersökning skulle snarare slå ut till den närvarande än den förflutna tidens förmån. Utom hvad jag redan haft åran nämna angående odlingarnes fortgång och tilltagande, tror jag äfven att den brist man erfar på tjenstefolk, den svårighet, hvarmed man ofta på Landet finner tillfälle att lega arbetare, bevittna att utvägarne till utkomst icke äro för menigheten stångda, och att således felet möjligtvis ligger uti dess egen mindre uppmärksamhet och håg att arbeta, om den icke närmare hunnit till välmåga.

Det har blifvit sagdt att Ministéren ingenting gjort att för Konungen framställa landets behof och föranleda till förbättringar deri. I anledning häraf lägnar det mig att Herr Grefve von Schwerin igenom anförandet af innehållet utaf den till FinanceComitéen gifne instruction bevisat, att åtminstone Konungens omtanka gjort Ministérens öfverflödig.

Herr *Rosenblad*, *Bernhard*: Då en af de Ridderskapets och Adelns Ledamöter, som kanske ännu borde inskränka sig till att blott höra, vågar oberedd uppträda att framställa några anmärkningar vid satser, yttrade och försvarade af tvänne utaf Ståndets utmärktaste talare, får han först utbe sig det undseende af

öfverlågsenheten, denna alltid år så benågen att lemna.

Herr Grefve von Schwerin har omnämnt de proportionerligt större bördor, som trycka den gamla jorden, i synnerhet KronoskatteHemman, och i anledning deraf yrkat en minskning i deras proportionella bevillning — Må denna anmärkning härvid tillåtas. En stor del af den gamla jorden utgöres af sådana Kronoskatte-Hemman, hvaraf ägande rätten tillhört Staten, en ägande rätt, som tid efter annan blifvit öfverlåten till varande innehafvare mot en ringa skatteköpeskilling, *men med vidfästadt vilkor af erläggande utaf förut utgående jordeboks och mantalsräntor.* Dessa räntor utgå således ej till Kronan såsom skatt, utan såsom en afgift utaf en perpetuel Arrendator till förra jordägaren, en afgift, hvars natur ej förändras, derföre att Staten och ej en enskilt man är ägare af rättigheten till denna afgifts uppbärande. Att odala Skattehemman deremot äro i högre grad än andra Hemman beskattade, medgifver jag. Detta härleder sig från en tid, då mantalsräntan antogs och förvandlades till ständig ränta, en tid, då man kanhända ej nog respecterade SkatteAllmogens ägande rätt. Men ett *rättvist* afhjelpande af denna odala Skattehemmans proportionerligt för starka beskattning, torde fordra en undersökning, som omöjligen under tiden af ett Riksmöte kan medhinnas.

Herr Friherre Anckarsvärd har yttrat, *att under tidernas tider, Sveriges jordbrukare ej ägt*